

A full-page photograph of a barbershop interior. A barber, wearing a black flat cap, a dark long-sleeved shirt, a black apron, and a brown leather belt, is standing and using electric clippers to cut the hair of a customer. The customer is seated in a white and chrome barber chair, wearing a black protective cape. The background features a rustic brick wall, a large mirror, and a wooden countertop with various barbershop tools and products. The floor is made of light-colored wooden planks. The lighting is warm and focused on the barber and customer.

Jaarverslag 2021

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Kappersbedrijf

Inhoudsopgave

BESTUURSVERSLAG	
Voorwoord	3
01 Samenvatting	5
02 Meerjarenoverzicht van kerncijfers en kengetallen	7
03 Het pensioenfonds	10
04 Bestuur & beleid	20
05 Financiële positie	32
06 Beleggingsbeleid	46
07 Communicatiebeleid	61
08 Risicobeheer	64
09 Personalia	68
10 Pensioenregeling, statuten, reglementen	70
11 Raad van toezicht en Verantwoordingsorgaan	75
12 Ondertekening bestuur	82
JAARREKENING	
13 Jaarrekening 2021	84
Overige gegevens 2021	126
De bijlage	134

Het bestuur van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Kappersbedrijf blikt in dit jaarverslag terug op ontwikkelingen die in 2021 de pensioenen in de kappersbranche raakten. Ook de financiële positie en de resultaten worden toegelicht.

Het in 2020 gekomen coronavirus had ook in 2021 grote impact op de branche en het pensioenfonds. Tot 3 maart 2021 waren alle kapsalons gesloten en op 19 december 2021 werd een nieuwe sluiting tot 15 januari 2022 afgekondigd. Dit betekende opnieuw geen omzet, terwijl de vaste kosten wel doorliepen. De steunmaatregelen vanuit de overheid konden deze terugval lang niet altijd voldoende opvangen. Het pensioenfonds trof betalingsregelingen met werkgevers om de zware periode te overbruggen. De impact van de coronapandemie op de financiële markten stabiliseerde in 2021.

Per 1 januari 2021 is de pensioenadministratie overgebracht van Administratiegroep Holland (hierna: AGH) naar TKP Pensioen (hierna: TKP). Bij het inrichten van de administratie bij TKP zijn direct controles op de kwaliteit en de volledigheid van de gegevens uitgevoerd. Het bestuur heeft TKP gevraagd om de geconstateerde verbetermogelijkheden op te pakken.

De financiële situatie van het pensioenfonds verbeterde gedurende 2021, met name door de stijging van de rente. De actuele dekkingsgraad steeg van 96,2% naar 99,2%. De beleidsdekkingsgraad steeg van 91,6% naar 97,3%. Korten was in 2021 niet nodig, omdat herstel in 10 jaar op grond van de voorgeschreven rekenregels mogelijk is. Begin 2022 is voor de tweede maal gebruik gemaakt van de zogenaamde "vrijstellingsregeling" waarmee een korting tot het niveau van het minimaal vereist eigen vermogen (104,5%) voorkomen kon worden.

Aangezien sociale partners voor 2022 geen wijziging in de pensioenregeling zijn overeengekomen, blijft de jaarlijkse pensioenopbouw 0,80% van het salaris. Als gevolg van de gestegen kosten, moest het bestuur de pensioenpremie verhogen 12,2% naar 12,5% van het salaris.

Het bestuur wil iedereen bedanken die het afgelopen jaar heeft bijgedragen aan het functioneren van het pensioenfonds, in het bijzonder de medewerkers van TKP bij het inrichten van de pensioenadministratie en de medewerkers van AGH/Appel voor de overdracht van de administratie en de afronding van de werkzaamheden. Ook de medewerkers van Actor verdienen waardering voor het vele extra werk dat in deze corona-periode is verzet.

Woerden, 21 juni 2022

Mevrouw Rita van Ewijk
Werkgeversvoorzitter

De heer Gerard van de Kuilen
Werknemersvoorzitter

01 Samenvatting

Kerncijfers

Het pensioenfonds heeft 7.044 aangesloten werkgevers en 19.488 actieve deelnemers. Zij betaalden in 2021 samen een premie van € 40,3 miljoen. Het belegd vermogen was eind 2021 € 1.328,4 miljoen.

De pensioenregeling

Het opbouwpercentage bleef in 2021 0,80% van het brutosalaris. De premie werd per 1 januari 2021 verhoogd van 9,0% naar 12,2% van het brutosalaris. De pensioenregeling kent geen franchise.

Pensioenuitvoering

Naar aanleiding van de bestuurlijke evaluatie van de pensioenuitvoering door AGH heeft het bestuur na het doorlopen van een zorgvuldig selectietraject in juni 2020 besloten om de pensioenuitvoering per 1 januari 2021 over te brengen naar TKP Pensioen. Daarom was er in 2021 veel aandacht voor de exit bij AGH en de implementatie bij TKP.

Sociale partners

Het bestuur heeft in 2021 constructief samengewerkt met de sociale partners in de kappersbranche. Er werd gezamenlijk vergaderd in maart, juni, oktober en december over o.a. het herstelplan, de resultaten van de haalbaarheidstoets, de uitbesteding van de pensioenuitvoering, de Wet Toekomst Pensioenen en de regeling en de premie in 2022. Het bestuur informeert de sociale partners doorlopend door het verstrekken van de agenda en de notulen van de bestuursvergaderingen en informatie over de financiële situatie.

Financiële positie

De actuele dekkingsgraad stijgt in 2021 van 96,2% naar 99,2%. De beleidsdekkingsgraad stijgt in 2021 van 91,6% naar 97,3%. Uit het herstelplan per 1 januari 2021 blijkt dat het pensioenfonds binnen 10 jaar zonder aanvullende maatregelen zal kunnen beschikken over het vereist eigen vermogen, zodat in 2021 geen verlagingen nodig zijn. Eind 2021 was het zevende meetmoment omdat het pensioenfonds in dekkingstekort was. De dekkingsgraad was op dat moment lager dan de minimaal vereiste dekkingsgraad van 104,5%. In het herstelplan per 1 januari 2022 is daarom net als in 2021 gebruik gemaakt van de vrijstellingsregeling van de Minister waardoor een korting tot het niveau van de minimaal vereiste dekkingsgraad voorkomen kon worden. Dit herstelplan 2022 is op 19 mei 2022 goedgekeurd door DNB.

Kosten pensioenbeheer en vermogensbeheer

De kosten van pensioenbeheer bedragen voor 2021 € 4,9 miljoen (2020: € 4,4 miljoen) waarvan € 0,6 miljoen is besteed aan de transitie van de pensioenuitvoering (2020: € 0,6 miljoen). Omgerekend bedragen de kosten voor 2021 € 207,69 (2020: € 180,89) per (actieve) deelnemer en gepensioneerde. Zonder de transitiekosten bedragen de kosten per deelnemer en gepensioneerde € 183,76 (2020: € 156,53).

De kosten voor vermogensbeheer inclusief de transactiekosten bedragen voor 2021 € 3,22 miljoen (2020: € 3,83 miljoen). Uitgedrukt in een percentage van het gemiddeld belegd vermogen zijn de kosten in 2021 0,24% (2020: 0,32%). De transactiekosten bedragen € 240 duizend (2020: € 143 duizend). Uitgedrukt als percentage van het gemiddeld belegd vermogen in 2021 zijn de transactiekosten 0,02% (2020 0,01%).

Beleggingen

Het rendement van de totale beleggingsportefeuille bedroeg in 2021 -2,25% (2020: 20,05%). De z-score bedraagt 0,36 en de performancetoets over de periode januari 2017 tot en met december 2021 gecorrigeerd met 1,28 bedraagt 1,82. Dit betekent dat werkgevers geen vrijstelling van de verplichte deelname aan het bedrijfstakpensioenfonds kunnen aanvragen, omdat het feitelijk behaalde rendement van het pensioenfonds over een periode van 5 jaar hoger is dan de benchmark.

Communicatie

De reguliere pensioencommunicatie bestond in 2021 uit twee fysieke nieuwsbrieven en één digitale nieuwsbrief voor deelnemers en gepensioneerden en drie digitale nieuwsbrieven voor werkgevers. Daarnaast werd begin 2022 een extra digitale nieuwsbrief aan werkgevers verzonden over de coronacrisis en de mogelijkheid om een betalingsregeling te treffen.

Risico's

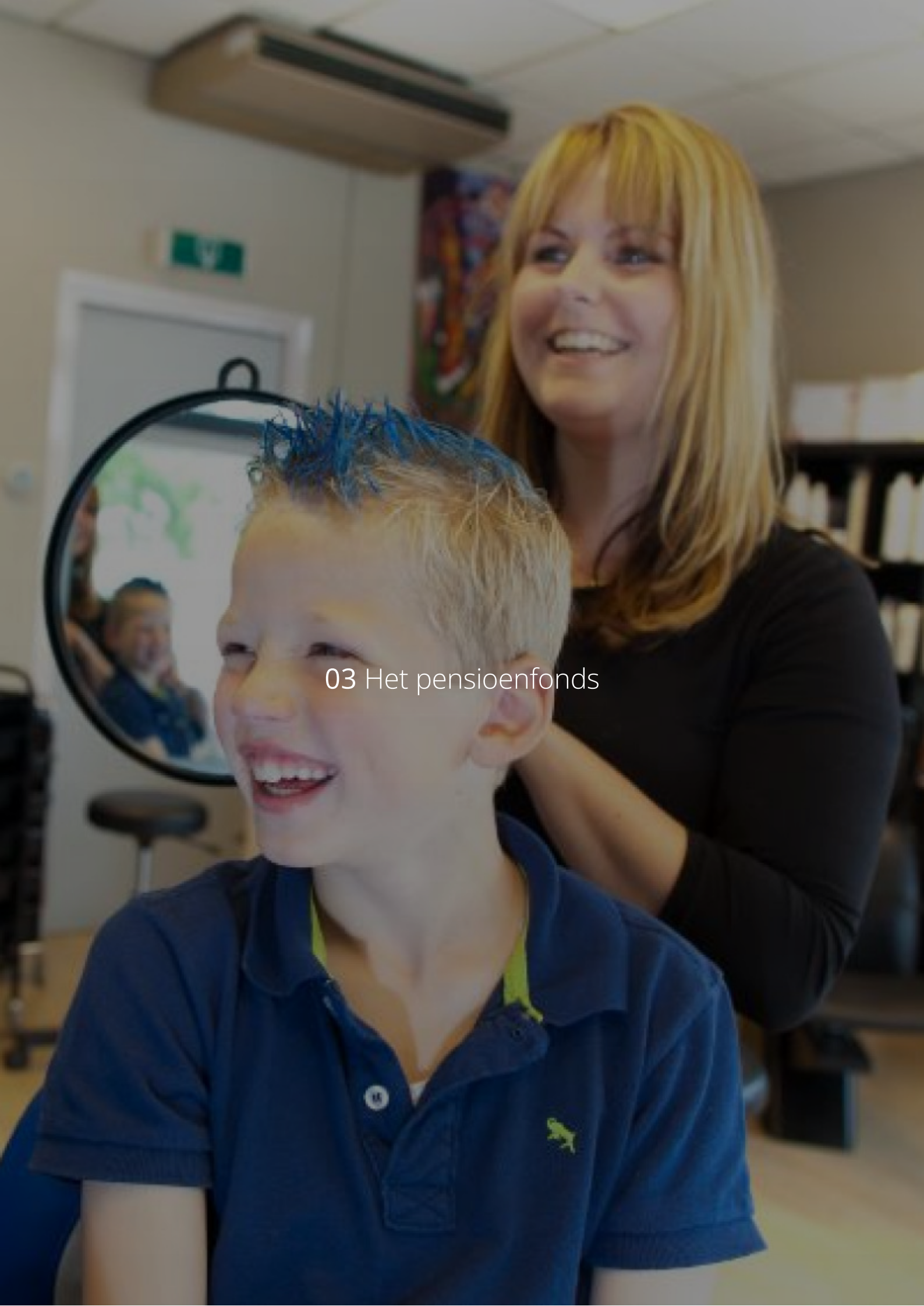
In 2021 zijn elk kwartaal de risico's en de werking van de beheersmaatregelen gemonitord met een integrale risicomanagementrapportage.

02 Meerjarenoverzicht van kerncijfers en kengetallen

(bedragen x € 1.000)	2021	2020	2019	2018	2017
Premiegrondslag maximum jaarsalaris (in hele euro)	58.232	57.232	55.927	54.614	53.701
Aantal werkgevers (1)	7.044	5.861	6.008	6.102	6.251
Aantal verzekerden					
Actieve deelnemers	18.941	19.707	20.549	20.948	21.509
Arbeidsongeschikten	547	479	488	507	434
Gewezen deelnemers (slapers)	53.062	49.169	48.152	46.293	43.495
Pensioengerechtigden	3.874	3.624	3.411	3.241	2.911
Pensioenen					
Kostendekkende premie (actuaireel)	61.504	54.420	44.729	40.722	41.772
Kostendekkende premie (ABTN)	40.714	27.572	28.961	27.097	27.239
Feitelijke premie (2)	40.323	32.191	32.042	31.674	29.900
Uitkeringen	6.335	6.000	5.803	5.336	5.767
Premiebijdrage pensioen	12,20%	9,00%	9,00%	9,00%	9,00%
- waarvan premiebijdrage VPL	nvt	nvt	nvt	0,20%	0,20%
Opbouwpercentage ouderdomspensioen	0,80%	0,80%	0,81%	0,81%	0,81%
Kosten					
Reguliere uitvoeringskosten (3)	4.293	3.727	3.454	3.100	2.856
Transitiekosten	559	580	222	301	676
Totaal uitvoeringskosten	4.852	4.307	3.676	3.401	3.532
- per deelnemer	208	181	148	138	145
Kosten vermogensbeheer (4)	2.984	3.684	3.035	2.450	2.366
- als % van het gem. belegd vermogen	0,22%	0,31%	0,32%	0,30%	0,31%
Transactiekosten	240	143	475	123	271
- als % van het gem. belegd vermogen	0,02%	0,01%	0,05%	0,01%	0,03%
Toeslagverlening per 1 oktober					
Actieve deelnemers	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Inactieve deelnemers	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Korting in %					
Actieve deelnemers	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Inactieve deelnemers	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Vermogen en solvabiliteit					
Vereist eigen vermogen (PW art. 132)	237.605	227.286	208.571	171.413	164.545
Voorziening- pensioenverplichtingen (5)	1.350.039	1.392.114	1.145.728	882.704	831.195
VPL overgangsregeling	0	0	0	12.041	11.120
Actuele dekkingsgraad	99,2%	96,2%	96,2%	94,8%	95,8%
Beleidsdekkingsgraad	97,3%	91,6%	95,5%	96,5%	95,8%
Dekkingsgraad (marktrente)	91,4%	79,7%	82,1%	88,2%	87,6%
Vereiste dekkingsgraad (6)	117,6%	116,3%	118,2%	119,4%	119,8%
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,5%	104,4%	104,8%	105,0%	104,9%

	2021	2020	2019	2018	2017
Beleggingsportefeuille					
Vastgoedbeleggingen	114.161	105.176	101.068	98.582	82.999
Aandelen	478.938	498.226	412.414	220.360	247.482
Vastrentende waarden	723.709	722.939	573.835	517.621	473.882
Derivaten	0	0	0	0	0
Overige beleggingen	11.638	3.985	5.651	3.678	0
Totaal beleggingsportefeuille	1.328.446	1.330.326	1.092.968	840.241	804.363
Beleggingsrendement					
Beleggingsopbrengsten	-30.607	218.694	230.362	17.582	9.732
Vastgoedbeleggingen	9,73%	5,30%	10,49%	13,82%	12,11%
Aandelen	19,57%	11,43%	26,56%	-6,97%	11,01%
Vastrentende waarden	-16,06%	25,83%	29,23%	-0,61%	1,69%
Totaal rendement portefeuille	-2,25%	20,05%	27,61%	2,31%	1,34%
Benchmarkrendement portefeuille	-2,67%	19,53%	27,15%	2,38%	1,09%
 Afgelopen 5 jaar	 9,20%	 12,64%	 8,98%	 10,17%	 10,30%
Afgelopen 10 jaar	10,88%	10,88%	9,48%	8,07%	9,30%
 Z-score	 0,36	 0,37	 0,37	 -0,01	 0,13
Performancetoets +1,28	1,82	1,75	1,68	1,56	1,78
Duration					
Actieve deelnemers	36,1	36,3	36,1	35,9	36,1
Inactieve deelnemers	32,1	32,1	31,8	31,1	31,0
Gewogen duration	10,3	32,5	32,0	31,4	31,4
Interne rekenrente (7)	0,67%	0,43%	0,98%	1,60%	1,76%

1. Het aantal werkgevers is t.o.v. 2020 toegenomen als gevolg van veranderingen in het handhavingproces. Per 31 december 2021 zijn er 6.157 werkgevers met een verplichte aansluiting en 887 werkgevers, als gevolg van het veranderde handhavingproces, met een ambtshalve aansluiting.
2. Dit betreft de feitelijke premie voor de basisregeling. De voorwaardelijke VPL-overgangsregeling is per 1 januari 2019 gestopt (volledig ingekocht).
3. De reguliere uitvoeringskosten zijn inclusief de kosten die zijn toegerekend aan vermogensbeheer. De cijfers over 2020 zijn hierop aangepast, omdat deze kosten hier niet in waren meegenomen.
4. Dit betreffen voor de jaren 2021 t/m 2019 de totale kosten voor het vermogensbeheer exclusief transactiekosten en inclusief de aan vermogensbeheer toegewezen pensioenuitvoeringskosten. Dit betreffen voor de jaren 2018 en 2017 de totale kosten voor het vermogensbeheer exclusief transactiekosten en exclusief de aan vermogensbeheer toegewezen pensioenuitvoeringskosten.
5. De rekenrente die wordt gebruikt bij de berekening van de voorziening pensioenverplichting is de rentetermijnstructuur (RTS) die maandelijks door DNB wordt gepubliceerd. In beginsel was deze RTS een marktrente, maar sinds 2012 wordt deze voor lange looptijden gecorrigeerd met een UFR van 4,2%. Per 15 juli 2015 is een nieuwe UFR ingevoerd: het 120maandsgemiddelde van de twintigjaars forward rente (de 1-jaars rente die geldt voor transacties met een ingangsmoment over 20 jaar). Omdat de grondslag telkens verandert, zijn de bedragen over de tijd niet goed vergelijkbaar.
6. In de jaarrekening is een toelichting opgenomen bij de opbouw van de vereiste dekkingsgraad en de voornaamste risico's die bij het pensioenfonds van toepassing zijn.
7. In het bestuursverslag wordt een toelichting gegeven op de interne rekenrente.

03 Het pensioenfonds

3.1 Over het pensioenfonds

3.1.1 Contactgegevens

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Kappersbedrijf

Stationsweg 1
3445 AA WOERDEN

Telefoon: (088) 119 80 40
Internet: www.pensioenkappers.nl
E-mail: info@pensioenkappers.nl

3.1.2 Naam en vestigingsplaats

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Kappersbedrijf (hierna: het pensioenfonds) is opgericht op 1 januari 1970 en statutair gevestigd in Woerden. Het pensioenfonds is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41178953. De laatste statutenwijziging vond plaats op 7 oktober 2021. Het pensioenfonds is lid van de Pensioenfederatie.

3.1.3 Doelstelling

De doelstelling van het pensioenfonds is om de uit de reglementen voortvloeiende verplichtingen voor de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden na te komen binnen de statuten en relevante wetgeving en in lijn met de voorwaarden die uit de verplichtstelling¹ voortvloeien.

---

[1] Per 1 januari 2018: De deelneming in de Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Kappersbedrijf is verplicht gesteld voor de werknemers vanaf de eerste dag van de maand, waarin de 21-jarige leeftijd wordt bereikt tot de eerste dag van de maand, waarin de 68-jarige leeftijd wordt bereikt, met dien verstande dat de verplichtstelling niet geldt voor de werknemers, die ingevolge enige beschikking krachtens artikel 3, eerste lid, van de Wet betreffende verplichte deelneming in een bedrijfspensioenfonds, zoals deze beschikking op 1 januari 1970 luidde, verplicht zijn tot deelneming in een ander bedrijfstakpensioenfonds.

3.1.4 Missie, visie, strategie en kernwaarden

Het pensioenfonds heeft in samenspraak met sociale partners voor het pensioenfonds een missie, visie en strategie opgesteld en kernwaarden benoemd.

Missie

Het pensioenfonds is een uitvoerder die in opdracht van sociale partners in de kappersbranche voor de (oud)deelnemers het pensioen zorgvuldig beheert. Hierbij wordt getoetst op financiële haalbaarheid en uitvoerbaarheid.

Visie

Het pensioenfonds kiest voor een (kosten-)efficiënte werkwijze waarbij het bestuur grip houdt op de processen waarvoor het bestuur verantwoordelijk is. Met een transparante opstelling wil het pensioenfonds het draagvlak onder werkgevers en het pensioenbewustzijn bij deelnemers verhogen. Er wordt gestreefd naar een hoog pensioenresultaat voor alle groepen deelnemers.

Strategie

In overleg met sociale partners reageert het bestuur op veranderingen in het maatschappelijk speelveld en in de kappersbranche. De toekomst van de pensioenregeling en van de pensioenuitvoering komen hierbij regelmatig aan de orde. Frequent worden met partijen aan wie activiteiten zijn uitbesteed onderhandelingen gevoerd om de kosten zo laag mogelijk te houden.

Kernwaarden

Het pensioenfonds hanteert de volgende kernwaarden: betrouwbaar, transparant, zichtbaar, kostenbewust en servicegericht.

3.2 Sociale partners in de kappersbranche

De volgende sociale partners in de kappersbranche dragen leden voor het bestuur voor en benoemen leden in het verantwoordingsorgaan:

1. Koninklijke Algemene Nederlandse Kappersorganisatie (ANKO)

Postbus 212
1270 AE Huizen
Telefoonnummer : (035) 525 95 00

2. FNV Mooi

Nachtegaalstraat 37
3581 AC Utrecht
Telefoonnummer : (030) 231 42 21

3. CNV Vakmensen

Postbus 2525
3500 GM Utrecht
Telefoonnummer : (030) 751 10 07

3.3 Het bestuur

3.3.1 Structuur

Het pensioenfonds werkt volgens een paritair bestuursmodel. Het bestuur bestaat uit zes bestuursleden van wie twee van werkgeverszijde, twee van werknemerszijde, één namens pensioengerechtigden en één onafhankelijk bestuurslid. De zittingsperiode is vier jaar en een bestuurslid kan twee maal worden herbenoemd.

Jaarlijks rouleert het voorzitterschap tussen beide voorzitters. In 2021 was de heer Van de Kuilen leidinghebbend voorzitter. In 2022 is mevrouw Van Ewijk leidinghebbend voorzitter van het bestuur.

Compliance en privacy officer

De heer Pullen van TriVu is in 2019 aangesteld als compliance en privacy officer.

Transparantiedocument

In het transparantiedocument genaamd "hoe werkt het pensioenfonds", beschrijft het bestuur hoe het pensioenfonds zijn organisatie heeft ingericht. Het transparantiedocument is voor het laatst herzien in maart 2022 en staat op de [website](#) van het pensioenfonds

3.3.2 Vergaderingen en overige bijeenkomsten

Het bestuur vergaderde in 2021 twaalf keer: tien algemene bestuursvergaderingen en twee extra bestuursvergaderingen.

Het bestuur organiseerde in 2021 zeven maal een themabijeenkomst. Tijdens deze themabijeenkomsten is gesproken over de zelfevaluatie van het bestuur, de SWOT (sterkte-/zwakte-analyse) en de toekomst(bestendigheid) van het fonds, maatschappelijk verantwoord beleggen, het IT-beleid, de juridische context van de pensioenregeling, de ALM-studie, communiceren met werknemers en werkgevers en de premie 2022.

Het bestuur vergaderde in maart, juni, oktober en december 2021 met sociale partners over de financiële positie van het pensioenfonds, het herstelplan, de haalbaarheidstoets, de toekomst van het fonds, de premie en regeling voor 2022 en de Wet toekomst pensioenen (Wtp). In december 2021 legden sociale partners een consolidatievoorstel aan het bestuur voor. Het bestuur en de sociale partners hebben afgesproken om dit voorstel in 2022 nader te verkennen binnen een hiervoor gezamenlijk opgerichte en bemenste regiegroep.

Het bestuur vergaderde in mei en december 2021 gezamenlijk met de leden van het verantwoordingsorgaan. In april en in oktober 2021 vergaderde het bestuur met de leden van de raad van toezicht. Daarnaast zijn de leden van de raad van toezicht bij diverse vergaderingen aanwezig geweest als toehoorder.

3.3.3 Bestuurlijke commissies

In verband met de vele taken van het bestuur heeft het pensioenfonds een aantal bestuurlijke commissies ingesteld. Deze commissies bereiden de besluitvorming door het bestuur voor. Voor de uitvoering van besluiten kan een specifiek mandaat aan de commissies worden verleend. De leden van de bestuurlijke commissies kunnen zich laten bijstaan door externe deskundigen. Gedurende 2021 zijn de inrichting, de taken en bevoegdheden van de bestuurlijke commissies herzien en vastgelegd in het huishoudelijk reglement. In onderstaande paragrafen zijn de taken en bevoegdheden van de bestuurlijke commissies ultimo 2021 toegelicht.

Dagelijks Bestuur

Het dagelijks bestuur bestaat uit de werkgeversvoorzitter en de werknemersvoorzitter van het bestuur. Het dagelijks bestuur was in 2021 als volgt samengesteld:

- de heer G.E. van de Kuilen, werknemersvoorzitter;
- mevrouw R. van Ewijk, werkgeversvoorzitter.

Het dagelijks bestuur heeft op grond van het huishoudelijk reglement de volgende taken:

- Het vaststellen van de agenda en het procesmatig voorbereiden van de bestuursvergadering.
- Het monitoren van de uitbesteding van de pensioenuitvoering, de compliance / privacy officer en de bestuursondersteuning.
- Het onderhouden van contacten met de compliance / privacy officer
- Het aansturen van de bestuursondersteuning van het fonds.
- Het opstellen en monitoren van de fondsbegroting.
- Het bewaken van de samenstelling en het functioneren van het bestuur waaronder het beheren van het geschiktheidsplan, het beloningsbeleid en de gedragscode.
- Het bewaken van het totaaloverzicht met alle fondsdocumenten en specifiek het beheren van alle fondsdocumenten rondom de governance, zoals de statuten en het huishoudelijk reglement.
- Het behandelen van individuele casuïstiek met betrekking tot het afwijken van de incassoprocedure.
- Het optreden als woordvoerder namens het bestuur en algemeen aanspreekpunt naar uitbestedingspartners en adviseurs.

Het dagelijks bestuur is op grond van het huishoudelijk reglement in ieder geval bevoegd tot het nemen van beslissingen ten aanzien van de volgende onderwerpen:

- Individuele casuïstiek met betrekking tot het afwijken van de incassoprocedure, mits de commissieleden tot een eensluidend besluit komen en tot een maximaal financiële consequentie (kosten en impact) van € 10.000,- per geval.
- Bestaande uitbestedingspartijen een aanvullende opdracht te geven mits de kosten niet hoger zijn dan € 10.000,- exclusief btw per jaar.
- De bevoegdheden zoals omschreven in het privacybeleid, de incidentenregeling en de klokkenluidersregeling van het fonds.

Het dagelijks bestuur vergaderde in 2021 negen keer.

Beleggingsadviescommissie

De beleggingsadviescommissie (BAC) was in 2021 als volgt samengesteld:

- de heer G.L. Sirks, voorzitter;
- de heer E.P. de Vries, lid (tot 28 september 2021);
- de heer G.E. van de Kuilen, lid (vanaf 28 september 2021).

De BAC heeft op grond van het huishoudelijk reglement de volgende taken:

- Het voorbereiden van vergaderstukken en het doen van voorstellen aan het bestuur met betrekking tot het beleggingsbeleid;
- Het voorbereiden, opstellen en, na goedkeuring van het bestuur, uitvoering geven aan het jaarlijkse beleggingsplan inclusief beleggingsrichtlijnen;
- Volgen van relevante ontwikkelingen op het gebied van vermogensbeheer en balansmanagement en de daarop betrekking hebbende wet- en regelgeving.
- Het vertegenwoordigen van het pensioenfonds in relatie tot de vermogensbeheerders;
- Het Bestuur adviseren over strategie, inzet van assets, liquiditeitsplanning en uitvoering van het rentehedgebeleid in combinatie met het matching/renterisico en over uitgangspunten en mogelijke strategische keuzes gebaseerd op een ALM-studie, Portefeuille Constructiestudie (niet limitatief);

- De bestaande managers monitoren en, in voorkomende gevallen, een selectie van nieuwe managers (laten) samenstellen;
- Monitoren of de uitvoering van de strategische asset allocatie overeenkomt met het strategisch beleid en het beleggingsbeleid in het algemeen, zoals vastgesteld;
- Het monitoren van de performance van de relevante mandaten ten opzichte van de specifieke benchmarks uit het beleggingsbeleid;
- De BAC monitort, controleert en stelt zo nodig bij op basis van de door het bestuur vastgestelde te monitoren risico's ten aanzien van vermogensbeheer;
- De BAC adviseert het bestuur over te nemen (aanvullende) beheersmaatregelen.

De BAC is op grond van het huishoudelijk reglement in ieder geval bevoegd tot het nemen van beslissingen ten aanzien van de volgende onderwerpen:

- Bestaande uitbestedingspartijen een aanvullende opdracht te geven mits de kosten niet hoger zijn dan € 10.000,- exclusief btw per jaar;
- Het traject van due diligence nadat het bestuur een investeringsbeslissing heeft genomen. Hier heeft de BAC het mandaat om de investering af te ronden, op voorwaarde dat er een positief advies ligt van de fiduciair en er geen nieuw risicoverhogend effect optreedt;
- Het beheer van de bestaande portefeuille. Randvoorwaarde is dat besluiten passen binnen de richtlijnen en het geldende beleggingsplan;
- Aanpassingen binnen de portefeuille op basis van de periodieke of tussentijdse financiële risicorapportage die ertoe strekken portefeuilleonderdelen weer te brengen binnen begrenzingsen zoals die vooraf door middel van bijvoorbeeld bandbreedtes of triggers zijn vastgelegd;
- De bevoegdheden zoals omschreven in het privacybeleid, de incidentenregeling en de klokkenluidersregeling van het fonds.

De BAC vergaderde in 2021 vier keer en organiseerde daarnaast een kick-off voor de ALM-studie.

Pensioen- en communicatiecommissie

De pensioen- en communicatiecommissie (PCC) was in 2021 als volgt samengesteld:

- de heer E.P. de Vries, voorzitter;
- de heer G.L. Sirks, lid (tot 28 september 2021);
- de heer T. van der Rijken, lid.

De PCC heeft op grond van het huishoudelijk reglement de volgende taken:

- het voorbereiden van vergaderstukken en het doen van voorstellen aan het bestuur met betrekking tot juridische en actuariële zaken rondom de pensioenregeling en het communicatiebeleid en de -uitingen van het fonds;
- het toezien op de uitvoering van het communicatiejaarplan en het voeren van operationeel overleg met de communicatieadviseur en derden;
- het aansturen van de communicatieadviseur van het fonds;
- het monitoren van de juridische risico's;
- het behandelen van individuele casuïstiek met betrekking tot de interpretatie van de reglementen.

De PCC is op grond van het huishoudelijk reglement in ieder geval bevoegd tot het nemen van beslissingen ten aanzien van de volgende onderwerpen:

- Bestaande uitbestedingspartijen een aanvullende opdracht te geven mits de kosten niet hoger zijn dan € 10.000,- exclusief btw per jaar.
- Besluitvorming over individuele casuïstiek met betrekking tot de interpretatie van de reglementen, mits de commissieleden tot een eensluidend besluit komen en tot een maximaal financiële consequentie (kosten en impact) van € 10.000,- per situatie.

De PCC vergaderde in 2021 vier keer.

Risicocommissie

De risicocommissie (RC) was in 2021 als volgt samengesteld:

- de heer H. Roeten, voorzitter;
- de heer T. van der Rijken, lid (tot 28 september 2021);
- mevrouw R. van Ewijk, lid (vanaf 28 september 2021).

De heer Roeten is als sleutelfunctiehouder risicobeheer voorzitter van de RC.

De RC heeft op grond van het huishoudelijk reglement de volgende taken:

- Het voorbereiden en bestuurlijk beheren van het systeem voor integraal risicomanagement (IRM);
- Het opstellen en uitvoeren van het IRM-jaarplan en IRM-beleidsplan;
- Het voorbereiden van vergaderstukken en het doen van voorstellen aan het bestuur met betrekking tot het risicobeheer;
- Het gevraagd en ongevraagd geven van risico-opinies bij bestuursbesluiten;
- Het voorbereiden en begeleiden van risicoanalyses en Privacy Impact Assessments (PIA) bij uitbestede partijen binnen de pensioenuitvoering.
- Het voorbereiden en begeleiden van de driejaarlijkse eigenrisicobeoordeling

De RC is op grond van het huishoudelijk reglement in ieder geval bevoegd tot het nemen van beslissingen ten aanzien van de volgende onderwerpen:

- Bestaande uitbestedingspartijen een aanvullende opdracht geven mits de kosten niet hoger zijn dan € 10.000,- exclusief btw per jaar.

De RC vergaderde in 2021 vier keer.

2) Integraal Risico Management

Stuurgroep transitie pensioenuitvoering 2021

In december 2019 heeft het bestuur besloten een werkgroep in te stellen om de keuze voor de pensioenuitvoeringsorganisatie per 2021 voor te bereiden. Na het besluit om de pensioenuitvoering vanaf 2021 bij TKP Pensioen onder te brengen is een deel van deze werkgroep omgezet naar de stuurgroep transitie pensioenuitvoering 2021. Op wekelijkse basis werd de voortgang van de transitie gemonitord door de stuurgroepleden van het pensioenfonds met ondersteuning van het bestuursbureau en een externe transitie manager. De stuurgroep heeft tot 1 oktober 2021 bovendien de uitbesteding aan TKP gemonitord. Per 1 oktober 2021 heeft het dagelijks bestuur deze monitoring overgenomen.

De stuurgroep bestaat in 2021 uit de heer Van de Kuilen en de heer Van der Rijken. De stuurgroep is per 1 oktober 2021 opgeheven.

3.4 De raad van toezicht

De raad van toezicht is als intern toezichtsorgaan belast met het toezicht op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het pensioenfonds. Het orgaan onderhoudt een actieve dialoog met het bestuur. Het is belast met het toezien op een adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur. De raad van toezicht legt verantwoording af over de uitvoering van de taken aan het verantwoordingsorgaan en in het jaarverslag. De raad van toezicht betreft in zijn toezicht de naleving door het fonds van normen uit de Code Pensioenfondsen.

De raad van toezicht vergaderde in 2021 vier keer. Daarnaast vergaderde de raad van toezicht tweemaal gezamenlijk met het bestuur en tweemaal gezamenlijk met het verantwoordingsorgaan. Tijdens diverse bestuursvergaderingen en themadagen waren leden van de raad van toezicht als toehoorder aanwezig.

De raad van toezicht doet in hoofdstuk 11 verslag van zijn bevindingen over 2021.

3.5 Het verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan heeft als taak een oordeel te geven over het handelen van het bestuur, over het door het bestuur gevoerde beleid en over de beleidskeuzes voor de toekomst. Daarnaast is het verantwoordingsorgaan bevoegd om het bestuur te adviseren over tien, in de Pensioenwet genoemde, besluiten.

Het verantwoordingsorgaan vergaderde in 2021 twee keer. Daarnaast vergaderde het verantwoordingsorgaan tweemaal gezamenlijk met het bestuur en tweemaal gezamenlijk met de raad van toezicht. In maart 2021 kwam het verantwoordingsorgaan bij elkaar voor de kennismaking met het nieuwe lid van het verantwoordingsorgaan.

Het verantwoordingsorgaan doet in hoofdstuk 11 verslag van zijn bevindingen over 2021.

3.6 Uitbestede werkzaamheden

3.6.1 Vermogensbeheer

Vermogensbeheer

De heer C. Splint, BMO GAM B.V.

Fiduciair Manager

De heer H. Fortuyn, BMO GAM B.V.

Fiduciair management

Het bestuur heeft voor de uitvoering van het fiduciair management een overeenkomst voor onbepaalde tijd afgesloten met BMO GAM B.V. De overeenkomst kent een opzegtermijn van drie maanden voor het pensioenfonds en een opzegtermijn van zes maanden voor BMO GAM B.V.

Begin 2021 is het bestuur geïnformeerd over de voorgenomen overname door Ameriprise Financial van de EMEA Asset Management-activiteiten van BMO, waaronder ook BMO GAM. Op 8 november 2021 is deze overname afgerond. Dat betekent dat BMO GAM deel uitmaakt van Columbia Threadneedle Investments, de internationale vermogensbeheeractiviteit van Ameriprise Financial, Inc.

Het pensioenfonds ontving in 2021 elke maand en elk kwartaal van BMO GAM B.V. rapportages met betrekking tot vermogensbeheer en vastgoedbeheer en elk kwartaal een risicorapportage. Het pensioenfonds ontving ook elk kwartaal rapportages over Maatschappelijk Verantwoord Beleggen en over compliance. Deze rapportages werden in de BAC en in de bestuursvergaderingen besproken.

Het pensioenfonds heeft op basis van de ISAE-rapportage geconcludeerd dat de interne beheersing van voldoende niveau is om een betrouwbare dienstverlening te kunnen waarborgen.

Beleggingsadministratie

De financiële beleggingsadministratie van het pensioenfonds is uitbesteed aan CACEIS.

Het pensioenfonds heeft op basis van de ISAE-rapportage geconcludeerd dat de interne beheersing van voldoende niveau is om een betrouwbare beleggingsadministratie te kunnen waarborgen.

3.6.2 Pensioenbeheer

Uitvoeringsorganisatie pensioenbeheer

- De heer P. Everloo, CEO TKP Pensioen;
- De heer F. Bart, CCO TKP Pensioen;
- Mevrouw J. Westenbrink, COO TKP Pensioen.

Het pensioenfonds heeft voor de uitvoering van het pensioenbeheer met ingang van 1 januari 2021 een overeenkomst voor vijf jaar met een opzegtermijn van twaalf maanden gesloten met TKP Pensioen.

TKP heeft een ISAE 3402 over 2021 geleverd. Het pensioenfonds kan niet steunen op deze ISAE omdat vanwege de transitie de administratie over 2021 niet in de steekproeven zit, maar TKP gebruikt voor het pensioenfonds wel dezelfde processen en daarom is een beoordeling van de ISAE verklaring door het pensioenfonds uitgevoerd. De belangrijkste controls uit het ISAE raamwerk zijn specifiek voor het pensioenfonds getoetst middels een afzonderlijk onderzoek, de zogenaamde agreed upon procedures (AUP), en resulteert in een rapport met feitelijke bevindingen. Het pensioenfonds heeft op basis van de ISAE en de AUP geconcludeerd dat de interne beheersing van voldoende niveau is om een betrouwbare administratie te kunnen waarborgen.

3.6.3 Bestuursondersteuning

Uitvoeringsorganisatie bestuursondersteuning

De bestuursondersteuning is ondergebracht bij Actor Bureau voor sectoradvies. Het pensioenfonds heeft voor de uitvoering van de bestuursondersteuning een overeenkomst voor onbepaalde tijd met een opzegtermijn van een jaar afgesloten met Actor.

Bestuursondersteuning

- De heer P.A.M.J. Spauwen, Actor Bureau voor sectoradvies;
- Mevrouw C.L. Oostendorp, Actor Bureau voor sectoradvies.

Naast de bestuursondersteuning wordt door het bestuur ook gebruik gemaakt van de juridische ondersteuning van Actor en wordt de Manager Interne Audit van Actor ingezet als vervuller van de interne auditfunctie. Hiervoor is een addendum op de overeenkomst gesloten.

Actor rapporteert elk kwartaal over de realisatie van de normen waaraan de diensten moeten voldoen middels een SLA-rapportage. Deze rapportage wordt in het dagelijks bestuur en in de bestuursvergaderingen besproken.

Actor heeft in maart 2020 een ISO-27001 certificering ontvangen.

3.6.4 Sleutelfuncties IORPII

Het bestuur heeft de sleutelfuncties zoals die volgens de IORP-rechtlijn zijn voorgeschreven, als volgt ingericht:

- Actuariële sleutelfunctie: voor zowel het houderschap als de vervuller van de actuariële sleutelfunctie is de certificerend actuaaris van WTW benoemd. Per 1 januari 2021 is mevrouw Plekker op voordracht van WTW vervangen door de heer Zaghdoudi.
- Sleutelfunctiehouder interne audit: de niet-leidinghebbend voorzitter was de sleutelfunctiehouder interne audit. Tot 28 september 2021 was dit mevrouw Van Ewijk. Vanwege de eerder genoemde bestuurlijke herinrichting besloot het bestuur om een externe sleutelfunctiehouder interne audit aan te stellen. Per 28 september 2021 is de heer Smit van Actor formeel benoemd als sleutelfunctiehouder interne audit. De onafhankelijkheid van de sleutelfunctiehouder interne audit wordt gewaarborgd in de inleenoverkomst en in het huishoudelijk reglement.
- Sleutelfunctiehouder risicobeheer: deze is binnen het bestuur belegd bij de heer Roeten. Voor de ondersteuning en vervulling is een externe adviseur van WTW aangesteld. Na het vertrek van de heer Roeten per 21 januari 2022, is mevrouw Vlastuin per 24 februari 2022 benoemd als sleutelfunctiehouder risicobeheer a.i.

3.7 Controle, ondersteuning en advies

Het pensioenfonds heeft zich in 2021 bij zijn werkzaamheden laten controleren, ondersteunen en adviseren door de volgende partijen:

Adviserend actuaaris

De heer B. Dongelmans AAG, Achmea Pensioenservices

Certificerend actuaaris

De heer drs. H. Zaghdoudi AAG, Towers Watson Netherlands B.V.

Controlerend onafhankelijk accountant

Mevrouw drs.J. van Muijlwijk-Duijzer RA, Mazars Accountants N.V.

Adviseur Risicomanagement

De heer F. van Rijn, Towers Watson Netherlands B.V.

3.8 Toezichthouder

Drie externe toezichthouders zijn belast met het toezicht op pensioenfondsen. Dit zijn de Autoriteit Financiële Markten (AFM), De Nederlandsche Bank (DNB) en de Autoriteit Persoonsgegevens (AP).

3.8.1 AFM

De AFM is als toezichthouder belast met het bevorderen van een zorgvuldige financiële dienstverlening aan consumenten, waaronder het bewaken van de informatie die pensioenfondsen verschaffen ten aanzien van juistheid en begrijpelijkheid.

Normoverschrijding

Op 31 maart 2021 ontving het pensioenfonds een brief van de AFM over de normoverschrijding bij de transparantie en verantwoording van uitvoeringskosten in het jaarverslag over 2019. De AFM oordeelt dat het pensioenfonds in overtreding is omdat de uitvoeringskosten niet volledig of niet correct in het jaarverslag over 2019 zijn opgenomen, omdat:

- de transactiekosten als percentage van het gemiddeld belegd vermogen ontbreken;
- de totale vermogensbeheerkosten inclusief in plaats van exclusief transactiekosten zijn vermeld. Dit betreft zowel het bedrag in euro's als het percentage van het gemiddeld belegd vermogen.

De benodigde verbeteringen zijn verwerkt in paragraaf 5.7 over de kosten van het vermogensbeheer.

Pensioenfonds is transparant over kosten

Het bestuur van het pensioenfonds vindt transparantie over kosten van groot belang. Het bestuur liet een benchmarkrapport opstellen en vergeleek zijn kosten met andere benchmarkrapporten en cijfers van DNB. Ook in het jaarverslag besteedt het bestuur ruim aandacht aan dit onderwerp in hoofdstuk 5.

Toezichtrapportage

Het pensioenfonds levert jaarlijks de toezichtsrapportage aan de AFM. In het voorjaar van 2021 publiceerde de AFM op basis van alle ontvangen toezichtsrapportages een generiek "Sectorbeeld Pensioenmarkt 2019".

UPO'S

Alle deelnemers ontvingen voor 1 oktober een uniform pensioenoverzicht (UPO). Het te bereiken pensioen is hierop getoond in drie scenario's: een pessimistisch, een verwacht en een optimistisch (economisch) scenario. Het bestuur hanteert rekenmethodiek URM1; een vereenvoudigde rekenmethode.

Hoogte en risico's van pensioen

Het bestuur van het pensioenfonds wil graag transparant zijn over de risico's van pensioen. De risicohouding van het pensioenfonds is openbaar en beschikbaar via de website van het pensioenfonds. In de communicatie naar deelnemers is het pensioenfonds eerlijk en transparant over de kans op een verlaging van het pensioen.

Pensioen 1-2-3

Het pensioenfonds heeft op de website het pensioen 1-2-3 staan. Hierin krijgt de werknemer gelaagd informatie over de pensioenregeling. Laag 1 betreft een samenvatting van de pensioenregeling, in laag 2 is meer informatie over alle onderwerpen te vinden en in laag 3 zijn alle regels en het beleid van het pensioenfonds opgenomen.

3.8.2 DNB

DNB is als toezichthouder belast met prudentieel toezicht. Dit toezicht richt zich op de financiële stevigheid van financiële ondernemingen en dus ook op pensioenfonds. Doel is bij te dragen aan de stabiliteit van de financiële sector. Het pensioenfonds informeert DNB over alle wijzigingen in statuten, reglementen en in de actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN). Tevens legt het pensioenfonds jaarlijks uiterlijk 30 juni het jaarverslag en de daarbij behorende verslagstaten ter beoordeling aan DNB voor. Elke maand en elk kwartaal rapporteert het pensioenfonds aan DNB over zijn financiële positie en eenmaal per jaar over het herstelplan. Ook wordt over de uitkomsten van de haalbaarheidstoets aan DNB gerapporteerd. Tot slot worden benoemingen van bestuursleden en leden van de raad van toezicht vooraf ter toetsing aan DNB voorgelegd.

In 2021 zijn geen boetes door DNB opgelegd. Ook heeft DNB geen aanwijzingen gegeven, geen bewindvoerder aangesteld of bevoegdheidsuitoefening van organen van het pensioenfonds gebonden aan toestemming.

Van DNB heeft het pensioenfonds in 2021 brieven ontvangen inzake actuele thema's voor pensioenfonds. Onderstaand worden de fonds specifieke onderwerpen toegelicht waarover het pensioenfonds in 2021 met DNB heeft gecorrespondeerd of gesproken.

Herstelplan

Het herstelplan 2021 is op 18 maart 2021 bij DNB ingediend en op 19 mei 2021 heeft DNB ingestemd met dit herstelplan. Het herstelplan 2022 is bij DNB ingediend op 2 maart 2022. Op 19 mei 2022 heeft DNB ingestemd met dit herstelplan.

Niet- financiële risico's

Op 29 april 2021 heeft DNB een sectorbrede uitvraag gedaan over de (niet-) financiële risico's. Het bestuur heeft de ingevulde vragenlijst op 22 juni 2021 via het digitale loket aan DNB teruggezonden.

Haalbaarheidstoets

DNB paste de scenario'set voor de haalbaarheidstoets in 2021 aan. De scenario's met lage rentes die in 2020 geschrapt waren, zijn in 2021 teruggekomen. In april 2021 werd de haalbaarheidstoets met deze nieuwe scenario'set uitgevoerd. Op 23 juni 2021 werd de haalbaarheidstoets via het digitale loket aan DNB verzonden. In paragraaf 5.2.5 is meer informatie over de haalbaarheidstoets opgenomen.

Melding sleutelfunctiehouder risicobeheer

Op 30 september 2021 deed de sleutelfunctiehouder risicobeheer een melding bij DNB op basis van artikel 143a lid 3 sub a PW. Op 19 november 2021 heeft het voltallige bestuur een gesprek gevoerd met DNB over de melding. Naar aanleiding van dit gesprek heeft DNB in een brief op 3 december 2021 vervolgacties voor het bestuur benoemd. Dit betreft het opstellen van een verbeterplan naar aanleiding van de bestuurlijke zelfevaluatie en het opstellen van beleid voor sleutelfunctiehouders. Het bestuur informeert DNB elke zes weken over de voortgang van beide acties. In de eerste voortgangsrapportage is de stand van zaken per 13 januari 2022 gerapporteerd, waarbij de nadruk lag op het plan van aanpak. In de tweede voortgangsrapportage is de stand van zaken per 21 februari 2022 gerapporteerd, waarbij de nadruk lag op het verbeterplan. Op 14 april 2022 is voor de zelfevaluatie een eindrapportage opgeleverd en is in de 3e voortgangsrapportage over het beleid van de sleutelfunctiehouders gerapporteerd over de uitkomsten van de werksessies met het bestuur. Op 31 mei 2022 is de 4e voortgangsrapportage opgeleverd met de voortgang op het beleid voor sleutelfunctiehouders. Het bestuur verwacht binnen de gestelde einddatum van 1 juli 2022 het beleid sleutelfunctiehouders bij DNB te kunnen aanleveren en het beleid per 1 augustus 2022 te kunnen implementeren.

Toetsing voorgenomen benoemingen

In 2021 werden de voorgenomen benoemingen van de volgende personen ter toetsing aan DNB voorgelegd:

- Mevrouw R. van Ewijk als sleutelfunctiehouder interne audit, instemming van DNB op 20 januari 2021
- De heer H. Zaghdoudi, sleutelfunctiehouder actuarieel, instemming van DNB op 21 januari 2021
- Mevrouw H. de Graaf, voorzitter raad van toezicht, instemming van DNB op 8 februari 2021
- De heer N. Smit, sleutelfunctiehouder interne audit, instemming van DNB op 28 september 2021

Op 21 januari 2022 stemde DNB in met het terugtreden van de heer H. Roeten als bestuurslid en tevens sleutelfunctiehouder risicobeheer. Op 24 februari 2022 stemde DNB in met de voorgenomen benoeming van mevrouw E. Vlastuin als sleutelfunctiehouder risicobeheer a.i..

Vragenlijst nieuwe pensioenregeling

In oktober 2021 heeft DNB een eerste uitvraag gedaan over de nieuwe pensioenregeling. Het bestuur heeft de ingevulde vragenlijst op 28 oktober 2021 via het digitale loket aan DNB teruggezonden.

3.8.3 Autoriteit Persoonsgegevens

De Autoriteit Persoonsgegevens (AP) is de onafhankelijke toezichthouder in Nederland die de bescherming van persoonsgegevens bevordert en bewaakt. De AP houdt toezicht op de naleving van de wettelijke regels voor bescherming van persoonsgegevens. Pensioenfondsen zijn verplicht om incidenten met een datalek te melden bij de AP. In paragraaf 4.7.4 zijn de incidenten bij het pensioenfonds beschreven waarvan een melding van een datalek is gedaan bij de AP. Door de AP zijn in 2021 geen sancties opgelegd zoals een boete, een last onder dwangsom, een verwerkingsverbod, een berisping of een waarschuwing.

04 Bestuur & beleid

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk doet het bestuur verslag van de wijze waarop gereageerd is op de veranderende wet- en regelgeving, geeft het een toelichting op het uitgevoerde beleid en wordt ingegaan op het eigen functioneren. Het beleggingsbeleid, communicatiebeleid en risicobeleid zijn in separate hoofdstukken opgenomen.

4.2 Participatie in speelveld

De wet- en regelgeving waar pensioenfondsen mee te maken hebben, is voortdurend in ontwikkeling. Het bestuur en de sociale partners volgen de ontwikkelingen en bereiden zich voor op mogelijke veranderingen. Zij proberen op diverse manieren aandacht te vragen voor de gevolgen die veranderingen in wet- en regelgeving hebben voor het pensioenfonds. Zij brengen de specifieke kenmerken van het pensioenfonds onder de aandacht bij de beleidsmakers.

4.2.1 Wet Toekomst Pensioen

In 2019 hebben het kabinet en sociale partners in het Pensioenakkoord een breed pakket aan maatregelen met elkaar afgesproken. Op 11 december 2020 startte de internetconsultatie van het wetsvoorstel. Op 22 maart 2022 is de uitwerking in de Wet toekomst pensioenen (WTP) door minister Carola Schouten (Pensioenen) aan de Tweede Kamer aangeboden.

Het bestuur heeft in 2021 elk kwartaal met de sociale partners gesproken over de gevolgen van en keuzes rondom de nieuwe Wet voor de kappersbranche. In december 2021 hebben de sociale partners hun denkrichting voor het nieuwe pensioencontract uitgesproken. Deze denkrichting wordt in 2022 concreet uitgewerkt in keuzes rondom het soort contract, de inrichting en de communicatie.

4.3 Gevoerd beleid

Deze paragraaf beschrijft het beleid van het pensioenfonds en de wijze waarop ingespeeld is op wijzigingen in wet- en regelgeving. Een beschrijving van de volledige pensioenregeling is opgenomen in hoofdstuk 10.

4.3.1 Toeslagenbeleid

Het bestuur beslist jaarlijks of en in hoeverre de ingegane pensioenen en de opgebouwde pensioenaanspraken verhoogd kunnen worden door het verlenen van een toeslag. Dit is alleen mogelijk voor zover de beschikbare financiële middelen van het pensioenfonds dit naar het oordeel van het bestuur toelaten. Het bestuur moet rekening houden met de strikte eisen die de wet aan de dekkingsgraad van het pensioenfonds stelt voordat geïndexeerd kan worden. Het besluit van het bestuur vindt mede plaats op basis van advies van de adviserend actuaris.

Het bestuur heeft de ambitie om jaarlijks per 1 oktober een toeslag te verlenen voor alle groepen (deelnemers, slapers en pensioengerechtigden) op basis van de stijging van de CBS-consumentenprijsindex. Uitgangspunt is dat de ruimte die de wet biedt voor toeslagverlening, zoveel mogelijk benut wordt. Dit is echter geen automatisme; actuele ontwikkelingen kunnen aanleiding zijn om hiervan afte wijken.

Onder een beleidsdekkingsgraad van 110% mag geen toeslag worden verleend. Er was dus geen ruimte voor verhoging van de pensioenen. Omdat het bestuur verwacht dat er komende jaren geen toeslag verleend kan worden is op het jaarlijks pensioenoverzicht opgenomen: "Ook de komende jaren kunnen wij uw pensioen waarschijnlijk niet of niet helemaal verhogen. Misschien moeten we uw pensioen verlagen."

4.3.2 Kortingsbeleid

Uit het herstelplan kan blijken dat er maatregelen nodig zijn om ervoor te zorgen dat het vermogen aan het einde van de herstelperiode het niveau van het vereist eigen vermogen (VEV) bereikt. Zoals in het crisisplan beschreven, is één van de maatregelen het verlagen van de opgebouwde (en mogelijk al in uitkering zijnde) pensioenaanspraken, een VEV-korting. Het bestuur smeert eventuele verlagingen uit over de maximaal toegestane periode van 10 jaar.

Jaarlijks wordt de financiële situatie opnieuw beoordeeld aan de hand van een nieuw herstelplan en wordt de benodigde verlaging opnieuw berekend.

Als het fonds zich vijf jaar lang in een situatie van dekkingstekort bevindt, vereist de pensioenwet dat er maatregelen genomen worden. Er is sprake van een dekkingstekort als de beleidsdekkingsgraad lager is dan de minimaal vereiste dekkingsgraad. Eén van de maatregelen is het (onvoorwaardelijk) verlagen van de opgebouwde (en mogelijk al in uitkering zijnde) pensioenaanspraken, een MVEV-korting. Bij een totaal benodigde onvoorwaardelijke korting lager of gelijk aan 3,0% wordt deze in één jaar doorgevoerd. Indien de benodigde onvoorwaardelijke korting hoger is dan 3,0%, dan kan de korting over een langere periode worden uitgesmeerd. Minister Koolmees heeft pensioenfondsen met een noodmaatregel, de zogenaamde vrijstellingsregeling, onder voorwaarden de mogelijkheid geboden om een dergelijke MVEV-korting in 2021 te voorkomen. Deze vrijstellingsregeling geldt opnieuw per 1 januari 2022.

Zowel uit de actualisatie van het herstelplan per 1 januari 2021 als per 1 januari 2022 bleek dat het pensioenfonds binnen de wettelijke hersteltermijn van 10 jaar kan herstellen. Er was geen VEV-korting nodig. Wel was het pensioenfonds eind 2021 voor het zevende meetmoment in dekkingstekort. Door gebruik te maken van de vrijstellingsregeling kon een MVEV-korting voorkomen worden. In paragraaf 5.2.4 wordt een nadere toelichting gegeven bij het herstelplan en wordt onderbouwd waarom van de vrijstellingsregeling gebruik is gemaakt.

4.3.3 Premiebeleid

Het bestuur hanteert voor berekening van de kostendekkende premie de dempingsmethodiek op basis van het verwacht reëel rendement. Het bestuur realiseert zich dat de premie weliswaar kostendekkend is op basis van de afgesproken rekenregels, maar dat dit toch kan betekenen dat de premie te laag is om de toename van de technische voorzieningen mee te financieren. Dit geldt zeker als de rentetermijnstructuur gedaald is sinds het moment dat de premie is vastgesteld. Het bestuur houdt daarom ook de zogenaamde "premedekkinggraad" in de gaten, de verhouding tussen de ontvangen premie en de toename van de technische voorzieningen als gevolg van de met de premie ingekochte aanspraken.

Als blijkt dat de kostendekkende premie voor het volgende jaar hoger dreigt te worden dan de geldende vastgestelde premie, treedt het bestuur zo spoedig mogelijk in overleg met sociale partners. Sociale partners besluiten uiterlijk vóór 1 december of zij de premie voor het volgende jaar verhogen tot het kostendekkende niveau, of dat zij de pensioenovereenkomst zodanig aanpassen dat de op dat moment geldende premie weer kostendekkend is. Als de sociale partners niet vóór 1 december tot besluitvorming zijn gekomen, stelt het bestuur van het fonds de premie voor het volgende jaar op kostendekkend niveau vast.

Vanaf jaar 2021 begon een nieuwe 5-jaars premiedempingperiode (jaren 2021 t/m 2025). Voor deze nieuwe periode geldt een nieuw verwacht rendement. Dit betekende dat voor dezelfde pensioenregeling de premie per 1 januari 2021 moest stijgen naar 12,2% van het salaris.

De kappersbranche is hard geraakt door de Coronapandemie. Dit resulteerde in een dalend aantal deelnemers aan de pensioenregeling en een stijging van de gemiddelde leeftijd van de actieve deelnemers. Als gevolg van deze ontwikkelingen moest voor dezelfde pensioenregeling de premie per 1 januari 2022 stijgen naar 12,5% van het salaris.

Het bestuur blijft in overleg met sociale partners om te voorkomen dat de situatie te onevenwichtig wordt, maar begrijpt ook dat de ruimte voor premieverhogingen zeer beperkt is. In paragraaf 5.2.2 wordt een nadere toelichting gegeven bij de ontwikkeling en de samenstelling van de premie.

4.3.4 Beleggingsbeleid

In 2021 is een ALM-studie uitgevoerd. Mede op basis van deze ALM-studie zijn besluiten genomen over het strategisch beleggingsbeleid. In hoofdstuk 6 wordt een nadere toelichting op het beleggingsbeleid gegeven.

4.3.5 Risicohouding

Het pensioenfonds heeft in overleg met sociale partners en het verantwoordingsorgaan de risicohouding van het pensioenfonds ingevuld. Dit betreft een risicohouding op korte en op lange termijn.

Risicohouding korte termijn

Bij de uitvoering van het feitelijke beleggingsbeleid worden bandbreedtes gehanteerd rondom het strategisch beleid. Het gekozen strategisch beleggingsbeleid leidt tot een vereist eigen vermogen van 17,6% van de technische voorzieningen. De bandbreedtes uit het beleggingsbeleid zijn daarom vertaald naar een bandbreedte rondom het vereist eigen vermogen. De toegestane bandbreedte rondom het vereist eigen vermogen bedraagt 3%-punt naar boven en 3%-punt naar beneden.

Risicohouding lange termijn

Bepalend voor de risicohouding op lange termijn is het pensioenresultaat. Berekend wordt onder een groot aantal door DNB voorgeschreven scenario's welk bedrag aan pensioen wordt uitgekeerd over de komende 60 jaar. Dit wordt gedeeld door het bedrag dat zou zijn uitgekeerd als altijd was geïndexeerd met de prijsinflatie en nooit was gekort. Het percentage dat hieruit voortvloeit, geeft een indicatie voor de mate waarin het pensioen waardeverloopt. Bepalend zijn de mediaan (de middelste waarde van de doorgerkende scenario's) en het zogenaamde slechtweerscenario. Dit is het scenario waarvoor geldt dat in 5% van de gevallen een slechter resultaat wordt bereikt en in 95% een beter resultaat.

In overleg met de sociale partners en het verantwoordingsorgaan zijn vanaf 2020 de volgende ondergrenzen vastgesteld ten aanzien van:

- Het verwachte pensioenresultaat (mediaan) vanuit de situatie dat het pensioenfonds precies beschikt over het vereist eigen vermogen > ondergrens van 90%;
- Het verwachte pensioenresultaat vanuit de feitelijke dekkingsgraad van het pensioenfonds > ondergrens van 74,5%.
- Het pensioenresultaat dat kan worden bereikt vanuit de feitelijke dekkingsgraad van het pensioenfonds in een slechtweerscenario is een pensioen dat nooit is geïndexeerd, maar ook niet is gekort. Dat komt overeen met een maximaal toegestane afwijking ten aanzien van de gekozen grens van 40%.

Indien uit de jaarlijkse haalbaarheidstoets blijkt dat de ondergrenzen worden overschreden, informeert het bestuur de sociale partners, de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan en treedt met hen in overleg om zo nodig tot passende maatregelen te komen. In paragraaf 5.2.5 zijn de uitkomsten van de haalbaarheidstoets 2021 en 2022 opgenomen.

4.3.6 Actuarieel beleid

De flexibiliserings- en afkoopfactoren worden voor een kalenderjaar vastgesteld op basis van de nominale rentetermijnstructuur per 30 september van het voorgaande jaar. Deze flexibiliserings- en afkoopfactoren zijn opgenomen in de bijlage bij het pensioenreglement.

Een wijziging van de waarderingsgrondslagen wordt toegepast ultimo van de maand, waarin het bestuursbesluit daartoe is genomen. In de bijlage bij de ABTN is weergegeven wanneer een waarderingsgrondslag voor het laatst gewijzigd is en wat de herkomst, aanleiding en methodiek zijn.

4.4 Beleidsdoelstellingen

Het bestuur stelt jaarlijks beleidsdoelstellingen op en evalueert de doelstellingen van het voorgaande jaar.

4.4.1 Beleidsdoelstellingen 2021

In 2021 formuleerde het bestuur onderstaande vier doelstellingen. In januari 2022 evalueerde het bestuur de doelstellingen door het vaststellen van de realisatie in 2021.

Doelstelling: Pensioenakkoord

Implementatie van het pensioenakkoord en transitie-FTK alsmede het invaren van opgebouwde rechten mogelijk maken zowel met de sociale partners als in het bestuur.

Realisatie

Het bestuur heeft met de ALM-studie een beeld ontwikkeld op het transitie-FTK en dit elk kwartaal gemonitord. Daarnaast heeft het bestuur elk kwartaal met de sociale partners gesproken over het nieuwe pensioencontract voor de kappersbranche. De sociale partners hebben eind 2021 hun denkrichting kenbaar gemaakt aan het bestuur. Hun voorkeur gaat uit naar het solidaire contract met het invaren van opgebouwde rechten. Tenslotte heeft het bestuur in 2021 met de pensioenuitvoerder gesproken over de noodzakelijke aanpassingen in het administratiesysteem en de kosten die hiervoor gemaakt moeten worden.

Doelstelling: Toekomstvisie op het pensioenfonds

Een antwoord formuleren op de vraag of de (huidige inrichting van de) pensioenuitvoering het beste past bij de ontwikkeling van de regeling van de sociale partners.

Realisatie

Het bestuur heeft een SWOT opgesteld en deze in juni en in december 2021 met de sociale partners gedeeld. Het bestuur heeft hierbij de conclusie getrokken dat de huidige pensioenuitvoering op dit moment het best passend is. De sociale partners hebben het bestuur elk kwartaal geïnformeerd over de ontwikkelingen binnen hun Werkgroep Toekomst. Hierbij is ook nadrukkelijk de mogelijkheid van consolidatie verkend. De sociale partners hebben het bestuur in december 2021 uitgenodigd om samen een werkgroep te vormen om de mogelijkheden van de toekomst van het pensioenfonds verder te verkennen en uit te werken.

Doelstelling: Bestuurlijke inrichting

Verdere versterking van de bestuurlijke inrichting en de teamontwikkeling.

Realisatie

Het bestuur heeft begin 2021 de zelfevaluatie rondom de samenwerking afgerond met een Teamcontract, een nieuwe taakverdeling inclusief de 2e lijn en afspraken over de bestuurlijke organisatie. Desondanks bleef de samenwerking moeizaam en is in oktober 2021 een nieuw zelfevaluatietraject met externe begeleiding gestart. Voor de benodigde verbetering heeft het bestuur een verbetertraject opgestart dat voor 1 juli 2022 wordt afgerond.

4.4.2 Beleidsdoelstellingen 2022

Voor 2022 formuleerde het bestuur de volgende drie beleidsdoelstellingen. In het jaarverslag over 2022 wordt gerapporteerd over de evaluatie van deze doelstellingen.

Doelstelling: Inhoudelijke behandeling Wet Toekomst Pensioenen (WTP)

De voorkeur van de sociale partners voor het solidaire pensioencontract met invaren van bestaande rechten verder uitwerken, zodat eind 2022 de contouren van de nieuwe regeling bekend zijn. De wenselijkheid voor het invaren van de bestaande rechten in het nieuwe contract beoordelen vanuit het transitie-FTK. Doorlopend in gesprek blijven met de pensioenuitvoerder over de gevolgen voor de administratie en de kosten. Het verantwoordingsorgaan nadrukkelijk betrekken bij de voortgang en de gemaakte keuzes.

Doelstelling: Toekomstbestendigheid

Samen met de sociale partners een werkgroep vormen waarin de toekomst van het pensioenfonds en de pensioenuitvoering wordt verkend en uitgewerkt, zodat eind 2022 duidelijkheid is over een toekomstbestendige pensioenuitvoering.

Doelstelling: Bestuurlijke inrichting

Focus op de inrichting van de 2e lijn en de wisselwerking tussen de 1e en 2e lijn. Verbeterplan ontwikkelen voor 1 juli 2022 met een aangevuld teamcontract en een effectieve werking van de sleutelfuncties in de 2e lijn. Implementatie van het verbeterplan in het 2e halfjaar.

4.5 Bestuur

4.5.1 Beleid omtrent geschiktheid en opleidingen

De deskundigheid van individuele bestuursleden en van het bestuur als geheel heeft bijzondere aandacht binnen het bestuur. Het geschiktheidsplan is in september 2021 geactualiseerd en aan DNB toegezonden.

De deskundigheden, competenties en professioneel gedrag waarover het bestuur dient te beschikken, worden bepaald aan de hand van het functieprofiel van het pensioenfonds. Het functieprofiel voor bestuursleden wordt vooraf goedgekeurd door de raad van toezicht.

De bestuursleden wonen regelmatig themabijeenkomsten bij van de Pensioenfederatie, DNB, AFM en andere relevante organisaties. Deze bijeenkomsten bieden de bestuursleden naast het vergroten van hun deskundigheid ook de mogelijkheid om met bestuursleden van andere pensioenfonds te overleggen over belangrijke ontwikkelingen. In 2021 hebben de bestuurders de volgende opleidingen gevolgd en bijeenkomsten bezocht:

- IIA - Seminar De sleutelfunctie Interne Audit Pensioenfonds
- Swalef – Alumneejeenkomst pensioenakkoord
- Montae – Sturen op datakwaliteit
- IIA – Starterstraining SFH IA Pensioenfonds
- BMO – MVB Seminar 2021

4.5.2 Zelfevaluatie

Besturen moeten een procedure vaststellen voor een periodieke zelfevaluatie van het bestuurlijk functioneren. Het gaat daarbij om het functioneren van het bestuur als geheel en van de individuele bestuursleden afzonderlijk. Doel van de zelfevaluatie is de kwaliteit van het bestuur te bewaken en te verbeteren. Naast deskundigheid en competenties speelt ook de bestuurscultuur een belangrijke rol. Het bestuur is hier intensief mee bezig geweest. Het bestuur heeft in januari 2021 een zelfevaluatie gehouden. Vervolgens hebben in 2021 drie teamdagen met externe begeleiding plaatsgevonden om de samenwerking binnen het bestuur en de werkwijze van het bestuur te bespreken en verbeteren. Op 25 januari 2022 werd opnieuw een zelfevaluatie georganiseerd met externe begeleiding.

4.5.3 Gedragscode

Het pensioenfonds kent een verplichte gedragscode die op de website is gepubliceerd. De gedragscode heeft tot doel om gewenst gedrag te stimuleren en ongewenst gedrag te voorkomen. Dit draagt bij aan het integer functioneren van het pensioenfonds en het waarborgen van de goede naam en reputatie. Daarnaast bevordert de gedragscode de transparantie rondom de gedragsregels. Het pensioenfonds volgt de modelgedragscode van de Pensioenfederatie. De gedragscode van het pensioenfonds is in april 2020 voor het laatst geactualiseerd.

Elk bestuurslid, lid van de raad van toezicht, lid van het verantwoordingsorgaan en stagiaire verklaart bij aanvang schriftelijk de gedragscode te zullen naleven. De compliance officer bewaakt de naleving van de gedragscode. Over 2021 hebben de leden van het bestuur, de raad van toezicht, het verantwoordingsorgaan en de stagiaires een verklaring van naleving van de gedragscode geleverd waarbij meldingen ten aanzien van nevenfuncties, geschenken, uitnodigingen en privébelangen zijn vastgelegd. De compliance officer heeft de verklaringen beoordeeld en geconstateerd dat er in 2021 geen bijzonderheden met betrekking tot het naleven van de gedragscode hebben plaatsgevonden.

4.5.4 SIRA

Het pensioenfonds heeft in 2019 de systematische integriteitsrisicoanalyse (SIRA) voor het laatst geactualiseerd aan de hand van een aantal actuele onderwerpen en ontwikkelingen. Het doel was om de SIRA eind 2021 opnieuw te actualiseren in verband met de nieuwe pensioenuitvoeringsorganisatie per 2021. In 2021 is ervoor gekozen om eerst de risk-self-assessments (RSA's) te actualiseren en de SIRA in 2022 te actualiseren. De beheersing van de integriteitsrisico's wordt elk kwartaal gemonitord door middel van de IRM-kwartaalrapportage.

4.5.5 Code pensioenfonds

In 2014 stelden de Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid de Code Pensioenfonds (de Code) op. Doel van de Code is de verhoudingen binnen het pensioenfonds transparanter te maken. Pensioenfonds leven de Code na op basis van het “pas toe of leg uit”-beginsel. Een pensioenfonds past de normen van de Code toe of zet in het jaarverslag gemotiveerd uiteen waarom een norm niet (volledig) is toegepast.

Onderstaand geeft het bestuur een overzicht van de normen waarbij een toelichting wordt gegeven op de naleving in 2021. Vervolgens volgt een motivatie voor de normen waar het pensioenfonds van afwijkt.

Vertrouwen waarmaken:

Het bestuur is verantwoordelijk voor de uitvoering van de pensioenregeling en heeft hiervoor een missie, visie en strategie opgesteld. Kostenbewustzijn is hierbij één van de kernwaarden. Bij (beleids)besluiten worden de belangen evenwichtig afgewogen en de risico's inzichtelijk gemaakt.

Verantwoordelijkheid nemen:

Het bestuur heeft de taak- en rolverdeling van de verschillende organen en commissies vastgelegd. Voor de fondsorganen is een passend en beheerst beloningsbeleid afgesproken. Met uitbestede partijen zijn heldere afspraken gemaakt en in overeenkomsten vastgelegd. Jaarlijks wordt zowel intern als met uitbestede partijen een evaluatie gehouden.

Integer handelen:

Het pensioenfonds heeft een klokkenluidersregeling, een incidentenregeling, een privacybeleid en een gedragscode en de compliance officer beoordeelt de naleving hiervan. Elke bestuursvergadering wordt compliancemeldingen besproken.

Kwaliteit nastreven:

Het bestuur, de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan evalueren jaarlijks het eigen functioneren. Daarbij worden kennis, competenties en gedrag besproken. Ten minste eenmaal in de drie jaar nodigen zij een externe partij uit om de evaluatie van het bestuurlijk functioneren te begeleiden.

Zorgvuldig benoemen:

Het bestuur kende een zittingstermijn van 6 jaar met de mogelijkheid om eenmaal te herbenoemen. Met de statutenwijziging per 7 oktober 2021 is de zittingstermijn in overeenstemming gebracht met de Code: 4 jaar met 2 herbenoemingen.

Ten aanzien van de diversiteit is het bestuur er niet in geslaagd om een bestuurslid of een lid in het verantwoordingsorgaan te krijgen dat jonger dan 40 jaar is. In het bestuur en in het verantwoordingsorgaan zitten beide één vrouw. Hierbij plaatst het bestuur de kanttekening dat diversiteit meer omvat dan leeftijd en geslacht. Getracht wordt om in de vergaderingen vraagstukken doelbewust vanuit diverse invalshoeken te beoordelen.

In het diversiteitsbeleid is een stappenplan ter bevordering van de diversiteit opgesteld. Als gevolg hiervan heeft het bestuur in september 2020 een stagiaire aangesteld in het bestuur die de diversiteit op meerdere terreinen verbetert. De overeenkomst met de stagiaire is verlengd tot 31 december 2022.

Gepast belonen:

Het pensioenfonds heeft voor alle fondsorganen een beheerst beloningsbeleid dat in verhouding staat tot de verantwoordelijkheden en het tijdsbeslag. De beloningen zijn transparant en wijzigingen worden met de raad van toezicht, die hierover adviesrecht heeft, en het verantwoordingsorgaan besproken. Het beloningsbeleid is in 2021 niet gewijzigd.

Toezicht houden en inspraak waarborgen:

Er is een constructieve samenwerking tussen het bestuur en de raad van toezicht. Het jaarlijkse rapport van de raad van toezicht wordt met het bestuur besproken en de aanbevelingen worden van een reactie voorzien. De raad van toezicht betreft de Code Pensioenfondsen bij de uitoefening van zijn taak. Het verantwoordingsorgaan wordt tijdig geïnformeerd over ontwikkelingen, zodat het zijn adviesrecht goed kan uitoefenen. Jaarlijks vergadert het bestuur minimaal tweemaal met de raad van toezicht en tweemaal met het verantwoordingsorgaan. Leden van de raad van toezicht zijn regelmatig toehoorder bij bestuursvergaderingen en schuiven net als de leden van het verantwoordingsorgaan desgewenst aan bij de themadagen van het bestuur.

Transparantie bevorderen:

De missie, visie en strategie van het pensioenfonds zijn opgenomen in het jaarverslag. Door het toesturen van de notulen van bestuursvergaderingen aan fondsorganen en sociale partners zorgt het bestuur voor transparantie ten aanzien van {beleids}besluiten. Beleidsplannen worden jaarlijks met de fondsorganen gedeeld. Via de website zijn de belangrijkste fondsdocumenten voor iedereen te raadplegen en wordt ook de werkwijze van het pensioenfonds toegelicht. Via nieuwsbrieven en de pensioenoverzichten wordt getracht zo eerlijk mogelijk te communiceren over het risico op kortingen en het feit dat de pensioenen de komende jaren waarschijnlijk niet verhoogd kunnen worden.

Toelichting op normen waarvan wordt afgeweken

In onderstaande tabel zijn de twee normen opgenomen waarop het pensioenfonds gemotiveerd afwijkt van de Code Pensioen fondsen.

Norm	Omschrijving	Beleid wijkt af op de volgende onderdelen	Motivatie
I. Vertrouwen waarmaken			
8.	Het bestuur bevordert en borgt een cultuur waarin risicobewustzijn vanzelfsprekend is. Ook zorgt het ervoor dat het integrale risicomanagement adequaat georganiseerd is.	De organisatie van het risicomanagement is niet voldoende adequaat.	Voor het risicomanagement wordt gebruik gemaakt van ondersteuning door WTW en een IRM-kwartaalrapportage. Monitoring van de rapportage en de acties vindt plaats in de RC. De uitvoering van de acties is de verantwoordelijkheid van het bestuur via de commissies en het DB. De risicovoorleggers bij te nemen besluiten worden door de 1e lijns commissies opgesteld. Indien van toepassing verricht de SFH risicobeheer een beoordeling vanuit de 2e lijn. In december 2021 is door DNB geconstateerd dat de organisatie van het risicomanagement aangescherpt dient te worden, zodat het oordeel van de 2e lijn betekenisvoller ingezet wordt bij de bestuurlijke besluitvorming. Het bestuur pakt de benodigde aanscherping projectmatig op vanaf februari 2022.
V. Zorgvuldig benoemen			
33.	In zowel het bestuur als in het VO of het BO is er tenminste één vrouw en één man. Er zitten zowel mensen van boven als van onder de 40 jaar in. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit in het bestuur te bevorderen	In het bestuur en in het VO zit geen lid jonger dan 40 jaar.	Opgenomen in paragraaf 4.5.5. van het jaarverslag. Zowel in het bestuur als in het verantwoordingsorgaan zit één vrouw. In het bestuur en in het verantwoordingsorgaan zitten geen leden onder de 40 jaar. In de RvT zit één lid jonger van 40 jaar. In het bestuur is per september 2020 een (jonge) stagiair aangesteld. Ook voor het VO is deze wend uitgesproken. Het stappenplan ter bevordering van de diversiteit in het bestuur is in 2019 opgesteld.

Vindplaats rapportagenormen

De Monitoringcommissie geeft als handreiking om in het jaarverslag expliciet de vindplaats van de 8 zogenaamde rapportagenormen op te nemen. In onderstaande tabel is de vindplaats van deze rapportagenormen opgenomen:

Norm	Tekst Code Pensioenfonds	Toelichting
5	Het bestuur legt verantwoording af over het beleid dat het voert, de gerealiseerde uitkomsten van dit beleid en de beleidskeuzes die het eventueel voor de toekomst maakt. Het bestuur weegt daarbij de verschillende belangen af van de groepen die bij het pensioenfonds betrokken zijn. Ook geeft het bestuur inzicht in de risico's van de belanghebbenden op korte en lange termijn, gerelateerd aan het overeengekomen ambitieniveau.	Opgenomen in paragraaf 4.3 (gevoerd beleid) van het jaarverslag.
31	De samenstelling van fondsorganen is wat betreft geschiktheid, complementariteit, diversiteit, afspiegeling van belanghebbenden en continuïteit, vastgelegd in beleid. Zowel bij de aanvang van een termijn, als ook tussentijds bij de zelfevaluatie vindt een check plaats.	Opgenomen in paragraaf 4.5.2 (geschiktheid) van het jaarverslag.
33	In zowel het bestuur als in het VO of het BO is er tenminste één vrouw en één man. Er zitten zowel mensen van boven als van onder de 40 jaar in. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit in het bestuur te bevorderen	Opgenomen in paragraaf 4.5.5. over de Code Pensioenfonds.
47	Het intern toezicht betreft deze Code bij de uitoefening van zijn taak.	Opgenomen in paragraaf 11.1 als onderdeel van het oordeel van de RvT.
58	Het bestuur geeft publiekelijk inzicht in missie, visie en strategie.	Opgenomen in paragraaf 3.1.4 van het jaarverslag.
62	Het bestuur legt zijn overwegingen omtrent verantwoord beleggen vast en zorgt ervoor dat deze beschikbaar zijn voor belanghebbenden.	Opgenomen in paragraaf 6.7 van het jaarverslag.
64	Het bestuur rapporteert in het jaarverslag over de naleving van de interne gedragscode (zoals bedoeld in de normen 15 en 16) en deze Code, net als over de evaluatie van het functioneren van het bestuur.	Opgenomen in paragraaf 4.5.4 van het jaarverslag.
65	Het bestuur zorgt voor een adequate klachten- en geschillenprocedure die voor belanghebbenden eenvoudig toegankelijk is. In het jaarverslag rapporteert het bestuur over de afhandeling van klachten en de veranderingen in regelingen of processen die daaruit voortvloeien.	Rapportage over de klachten vindt plaats in paragraaf 4.7.3 van het jaarverslag.

4.5.6 Naleving gedragslijn AVG

Met ingang van 1 januari 2020 dient de 'Gedragslijn Verwerking Persoonsgegevens Pensioenfonds' van de Pensioenfederatie (hierna: "De Gedragslijn") geïmplementeerd te zijn door pensioenfonds. Onderdeel van de Gedragslijn is dat getoetst en gerapporteerd wordt in hoeverre het pensioenfonds aan de Gedragslijn voldoet. Hierover wordt verantwoording afgelegd in het jaarverslag. De Privacy Officer van het pensioenfonds heeft getoetst in hoeverre het pensioenfonds in 2021 de Gedragslijn heeft nageleefd. In dit kader is getoetst of de Gedragslijn is geïmplementeerd in de volgende documenten van het pensioenfonds: het privacybeleid inclusief de privacyverklaring en de procedure meldplicht datalekken; het verwerkingsregister; de verwerkersovereenkomsten met TKP Pensioen B.V., Achmea Pensioenservices N.V. en Actor Bureau voor Sectoradvies B.V.; Instructie gebruik legitimatie e.a. persoonlijke documenten (certificaten) van Actor Klachten- en geschillenregeling.

De Privacy Officer concludeert dat de hiervoor genoemde documenten van goede kwaliteit zijn. Er zijn geen bevindingen waaruit blijkt dat niet aan de AVG en de Gedragslijn wordt voldaan. De aanbevelingen over 2020 zijn in het privacybeleid, het verwerkingsregister, de verwerkersovereenkomsten verwerkt. De klachten- en geschillenregeling zal in 2022 nog op een klein punt worden geactualiseerd.

4.6 Verplichtstellingsbeschikking, statuten en reglementen

De wijzigingen in wet- en regelgeving en de beleidswijzigingen zijn in de reglementen van het pensioenfonds verwerkt. Deze wijzigingen zijn in hoofdstuk 10 opgenomen.

De verplichtstellingsbeschikking van het pensioenfonds is in 2021 niet gewijzigd.

4.7 Pensioenbeheer

4.7.1 Pensioenadministratie

AGH heeft begin 2021 nog enkele reguliere werkzaamheden voor het fonds uitgevoerd, zoals het verzorgen van de 2^e lijns frontoffice, het verzenden van het UPO 2021 en het opstellen van de jaarrekening 2020.

Vanaf 1 januari 2021 is stapsgewijs de uitvoering door TKP ter hand genomen. Begin 2021 monitorde de stuurgroep pensioenuitvoering wekelijks de implementatie bij TKP. TKP leverde hiervoor tijdelijk ingerichte rapportages. Vanaf 1 oktober 2021 is een reguliere monitoring van de uitbesteding aan TKP ingericht door het dagelijks bestuur.

TKP rapporteert maandelijks aan het bestuur over de pensioenuitvoering en de financiële situatie van het fonds. Elk kwartaal levert TKP de SLA-rapportage, de risicorapportage, het in control statement en een rapportage over de uitvoering van het communicatiebeleid. Jaarlijks levert TKP aanvullende zekerheid met een ISAE 3402 type 2 rapport, een assurancerapport privacy control framework en een ISO 27001 rapport. De rapportages worden beoordeeld door het dagelijks bestuur en op kwartaalbasis samengevat in de monitoringsrapportage pensioenuitvoering aan het bestuur.

4.7.2 Klachten

Wanneer een (gewezen) deelnemer, een gepensioneerd deelnemer of een werkgever het niet eens is met de uitvoering van de pensioenregeling of de behandeling door of dienstverlening van de uitvoeringsorganisatie en dit kenbaar maakt, is er sprake van een klacht. Op de website van het pensioenfonds is de klachtenprocedure opgenomen.

TKP rapporteert elk kwartaal over de afspraken die gemaakt zijn over het niveau van de serviceverlening. De klachtenrapportage is één van de rapportageonderdelen van de SLA. De klachten worden door het dagelijks bestuur gemonitord en zo nodig inhoudelijk behandeld.

Er werden in 2021 drie klachten ontvangen die alle conform de reguliere klachtenprocedure konden worden afgehandeld. Het bestuur heeft begrip voor de ontvangen klachten, maar had de klachten uiteraard graag voorkomen.

Klachten	Aantallen:
Klachten in behandeling per 1 januari 2021:	-
Ingediende klachten 2021:	3
- Waarvan behandeld als klacht /geschil	3
- Waarvan normaal in behandeling genomen door het fonds	3
- Waarvan behandeld door de Ombudsman Pensioenen	-
Afgehandelde klachten in 2021:	3
Klachten in behandeling per 31 december 2021:	-

De drie klachten gingen over de volgende onderwerpen:

- De incassokosten die bij een werkgever in rekening zijn gebracht, nadat de openstaande factuur was overgedragen aan het incassobureau.
- De kosten die het administratiekantoor van een werkgever heeft gemaakt voor het sluiten van een betalingsregeling met het pensioenfonds voor de openstaande facturen.

- Het niet registreren van een aangemelde partner omdat er geen notariële samenlevingsovereenkomst tussen de deelnemer en de partner is gesloten.

4.7.3 Incidenten

Een incident is een gedraging of gebeurtenis die een ernstig gevaar vormt voor de uitvoering van het pensioenbeheer of de bedrijfsuitoefening van het pensioenfonds. Aangezien het pensioenfonds verantwoordelijk is voor het beoordelen, melden en voorkomen incidenten, maar de uitbestedingspartners namens het pensioenfonds zorgen voor de pensioenuitvoering, zijn er afspraken over het melden van incidenten vastgelegd in de uitbestedingsovereenkomsten.

In 2021 zijn drie incidenten aan het bestuur gemeld: één door BMO en twee door Actor. Het bestuur heeft geconstateerd dat geen van deze incidenten een ernstig gevaar heeft gevormd voor de integere bedrijfsvoering. Vanuit die optiek zijn er geen incidenten aan DNB gemeld.

Hieronder een specificatie van de incidenten:

29-03-2021 BMO: Op 19 februari is bij het handelen van 1 van de swaps een operationele fout gemaakt. In plaats van een swap op basis van 6-maands Euribor is een swap op basis van 3-maands Euribor verwerkt in het trading systeem. Deze fout is begin maart geïdentificeerd en op 8 maart gecorrigeerd. De impact van deze fout is het verschil in P&L tussen de 3-maands swap en de 6-maands swap tussen 19 februari en 8 maart.

29-07-2021 Actor: Eind maart 2021 is de secretaresse van Kappers uit dienst getreden bij Actor. In afwachting van de selectieprocedure voor haar opvolger heeft een collega secretaresse de werkzaamheden tijdelijk overgenomen. Nu blijkt dat deze collega afgelopen maanden het account van de oud secretaresse heeft gebruikt om in te loggen in Ourmeeting. In Ourmeeting worden vergadersets voor de bijeenkomsten van het bestuur en commissies samengesteld en is het documentenarchief opgenomen. Deze stukken bevatten normaliter geen persoonsgegevens, behalve als:

- er een sollicitatieprocedure loopt. Dan worden de CV's van kandidaten via Ourmeeting verspreid. Vanaf april 2021 tot datum melding was er geen sollicitatieprocedure.
- er individuele casuïstiek moet worden voorgelegd. Vanaf april 2021 tot datum melding was dit niet het geval."

25-10-2021 Actor: Op maandag 25 oktober 2021 heeft een medewerker van Actor uit het Cluster Arbeidsmarkt opgemerkt dat hij toegang had tot de K-schijf van Kappers. Op deze schijf is het gehele fondsarchief uit de periode voor juli 2017 opgenomen. De toegang is per direct geblokkeerd en de betreffende medewerker heeft geen documenten ingezien.

4.7.4 Datalekken

Een datalek is een inbreuk op de beveiliging waarbij persoonsgegevens zijn blootgesteld aan verlies of onrechtmatige verwerking. Aangezien het pensioenfonds verantwoordelijk is voor het voorkomen en melden van datalekken, maar TKP, Actor en APS namens het pensioenfonds gegevens bewerkt, zijn de afspraken hierover in verwerkersovereenkomsten met deze uitbestedingsrelaties vastgelegd.

Er waren in 2021 geen incidenten die als datalek gemeld zijn bij de Autoriteit Persoonsgegevens.

05 Financiële positie

5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk geeft het bestuur inzicht in de financiële positie van het pensioenfonds, het pensioenvermogen en de voorzieningen van het pensioenfonds. Tevens is de actuariële analyse van het pensioenfonds opgenomen.

5.2 Financiële positie

5.2.1 Verloop dekkingsgraad

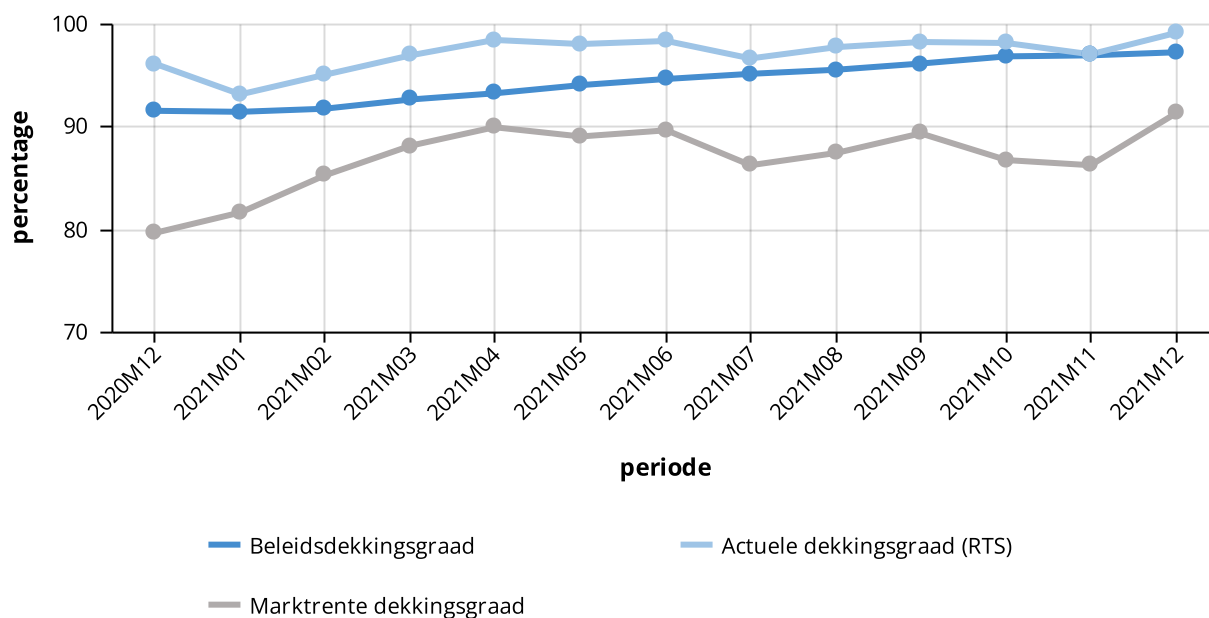
De rente is van grote invloed op de dekkingsgraden van het pensioenfonds. Omdat de deelnemers aan het pensioenfonds gemiddeld jong zijn, is de gemiddelde duur tot aan pensionering lang. De rentegevoeligheid van het pensioenfonds is hierdoor groot. Pensioenfondsen moeten gebruik maken van de ultimate forward rate (hierna: UFR) als correctie op de marktrente. De beleidsdekkingsgraad wordt berekend als een voortschrijdend gemiddelde van de actuele dekkingsgraden over 12 maanden. Naast de actuele dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad monitort het bestuur maandelijks de dekkingsgraad op marktwaarde (dat wil zeggen: zonder de correctie met de UFR).

De actuele dekkingsgraad steeg gedurende 2021 van 96,2% naar 99,2%.

De beleidsdekkingsgraad steeg gedurende 2021 van 91,6% naar 97,3%.

De dekkingsgraad op marktwaarde steeg gedurende 2021 van 79,7% naar 91,4%.

De dekkingsgraden in 2021 zijn grafisch weergegeven:

Attributies dekkingsgraad

Primo 2021	96,2%
M1 Premie	-0,7%
M2 Uitkeringen	0,0%
M3 Toeslagen	0,0%
M4 RTS	6,7%
M5 Overrendement	-1,6%
M6 Overig	-1,4%
Ultimo 2021	99,2%

Het pensioenfonds rapporteert ook de reële dekkingsgraad. In de reële dekkingsgraad wordt rekening gehouden met de kosten van indexatie. Als de reële dekkingsgraad van het pensioenfonds hoger is dan 100%, dan mag volledig worden geïndexeerd op grond van de regels voor "toekomstbestendig indexeren". De reële dekkingsgraad van het pensioenfonds steeg in 2021 van 74,1% naar 77,7%.

5.2.2 Premie en premiedekkingsgraad

Door de stijging van de rente in 2021 steeg ook de premiedekkingsgraad (de verhouding tussen de feitelijke premie en de actuarieel benodigde koopsom) in 2021 van 72,6% naar 77,0%. Het bestuur is ondanks de stijging van mening dat met deze premiedekkingsgraad de evenwichtigheid onder druk staat. Hierover is in 2021 nadrukkelijk gesproken met sociale partners.

De feitelijke premie dient elk jaar minimaal gelijk te zijn aan de gedempte kostendekkende premie. De kostendekkende premie wordt gedempt op basis van verwacht rendement, waarbij het verwacht rendement op vastrentende waarden is vastgezet voor vijf jaar. In 2021 is een nieuwe 5-jaars periode begonnen (2021 tot en met 2025) en is het verwacht rendement op vastrentende waarden bepaald door de RTS van september 2020. Daarnaast zijn de maximaal in te rekenen verwachte rendementen op zakelijke waarden lager geworden na advies van de Commissie Parameters 2019. Beide effecten hadden een verhogend effect op de gedempte kostendekkende premie, die steeg van 9,0% in 2020 naar 12,2% in 2021.

De kappersbranche is hard geraakt door de Coronapandemie. Dit zorgde een dalend aantal actieve deelnemers en een stijging van de gemiddelde leeftijd van de actieve deelnemers. Als gevolg van deze ontwikkelingen steeg de kostendekkende premie per 1 januari 2022 van 12,2% naar 12,5% van het salaris. De sociale partners bereikten geen overeenstemming over de hoogte van de feitelijke pensioenpremie per 2022. Daardoor wijzigde de pensioenregeling niet en stelde het bestuur de premie voor 2022 vast op het niveau van de gedempte kostendekkende premie van 12,5%.

Zuiver kostendekkende premie

De kostendekkende premie is gebaseerd op de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december van het vorige jaar en de op dat moment geldende uitgangspunten voor de bepaling van de technische voorzieningen. De zuivere kostendekkende premie bestaat uit de volgende onderdelen:

- Actuariële inkoop van onvoorwaardelijke onderdelen;
- Opslag voor premievrijstelling bij invaliditeit van 0,3% van de pensioengrondslagsom;
- Opslag voor uitvoeringskosten;
- Opslag voor solvabiliteit ter grootte van het vereist eigen vermogen.

(bedragen x € 1.000)	2021	2020
Actuarieel benodigd	47.389	41.273
Opslag in stand houden vereist vermogen	7.950	7.728
Opslag voor uitvoeringskosten	4.773	4.228
In premie bedragen voor toekomstige kosten	1.392	1.191
Totaal	61.504	54.420

DNB heeft op 28 augustus 2020 een nieuwe UFR-systematiek bekend gemaakt. DNB zal de rentetermijnstructuur in de periode van 1 januari 2021 tot 1 januari 2024 baseren op een gewogen gemiddelde van de rentetermijnstructuur op basis van de huidige en de nieuwe UFR-parameters, waarbij de gewichten jaarlijks op 1 januari met gelijke stappen aangepast worden. Het effect van de nieuwe UFR-systematiek op de zuiver kostendekkende premie is groter dan het effect op de technische voorziening omdat de duratie (maat voor rentegevoeligheid) van de nieuwe aanspraken groter is dan de duratie van de technische voorziening. De zuiver kostendekkende premie stijgt over de periode van vier jaar naar verwachting met ongeveer 33%.

Gedempte kostendekkende premie

De gedempte kostendekkende premie bestaat uit de volgende onderdelen:

- Actuariële inkoop van onvoorwaardelijke onderdelen;
- Opslag in verband met toekomstbestendige toeslagverlening;

- Opslag voor premievrijstelling bij invaliditeit van 0,3% van de pensioengrondslagsom;
- Opslag voor uitvoeringskosten.

(bedragen x € 1.000)	2021	2020
Actuarieel benodigd	16.699	11.127
Premies bestemd voor voorwaardelijke toeslagverlening	15.972	9.845
Opslag in stand houden vereist vermogen	2.799	2.079
Opslag voor uitvoeringskosten	4.773	4.228
In premie bedragen voor toekomstige kosten	471	294
Totaal	40.714	27.573

Feitelijke premie

Een pensioenfonds ontvangt van werkgevers en werknemers een premie, ook wel feitelijke premie (of doorsneepremie) genoemd. De feitelijke premie moet minimaal gelijk zijn aan de gedempte kostendeekkende premie. In 2021 lag de feitelijke premie lager dan de gedempte kostendeekkende premie. Dit werd veroorzaakt door de daling van het aantal actieve deelnemers en de stijging van de gemiddelde leeftijd van de actieve deelnemers als gevolg van de coronapandemie. Het bestuur heeft deze ontwikkeling verwerkt in de uitgangspunten van de berekening van de premie voor 2022.

(bedragen x € 1.000)	2021	2020
Actuarieel benodigd	16.699	11.127
Premies bestemd voor voorwaardelijke toeslagverlening	15.972	9.845
Opslag in stand houden vereist vermogen	2.799	2.079
Opslag voor uitvoeringskosten	4.773	4.228
In premie bedragen voor toekomstige kosten	471	294
Subtotaal = gedempte kostendeekkende premie	40.714	27.573
Marge in premie	-391	4.619
Totaal	40.323	32.192

De premie wordt volledig geïnd bij de werkgever, maar deze kan het werknemersdeel (50%) van de premie inhouden op het salaris van de werknemer.

5.2.3 Premie en verhogen en verlagen pensioenen

Doordat de beleidsdekkingsgraad ver onder de ondergrens van 110% is gebleven, heeft het pensioenfonds de pensioenaanspraken en de ingegane pensioenen per 1 oktober 2021 niet kunnen verhogen. Het verlagen van de pensioenen was per 1 januari 2021 en 2022 niet nodig.

5.2.4 Herstelplan

Uit de actualisatie van het herstelplan per 1 januari 2021 bleek dat het pensioenfonds zonder verlagen van de pensioenen, binnen de maximale hersteltermijn van 10 jaar kan herstellen. Dit was echter ook het zesde meetmoment dat de dekkingsgraad lager is dan de minimaal vereiste dekkingsgraad van 104,4% (MVEV primo 2021). Dat betekent dat het pensioenfonds een onvoorwaardelijke korting moet doorvoeren zodat de dekkingsgraad op het niveau van de minimaal vereiste dekkingsgraad komt. Vanwege de uitzonderlijke economische situatie heeft de Minister met een noodmaatregel de pensioenfondsen een vrijstellingsregeling geboden. Het pensioenfonds kan gebruik maken van deze vrijstellingsregeling mits:

- De dekkingsgraad minimaal 90% bedraagt
- Een onderbouwing wordt gegeven voor het gebruik van de vrijstellingsregeling
- Er informatie aan alle deelnemers wordt verstrekt over de vrijstellingsregeling

Het pensioenfonds besloot in maart 2021 om gebruik te maken van de vrijstellingsregeling en onderbouwde dit als volgt:

Op grond van het herstelplan is het pensioenfonds in staat om binnen 10 jaar het niveau van het vereist eigen vermogen te behalen. Een korting op deze basis is dus niet nodig. Per 31 december 2020 is het eigen vermogen echter voor de 6e keer lager dan het minimaal vereist eigen vermogen. Op grond daarvan zou een onvoorwaardelijke korting van ca. 8% nodig zijn. Het pensioenfonds maakt om deze korting te voorkomen gebruik van de tijdelijke vrijstellingsregeling die is aangeboden door Minister Koolmees. Die regeling houdt in dat de pensioenen niet verlaagd hoeven te worden als de dekkingsgraad boven de 90% is. Het pensioenfonds mag gebruik maken van deze regeling omdat de dekkingsgraad op 31 december 2020 96,2% was.

Per 1 januari 2021 wordt de nieuwe UFR-methodiek in vier jaarlijkse stappen ingevoerd. Daardoor zal de dekkingsgraad komende vier jaar ongeveer 14% dalen. Daarnaast wordt gewerkt aan een nieuw en toekomstbestendig pensioenstelsel vanaf 1 januari 2026. Transitie van opgebouwde rechten naar dit nieuwe stelsel is mogelijk bij een richtdekkingsgraad van minimaal 95%. De premieverhoging per 2021, gedragen door werknemers en werkgevers, maakt de kans kleiner dat dit niet gehaald wordt. Een korting tot de minimaal vereiste dekkingsgraad van 104,8% (ultimo 2019) is daarmee onnodig groot. Omdat het pensioenfonds op basis van het herstelplan verwacht dat de dekkingsgraad in 2026 minimaal 95% is, is een verlaging op dit moment niet nodig.

Er kunnen zich op het transitiemoment tot 1 januari 2026 twee scenario's voordoen:

- 1. De dekkingsgraad stijgt tot boven 95% - in dat geval kan de transitie naar verwachting zonder korting worden doorgevoerd en is een korting in 2021 onnodig.*
- 2. De dekkingsgraad ligt dan onder 95% - in dat geval zal een korting moeten worden doorgevoerd om de transitie mogelijk te maken. Het in 2021 doorvoeren van een korting heeft dan geen meerwaarde.*

Als in 2021 niet wordt gekort, heeft elke uitkering een negatief effect op de dekkingsgraad. Vanwege het beperkte aantal gepensioneerden, is dit effect echter gering. Een korting van ca. 8% in 2021 raakt gepensioneerden onevenredig zwaar, temeer daar op grond van het herstelplan de ondergrens van 95% in 2026 wordt behaald.

Ook per 1 januari 2022 is het herstelplan geactualiseerd en bleek dat het pensioenfonds zonder verlagen van de pensioenen, binnen de maximale hersteltermijn van 10 jaar, kan herstellen. Het was echter ook het zevende meetmoment dat de dekkingsgraad lager lag dan de minimaal vereiste. Ook nu kon gebruik worden gemaakt van de geboden vrijstellingsregeling en voldeed het fonds aan de drie voorwaarden. Aangezien de situatie nauwelijks gewijzigd was, bleef de onderbouwing nagenoeg hetzelfde en werd dezelfde communicatie naar betrokken ingezet. Het herstelplan 2022 werd op 19 mei 2022 goedgekeurd door DNB.

De verandering van de UFR-systematiek, heeft ook de komende jaren effect op de financiële positie. De dekkingsgraad zal hierdoor in stappen dichterbij de dekkingsgraad op marktrente komen te liggen. De totale impact van de nieuwe UFR-methodiek is naar verwachting een daling van de dekkingsgraad van ongeveer 14%-punt over vier jaar. Per 1 januari 2022 zijn twee van de vier stappen gezet.

5.2.5 Haalbaarheidstoets

In april 2021 is de jaarlijkse haalbaarheidstoets uitgevoerd. Met deze toets wordt gemonitord hoe het verwachte pensioenresultaat zich verhoudt tot de normen die zijn vastgesteld (zie paragraaf 4.3.5). DNB paste de scenario'set voor de haalbaarheidstoets aan. De scenario's met lage rentes die in 2020 geschrapt waren, zijn in 2021 teruggekomen. Uit de haalbaarheidstoets 2021 is gebleken dat

- Het verwacht pensioenresultaat op fondsniveau startend vanuit de feitelijke dekkingsgraad 87,3% bedraagt. Dit resultaat ligt hoger dan de vastgestelde ondergrens van 74,5%;
- De afwijking in slecht weer (5% percentiel) bedraagt 42,3%. Dit ligt buiten de maximaal toegestane afwijking van 40%.

Uit de haalbaarheidstoets 2021 is gebleken dat het verwachte pensioenresultaat binnen de norm ligt, maar de maximale afwijking van het verwachte pensioenresultaat in het slechtweerscenario niet voldoet aan de gekozen ondergrens. De ondergrens was afgeleid van de situatie waarin niet geïndexeerd wordt, maar ook niet gekort. Dit is bij een pensioenresultaat van ongeveer 45% het geval. Het pensioenresultaat in het slechtweerscenario ligt 42,3% onder het verwacht pensioenresultaat van 87,3% en komt dus uit op ongeveer 50%. Dit ligt dus boven het *niveau* dat als ondergrens is gekozen, maar de afwijkingen worden gedefinieerd als *percentage* van het verwacht resultaat. Omdat het verwachte resultaat aanmerkelijk hoger was dan de daarvoor gekozen ondergrens, was de afwijking ook groter. Het bestuur is in gesprek gegaan met het verantwoordingsorgaan over de uitkomsten van de haalbaarheidstoets en heeft de uitkomsten besproken met de sociale partners. De uitleg voor de afwijking gaf geen aanleiding tot nadere maatregelen.

In april 2022 werd de haalbaarheidstoets opnieuw uitgevoerd. De resultaten van de haalbaarheidstoets in 2022 zijn:

- Het verwacht pensioenresultaat op fondsniveau startend vanuit de feitelijke dekkingsgraad bedraagt 84,7%. Dit resultaat ligt hoger dan de vastgestelde ondergrens van 74,5%;
- De afwijking in slecht weer (5% percentiel) bedraagt 42,6%. Dit ligt buiten de maximaal toegestane afwijking van 40%.

Het bestuur bespreekt de resultaten met de sociale partners, het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht.

5.2.6 Waardeoverdrachten en kleine pensioenen

Als een werknemer van baan verandert, mag hij zijn pensioen overdragen naar zijn nieuwe pensioenfonds. Dit heet waardeoverdracht. Als de beleidsdekkingsgraad van een pensioenfonds dat bij waardeoverdracht is betrokken lager is dan 100%, dan mag het pensioenfonds zowel een inkomende als uitgaande waardeoverdracht niet uitvoeren. De waardeoverdracht moet dan worden opgeschort. De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds lag geheel 2021 onder 100% . Alle reguliere inkomende en uitgaande waardeoverdrachten zijn het hele jaar stilgelegd .

Als gevolg van de Wet waardeoverdracht kleine pensioenen, kan het pensioenfonds de kleine pensioenaanspraken, tussen € 2 en de wettelijke afkoopgrens (2021: € 503,24), automatisch overdragen naar de nieuwe pensioenuitvoerder van de deelnemer. In 2021 heeft het pensioenfonds geen kleine pensioenaanspraken automatisch overgedragen, vanwege de transitie van de pensioenuitvoerder.

Kleine pensioenen van minder dan € 2 vervallen met deze Wet aan het pensioenfonds. Vanaf 2022 zal het pensioenfonds beginnen met het jaarlijks laten vervallen van de nieuw ontstane kleine pensioenen van minder dan € 2. In 2021 betrof dit het pensioen van 57 deelnemers met een totale waarde van € 1.210. Deze pensioenen zullen in 2022 vervallen.

5.3 Pensioenvermogen en voorzieningen

In onderstaand overzicht wordt het verloop van het pensioenvermogen en het verloop van de technische voorziening weergegeven. Onder beleggingsresultaten is bij het verloop pensioenvermogen het behaalde rendement op beleggingen verantwoord. De regel beleggingsresultaten bij verloop in technische voorzieningen betreft de interest onttrekking over de technische voorziening op basis van de (negatieve) 1-jaars rente zoals vastgesteld door DNB in de RTS van 31 december 2021.

Samenvatting van de financiële positie van het pensioenfonds en ontwikkelingen gedurende het jaar.

(bedragen x € 1.000)	Vermogen	Technische voorzieningen	Dekkinggraad
Stand per 1 januari 2021	1.339.763	1.392.114	96,2%
Beleggingsresultaten	-30.607	-7.645	
Premiebijdragen	40.323	48.785	
Uitkeringen	-5.550	-6.546	
Wijziging RenteTermijnStructuur	0	-90.513	
Overige	-4.916	13.844	
Stand per 31 december 2021	1.339.014	1.350.039	99,2%

In de technische voorzieningen is onder "overige" en voorziening van 8 miljoen opgenomen voor de verwachte impact van de dataschoning op arbeidsongeschiktheid. Het bestuur heeft in februari 2022 een opdracht aan TKP verstrekt om de administratie te matchen met de gegevens van het SUAG (UWV) om te toetsen of de administratie van arbeidsongeschikten over de periode 2018-2020 juist en volledig is. De voorziening betreft een inschatting. Het bestuur is zich er van bewust dat deze voorziening een hoge mate van schattingsonzekerheid kent.

Het saldo van baten en lasten over de afgelopen jaren kan als volgt worden geanalyseerd:

(bedragen x € 1.000)	2021	2020	2019	2018	2017
Premieresultaat	-12.097	-13.492	-5.692	-2.854	-5.604
Interestresultaat	67.551	-31.184	5.576	-44.384	21.257
Wijziging actuariale grondslagen	0	37.422	-348	36.180	0
Overige resultaat	-14.128	-1.520	3.177	-522	-57
Stand per 31 december 2021	41.326	-8.774	2.713	-11.580	15.596

De dekkingsgraad ultimo jaar (op basis van de jaarrekening) heeft zich de afgelopen jaren als volgt ontwikkeld:

	2021	2020	2019	2018	2017
Actuele dekkingsgraad ultimo	99,2%	96,2%	96,2%	94,8%	95,8%
Beleidsdekkingsgraad ultimo	97,3%	91,6%	95,5%	96,5%	95,8%
Gemiddelde interest van verplichtingen	0,67%	0,43%	0,98%	1,60%	1,76%

De ultimo 2021 bepaalde voorziening wordt berekend door het actuariael contant maken van de verworven pensioenaanspraken tegen de per ultimo 2021 door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur (RTS). Voor looptijden tot 20 jaar is deze RTS een marktrente, maar voor langere looptijden wordt gecorrigeerd met een UFR zoals eerder toegelicht. De rekenrente die leidt tot eenzelfde contante waarde van de pensioenaanspraken (de gemiddelde interest van de verplichtingen) is gelijk aan 0,67% (2020: 0,43%).

De actuele dekkingsgraad wordt berekend als de som van de technische voorzieningen, het stichtingskapitaal en de reserves, te delen door de technische voorzieningen. De beleidsdekkingsgraad is het voortschrijdend gemiddelde van de laatste 12 actuele dekkingsgraden. Het pensioenfonds bevindt zich ultimo 2021 in een situatie van reservetekort aangezien de beleidsdekkingsgraad lager is dan de vereiste dekkingsgraad van 117,6% en in een situatie van dekkingstekort aangezien de beleidsdekkingsgraad lager is dan de minimaal vereiste dekkingsgraad van 104,5%.

5.4 Actuariële analyse

(bedragen x € 1.000)	2021	2020
Resultaat op premie		
Ontvangen doorsneepremie	40.323	32.191
Pensioenopbouw en risicopremies	-47.393	-41.273
In premie begrepen opslag voor dekking directe kosten	-3.635	-1.191
In premie begrepen opslag voor dekking toekomstige kosten	-1.392	-3.219
	-12.097	-13.492
Resultaat op interest		
Directe en indirecte beleggingsresultaten	-30.607	218.694
Wijziging rentetermijnstructuur	90.513	-253.649
Rentewijziging voorziening pensioenverplichting	7.645	3.771
	67.551	-31.184
Resultaat op kosten		
Vrijval kostenopslag uit voorziening pensioenverplichtingen	191	0
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-4.852	0
In premie begrepen opslag voor dekking directe kosten	3.635	-1.009
	-1.026	-1.009
Overige resultaten		
Resultaat op waardeoverdrachten	114	-932
Resultaat op uitkeringen	20	9
Resultaat op VPL	0	0
Indexering en overige toeslagen	0	0
Wijziging actuariële grondslagen	0	37.422
Rentewijziging voorziening pensioenverplichting	-13.236	412
	-13.102	36.911
Totaal	41.326	-8.774

Uitkomsten van de solvabiliteitstoets

De solvabiliteit van het pensioenfonds is niet toereikend. Er is sprake van een reservetekort en van een dekkingstekort. Voor de berekening van het vereist eigen vermogen maakt het pensioenfonds gebruik van het standaardmodel van DNB.

Oordeel van de waarmede actuaris over de vermogenspositie

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn, als geheel bezien, toereikende technische voorzieningen vastgesteld. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen. Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van de artikelen 131 (minimaal vereist eigen vermogen), 132 (vereist eigen vermogen) en 133 (dekking door waarden). Met betrekking tot artikel 140 (maatregel minimaal vereist eigen vermogen) merk ik op dat het pensioenfonds gebruik heeft gemaakt van de ministeriële vrijstellingsregeling (in verband met uitzonderlijke omstandigheden) om geen kortingsmaatregel toe te passen in 2022. De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Kappersbedrijf is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening slecht, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het minimaal

vereist eigen vermogen. Voor de volledigheid merk ik op dat, als op balansdatum in de rentetermijnstructuur rekening zou worden gehouden met de UFR-methodiek zoals deze door DNB in 2022 wordt toegepast, mijn oordeel over de vermogenspositie niet zou wijzigen.

In het kader van dit oordeel wijs ik op de ontwikkelingen na balansdatum als gevolg van de Oekraïne crisis, zoals die door het pensioenfonds in het jaarverslag zijn toegelicht.

Apeldoorn, 21 juni 2022

drs. Hamadi Zaghdoudi AAG

Verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

5.5 Kosten uitvoering pensioenbeheer

Het bestuur maakt voor de uitvoering van de regeling diverse kosten. Globaal kunnen deze kosten worden onderverdeeld in kosten voor de uitvoering van de pensioenregeling, voor de transitie van de pensioenuitvoering en kosten van het vermogensbeheer. Het fondsbestuur vindt het belangrijk open te zijn over deze kosten. Onderstaand is in dit kader een rapportage over de kosten voor de uitvoering van de pensioenregeling opgenomen. De kosten worden gepresenteerd met inachtneming van de aanbevelingen van de Pensioenfederatie en de AFM. Hierdoor kunnen de kosten die pensioenfonds maken met elkaar worden vergeleken.

De kosten van pensioenbeheer bedragen voor 2021 € 4,9 miljoen (2020: € 4,3 miljoen) inclusief de kosten van de transitie van de pensioenuitvoering (zie paragraaf 5.6). Omgerekend is dit € 207,69 (2020: € 180,89) per (actieve) deelnemer en gepensioneerde. Exclusief de transitiekosten zijn de kosten per deelnemer en gepensioneerde € 183,76 (2020: € 156,53). Landelijk lag de benchmark voor de kosten van het pensioenbeheer op € 107,- en voor de peergroup met vergelijkbare pensioenfonds waren de kosten € 200,- per (actieve) deelnemer en gepensioneerde (bron: LCP kostenbenchmark 2021).

Het bestuur kijkt met zorg naar de kostenstijging. De kosten zouden in vergelijking met andere pensioenfonds lager moeten zijn omdat de pensioenregeling relatief eenvoudig is. De opgebouwde pensioenen zijn relatief laag, waardoor hoge kosten onevenredig zwaar wegen. Hier tegenover staat dat de pensioenuitvoering veel (kleine) werkgevers kent wat veel kosten met zich meebrengt.

(bedragen x € 1.000)

	2021	2020
Bestuur, adviezen en controle		
Accountantscontrole	75	63
Controle en advieskosten actuaris	197	154
Kosten adviseurs	240	88
Contributie en bijdragen	128	121
Bestuurskosten	326	348
Overige	170	195
Totaal	1.136	969
Administratie		
Administratiekostenvergoeding	2.725	2.166
Kosten bestuursondersteuning	543	584
Totaal	3.268	2.750
Aan vermogensbeheer toegerekende pensioenuitvoeringskosten	-111	-101
Projectkosten	0	109
Kosten transitie pensioenuitvoering	559	580
Totaal pensioenbeheerkosten	4.852	4.307
Pensioenbeheerkosten in euro per deelnemer inclusief transitiekosten	207,69	180,89
Pensioenbeheerkosten in euro per deelnemer exclusief transitiekosten	183,76	156,53

Toelichting kosten uitvoering pensioenbeheer

Bestuur, advies en controle

Deze kosten hebben betrekking op de beloningen van alle fondsorganen, de kosten van de adviseurs en de kosten van de accountant en certificerend actuaris. De toename van deze kosten wordt voornamelijk veroorzaakt door de gestegen kosten voor adviseurs.

Administratie

Deze kosten hebben betrekking op alle werkzaamheden die de administrateur van het fonds verricht voor werknemers en werkgevers.

Voor werknemers gaat het bijvoorbeeld om de administratie van pensioenaanspraken, de uitkeringen van de pensioengerechtigden en het informeren van deelnemers en gerechtigden. Te denken valt hierbij aan het afkopen van kleine pensioenen, het toekennen van pensioenen en de communicatie met alle doelgroepen (klant contact center, website, nieuwsbrieven, Uniform Pensioenoverzicht, start- en stopbrief, enzovoorts).

Voor werkgevers hebben deze kosten betrekking op alle activiteiten die voortvloeien uit het beheer van het bestand van aangesloten werkgevers, de aanlevering en verwerking van de werknemersgegevens, het opleggen en innen van de pensioenpremies en het onderhouden van de contacten met die werkgevers.

De kosten voor financieel beheer en bestuursondersteuning hebben betrekking op de ondersteuning van bestuur, raad van toezicht en verantwoordingsorgaan. Ook de kosten van het opstellen van het jaarverslag, het samenstellen van financiële rapportages en het uitvoeren van de communicatieactiviteiten vallen hieronder.

De projectkosten betreffen kosten voor aanpassingen en verbeteringen in de pensioenuitvoering. Hiervoor zijn in 2021 geen kosten gemaakt.

De kosten transitie pensioenuitvoering betreffen kosten die zijn gemaakt voor de transitie van de pensioenuitvoering van AGH naar TKP. Over deze kosten wordt apart gerapporteerd in paragraaf 5.6.

Kosten vermogensbeheer

Het bestuur is zich ervan bewust dat in de kosten voor uitvoering van het pensioenbeheer ook kosten zitten die toegerekend kunnen worden aan het vermogensbeheer. Hiertoe horen bijvoorbeeld een gedeelte van de beloning van de bestuurders, de ALM-studie en een gedeelte van de controlekosten van de accountant en actuaris. In 2021 was dit een bedrag van € 111 duizend (2020: € 101 duizend). De stijging wordt met name veroorzaakt doordat in 2021 een ALM-studie is verricht.

Aansluiting met de pensioenuitvoeringskosten in de jaarrekening

De kosten van de pensioenuitvoering komen overeen met de kosten zoals opgenomen in de jaarrekening.

5.6 Kosten transitie pensioenuitvoering

In juni 2020 besloot het bestuur om de pensioenuitvoering over te brengen van AGH naar TKP Pensioen. Er zijn door AGH in 2021 kosten gemaakt voor de exit. Daarnaast zijn er door TKP in 2021 kosten gemaakt voor de implementatie van de pensioenuitvoering.

(bedragen x € 1.000)	Bedrag incl. BTW
Exitkosten AGH	379
Implementatiekosten TKP	180
Totaal	559

In 2022 heeft het pensioenfonds een dagvaarding ontvangen van Appel Pensioenuitvoering voor het ingebreke blijven van betaling van een factuur voor de transitiewerkzaamheden van de pensioenadministratie naar TKP. Pensioenfonds Kappers heeft gereageerd middels een dagvaarding op zowel Appel Pensioenuitvoering als AGH wegens vastgestelde gebreken in de administratie. Pensioenfonds Kappers heeft de rechtbank gevraagd de beide dagvaardingen te voegen.

5.7 Kosten uitvoering vermogensbeheer

Het pensioenfonds heeft een passief beleggingsbeleid waarmee het bestuur beoogt het aantal transacties te beperken en de kosten laag te houden.

(bedragen x € 1.000)	Bedrag incl. BTW	% van het belegd vermogen
Vermogensbeheerkosten	2.984	0,22%
Transactiekosten	240	0,02%
Totale vermogensbeheerkosten	3.224	0,24%

De totale kosten voor vermogensbeheer in 2021 zijn uitgekomen op € 3,22 miljoen (2020 € 3,83 miljoen). De kosten worden afgezet tegen het gemiddeld belegd vermogen van 2021 van € 1.329 miljoen (2020: € 1.208 miljoen).

De kosten kunnen voor de verschillende vermogensbeheercategorieën worden onderverdeeld naar de volgende componenten:

(bedragen x € 1.000)

Kostencomponent	Algemeen*	Vastgoed	Aandelen	Vastrentende waarden	Derivaten**	Subtotalen
Beheerkosten	550,0	541,4	365,6	591,2	450,0	2.498,2
Prestatievergoedingen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bewaarloon	13,7	0,0	0,0	0,0	0,0	13,7
Belastingen	115,5	0,0	0,0	0,0	0,0	115,5
Overige kosten	165,8	0,0	81,7	0,0	108,7	356,2
Transactiekosten	-36,2	7,5	108,7	137,3	22,8	240,1
Subtotalen	808,8	548,9	556,0	728,5	581,5	
Totale kosten vermogensbeheer						3.223,7

*) de in deze kolom genoemde kosten zijn niet te splitsen naar de verschillende vermogenscategorieën

**) Deze kolom betreft de LDI pool. De LDI pool bestaat uit derivaten (renteswaps) en staatsobligaties.

Toelichting kosten uitvoering vermogensbeheer

- Er is geen relatie tussen een verlaagd risico in de portefeuille en hogere beleggingskosten.
- De beheerkosten van beleggingen zijn opgebouwd uit vermogensbeheervergoedingen en de vergoeding aan de fiduciair beheerder. De stijging is te verklaren uit het feit dat de portefeuille in 2020 fors gestegen is. In 2021 is de stijging achterwege gebleven, maar zijn de kosten iets hoger doordat het vermogen aan het begin van 2021 hoger was dan in begin 2020. De beheerkosten voor de managers zijn gebaseerd op de grootte van de beleggingen {x basispunten van de belegging}.
- Prestatieafhankelijke vergoedingen zijn vergoedingen die de vermogensbeheerders extra ontvangen wanneer vooraf gestelde prestatie maatstaven worden gerealiseerd. Over 2021 is door het pensioenfonds, net als in eerdere jaren, geen prestatieafhankelijke vergoeding betaald.
- Kosten bewaarloon : dit betreft de kosten van het in bewaargeving van effecten bij de bewaarder (custodian). In 2021 bedroegen de kosten € 14 duizend (2020: € 67 duizend) De custodykosten zijn gedaald doordat het pensioenfonds sinds halverwege 2020 nog alleen in fondsen participeert.
- Belastingen: bij belastingen is de BTW opgenomen die het pensioenfonds betaalt over ontvangen dienstverlening.
- Overige kosten: dit betreft onder meer kosten die binnen de beleggingsfondsen gemaakt worden voor accountant, governancekosten, bijdrage toezichthouder en dergelijke. Deze kosten worden door het beleggingsfonds inzichtelijk gemaakt en de kosten worden aan het beleggingsfonds onttrokken en toegerekend aan het pensioenfonds middels een evenredig verdeling over de participanten .
- Over 2021 is een deel van de kosten van het pensioenbeheer verantwoord onder de overige kosten van het vermogensbeheer. De bestuurskosten en accountantskosten die over 2021 zijn gemaakt, zijn deels toe te rekenen aan werkzaamheden met betrekking tot vermogensbeheer. Voor 2021 bedraagt dit € 111 duizend (door toepassing van dezelfde regels over 2020 is € 101 duizend toegevoegd).

Oordeel kosten

Landelijk lag de benchmark voor de kosten van het vermogensbeheer op 0,46% van het gemiddeld belegd vermogen en op 0,34% in de peer group (bron: LCP kostenbenchmark 2021). De peer group bestaat uit 75 Nederlandse pensioenfondsen, die een belegd vermogen hebben tussen de € 500 en € 2.000 miljoen. De peer group maakt geen onderscheid tussen actief of passief beleggende fondsen.

De grootste component van de kosten zijn de beheerkosten. Het pensioenfonds belegt voor aandelen en vastrentende waarden in fondsen, die passief beleggen tegen lage kosten. Het pensioenfonds participeert voor vastgoed en hypotheekeneveneens in fondsen, die uitsluitend beleggen in Nederland. De kosten van deze fondsen zijn relatief veel hoger dan aandelen en vastrentende waarden, maar deze fondsen zorgen wel voor diversiteit binnen de portefeuille. Het pensioenfonds monitort alle de managers op kwartaalbasis middels een scorecard op verschillende onderdelen. Een onderdeel is de hoogte van de fee. De fondsen waarin belegt wordt scoren ten opzichte van vergelijkbare alternatieven zeer gunstig. Een ander onderdeel van de beoordeling is de lange en korte termijn performance. De fondsen scoren redelijk tot goed op performance. Eén van de fondsen heeft een

underperformance en is onderwerp van scherpere monitoring het pensioenfonds belegt passief en gebruikt generieke benchmarks, die goed aansluiten bij de beleggingscategorie. Hier worden geen additionele kosten voor gemaakt.

Naast de beheerkosten besteedt het pensioenfonds een deel van de kosten aan fiduciair management bij BMO GAM en het beheer van de LDI door BMO GAM. Voor deze specifieke werkzaamheden worden prijsafspraken gemaakt voor een langere periode. Het bestuur toetst bij het opnieuw vastleggen van de prijs de markt.

De transactiekosten zijn berekend op basis van de kosten van in- en uittrading in de beleggingsfondsen en op basis van een inschatting van de transacties binnen de fondsen. Over 2021 bedroegen de totale transactiekosten € 240 duizend (2020: € 143 duizend). Uitgedrukt als percentage van het gemiddeld belegd vermogen in 2021 zijn de transactiekosten 0,02% (2020 0,01%).

Het bestuur is van mening dat gelet op de beleggingsmix, de fee van de beleggingsfondsen, de additionele kosten voor de kosten van 0,24% passend zijn, omdat er een passief beleggingsbeleid wordt gevoerd en derhalve lage kosten mogen worden verwacht. Het bestuur heeft zich ten doel gesteld de kosten in vergelijking met andere pensioenfondsen laag te laten zijn omdat de beleggingsportefeuille passief en relatief eenvoudig is. Dit bespaart monitorings- en governancekosten. Het bestuur heeft dit doel omdat de opgebouwde pensioenen relatief laag zijn, waardoor te hoge kosten onevenredig zwaar zouden wegen.

Aansluiting met de jaarrekening

De Aanbevelingen uitvoeringskosten van de Pensioenfederatie nemen naast de directe kosten ook de indirecte kosten mee en maken expliciet onderscheid tussen de vermogensbeheerkosten en transactiekosten. In de jaarrekening zijn alleen de kosten die direct bij het fonds ad € 0,9 miljoen in rekening zijn gebracht opgenomen (2020: € 0,8 miljoen). Dit betreffen de kosten voor de fiduciair manager BMO, de doorbelasting van kosten van het bestuur, de accountant en de certificerend actuaris en de (incidentele) advieskosten. De pensioenbeheerkosten die zijn toegerekend aan het vermogensbeheer vallen hier niet onder. De beheerkosten en transactiekosten worden onttrokken aan de fondswaarde van het betreffende fonds waar in wordt geparticipeerd en zijn in de jaarrekening onderdeel van het beleggingsrendement.

5.8 Kosten beloning fondsorganen

Het beloningsbeleid van het fonds bestaat sinds 1 januari 2020 uit een vaste jaarlijkse vergoeding. Deze vaste vergoedingen worden jaarlijks verhoogd conform de loonstijging in de kappersbranche (CAO Kappersbedrijf). Bovenop de vaste vergoeding kan aanspraak gemaakt worden van een opslag van 7,5% voor alle kosten zoals bijvoorbeeld reis- en verblijfkosten, opleidingskosten, kantoorkosten en representatiekosten. Stagiaires ontvangen 1/3 deel van de beloning. De beloningen zijn, sinds het besluit van de staatssecretaris van 6 mei 2021 vrijgesteld van btw.

Beloningsbeleid 2021

Orgaan	Beloning
Bestuursleden	€ 30.000,-
Voorzitters bestuur	€ 45.000,-
Lid raad van toezicht	€ 9.000,-
Voorzitter raad van toezicht	€ 12.000,-
Verantwoordingsorgaan	€ 3.240,-
Onkostenvergoeding	7,5% van de beloning
Stagiaire	1/3 van de reguliere beloning

Per lid van het bestuur, de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan was de uitgekeerde beloning (exclusief btw en exclusief onkostenvergoeding) in het boekjaar :

Bestuur	Periode	VTE	Functie	Beloning
Mevrouw R. van Ewijk	1-1 t/m 31-12	0,3	Werkgeversvoorzitter	€ 45.000,-
De heer T. van der Rijken	1-1 t/m 31-12	0,2	Bestuurslid	€ 30.000,-
De heer H. Roeten	1-1 t/m 31-12	0,2	Bestuurslid	€ 30.000,-
De heer E.P. de Vries	1-1 t/m 31-12	0,2	Bestuurslid	€ 30.000,-
De heer G.E. van de Kuilen	1-1 t/m 31-12	0,3	Werknemersvoorzitter	€ 45.000,-
De heer G.L. Sirks	1-1 t/m 31-12	0,2	Bestuurslid	€ 30.000,-
Stagiaire				
Mevrouw C. A-Tjak	1-1 t/m 31-12	nvt	Stagiaire bestuur	€ 10.000,-
Raad van toezicht	Periode	VTE	Functie	Beloning
Mevrouw H. de Graaf	1-1 t/m 31-12	0,2	Voorzitter	€ 12.000,-
De heer P. van Gameren	1-1 t/m 31-12	0,1	Lid	€ 9.000,-
De heer R. Beil	1-1 t/m 31-12	0,1	Lid	€ 9.000,-
Verantwoordingsorgaan	Periode	VTE	Functie	Beloning
Mevrouw K. Boekhorst	1-1 t/m 31-12	nvt	Voorzitter	€ 3.240,-
De heer J. Kerstens	1-1 t/m 31-12	nvt	Lid	€ 2.430,-
De heer B. van Raaij	9-3 t/m 31-12	nvt	Lid	€ 2.700,-

Cumulatief waren de kosten van de beloningen van de fondsorganen (exclusief btw en exclusief onkostenvergoeding) in het boekjaar:

(bedragen x € 1.000)	2021	2020
Bestuur	221	252
Raad van Toezicht	30	37
Verantwoordingsorgaan	8	7
Totaal	259	296

Aangezien de CAO-lonen in de kappersbranche gedurende 2021 niet zijn verhoogd, is de hoogte van de beloningen conform het beloningsbeleid per 1 januari 2022 niet gewijzigd.

06 Beleggingsbeleid

6.1 Beleggingsovertuigingen (investment beliefs)

Het bestuur heeft beleggingsovertuigingen vastgesteld als basis voor het beleggingsbeleid. Van belang is onder andere risicomanagement, kostenbeheersing, een goed gediversifieerd en duurzaam beleggingsbeleid en begrijpelijke investeringen.

1. De lange termijn strategische invulling is leidend en er wordt slechts in beperkte mate van afgeweken.
2. Het fonds belegt passief, tenzij er overtuigende redenen zijn om actief te beleggen.
3. Het fonds neemt bewust beleggingsrisico's omdat dit op de lange termijn een hoger verwacht rendement oplevert.
4. Wij zijn van mening dat er bij elke lange termijn beleggingsbeslissing een afweging tussen rendement, risico, kosten, complexiteit en MVB (Maatschappelijk Verantwoord Beleggen) gemaakt moet worden.
5. De risico-rendementsverhouding van de portefeuille verbetert door diversificatie.
6. Wij zijn overtuigd van het bestaan van een illiquiditeitspremie. Vanwege onze lange termijn beleggingshorizon zijn wij in staat deze te incasseren.
7. Het effect van valutarisico is op de lange termijn neutraal.
8. Maatschappelijk Verantwoord Beleggen loont en draagt op lange termijn bij aan een positief risicorendement profiel. Het pensioenfonds richt zich op goed ESG risicobeheer, waarbij klimaatrisico's centraal staan.

6.2 Markontwikkelingen – terugblik op 2021

2021 stond in het teken van de Covid-19 pandemie, records op aandelenbeurzen en een oplopende inflatie.

De hoop dat Covid-19 virus na 2020 overwonnen zou kunnen worden werd niet bewaarheid en het Covid-19 virus bleef dan ook in 2021 een dominant thema. De economische groei veerde in het begin van het jaar op toen vaccinatieprogramma's in de westerse wereld op stoom kwamen en lock-down maatregelen opgeheven konden worden. De zorgen omtrent het Covid-19 virus namen echter weer snel toe met de ontdekking van nieuwe agressievere (delta) en besmettelijkere (omikron) varianten van het virus.

Het marktvertrouwen werd positief beïnvloed door stimulerende maatregelen van centrale banken en overheden. Maar wellicht was de belangrijkste trend van 2021 wel de ongekende stijging van de inflatie. Terwijl in 2020 een hogere inflatie ver weg leek en deflatie zelfs nog als grootste gevaar werd gezien, is de inflatie in 2021 opgelopen tot niveaus die niet meer zijn gezien sinds de jaren tachtig. De inflatie in de eurozone liep tot bijna 5% per jaar op, terwijl deze in de VS zelfs tot 7% steeg. Hoge inflatie en bijbehorende hogere rentes (van de Amerikaanse centrale bank, de Fed, worden in 2022 renteverhogingen verwacht) zijn nu een van de grootste zorgen van beleggers voor de komende jaren.

Rentemarkten

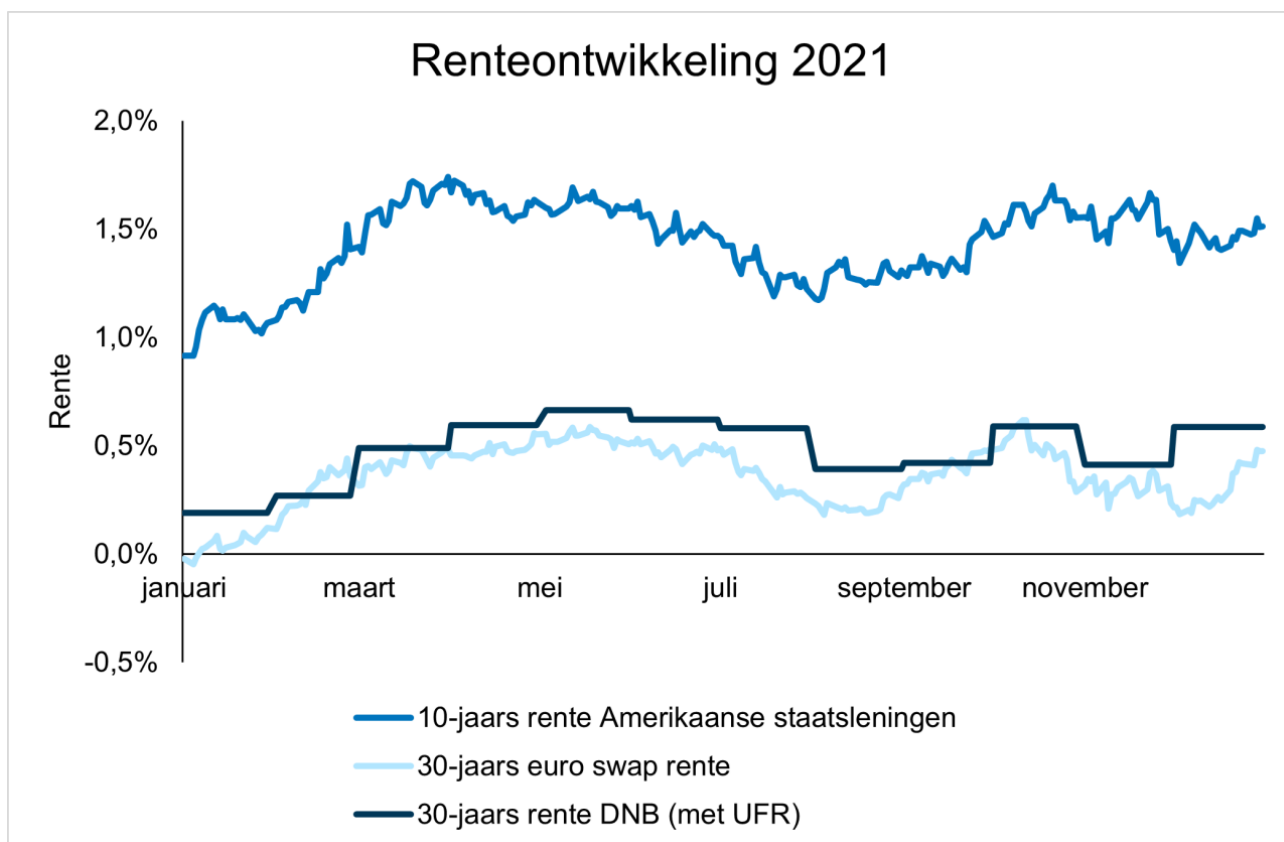
Per saldo stegen de rentes in 2021 onder invloed van hogere inflatie en aankondigingen van centrale banken dat de obligatie opkoopprogramma's zullen worden afgebouwd.

De Duitse 10-jaarsrente startte het jaar op -0,6% en eindigde 2021 op -0,2%, het niveau waarop het een jaar eerder was gestart. De Amerikaanse 10-jaarsrente steeg in 2021 per saldo met 0,6% tot een niveau van 1,5%.

De voor Nederlandse pensioenfondsen belangrijke 30-jaars euro swaprente kwam weer in positieve renteniveaus terecht en sloot het jaar af op een hoogte van 0,5%, een stijging van per saldo 0,5% voor 2021.

6.3 Ontwikkeling van de beleggingsportefeuille

De economische ontwikkelingen in 2021 hebben een licht negatief effect gehad op de vermogenspositie van het pensioenfonds. De aandelen binnen de portefeuille hebben in 2021 een behoorlijk positief rendement behaald. Tegelijkertijd heeft de stijging van de rente tot een negatief rendement binnen de afdekkingsportefeuille geleid, maar diezelfde rentestijging heeft ook geleid tot een daling van de technische voorzieningen. Hierdoor is de dekkinggraad van het pensioenfonds per saldo gestegen.

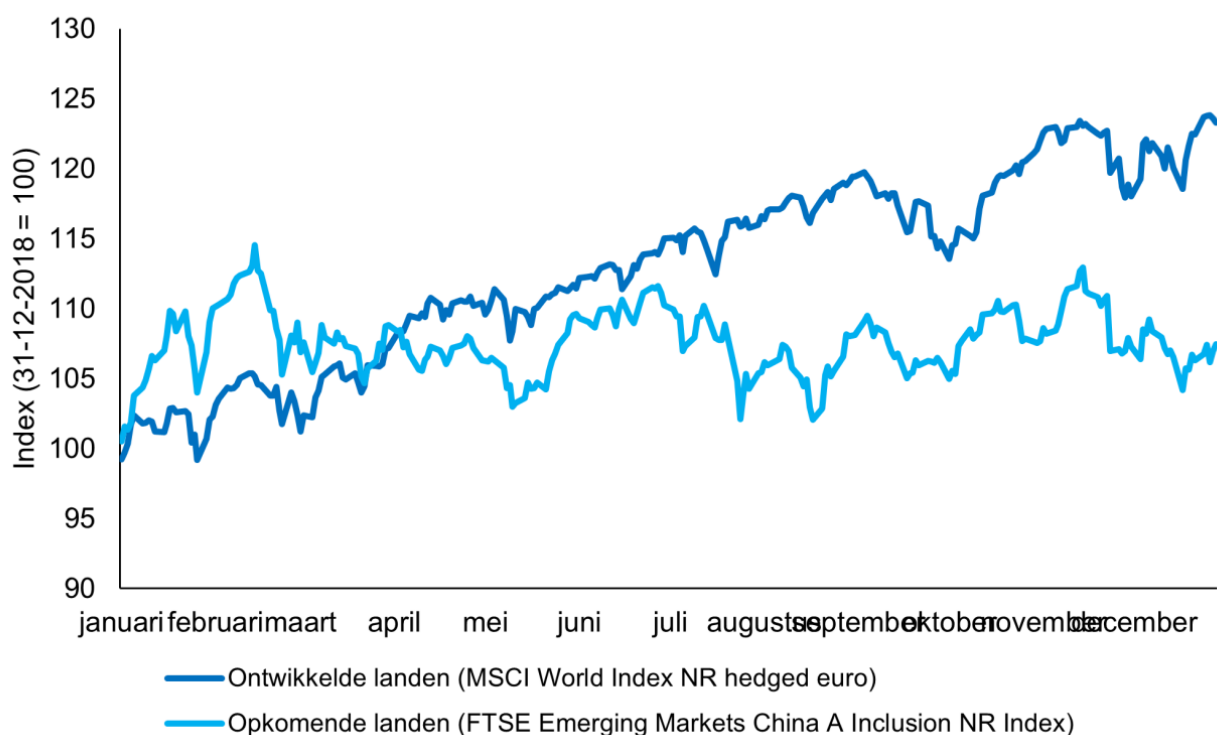

Aandelen

Een krachtig herstel van economieën na de lock-downs van 2020, recordwinsten voor bedrijven en ongekende stimuleringsmaatregelen van centrale banken en overheden leidden in 2021 tot sterk stijgende aandelenkoersen. Pas in november kregen de zorgen over hoge inflatie en stijgende rente de overhand en stokte de stijgende trend van aandelenkoersen.

Aandelen ontwikkelde markten (MSCI World Index euro-hedged) behaalden een rendement van 23,3% in 2021. Aandelen opkomende markten kenden echter een minder positief jaar met een rendement van 7,4% (FTSE Emerging Markets China A Inclusion NR Index). Opkomende markten hadden vooral te lijden onder de terugval van de Chinese economie, terwijl een sterkere Amerikaanse dollar ook tegenwerkte. De MSCI China Index (in euro) verloor in 2021 maar liefst 16%.

Aandelenmarkten in 2021

Vastgoed

Ten opzichte van 2020 is de vastgoedportefeuille in 2021 met ruim € 10 miljoen toegenomen van € 105,2 miljoen naar € 115,5 miljoen. Met uitzondering van de winkelportefeuille die wederom een afwaardering kende, lieten alle beleggingen een positieve herwaardering zien. De vastgoedportefeuille van SAREF liet over 2021 een rendement zien van 8,7%. Hiervan was 2,4% direct rendement en 6,2% indirect rendement. Amvest liet over dezelfde periode een rendement zien van 11,9%. Hiervan was 3,0% direct rendement en 8,9% indirect rendement.

Hypotheke

De hypotheekportefeuille is in 2021 met € 32,7 miljoen toegenomen. De hypotheekportefeuille bedroeg ultimo 2021 € 131,3 miljoen. Met de hypotheekbeleggingen werd een rendement behaald van 2,24%, waarvan 1,92% direct rendement betrof en 0,32% indirect rendement. De (risico-vrije) benchmark rendeerdde -3,43%.

Renteafdekking

Het afdekken van het renterisico vindt plaats via een zogenoemde maatwerk LDI pool. De maatwerk LDI pool bestaat naast renteswaps uit een liquiditeitsfonds en Euro staatsobligaties. Het strategisch beleid van het pensioenfonds ten aanzien van de renteafdekking is afhankelijk van de stand van de 30-jaars rente. De omvang van de renteafdekking wordt gemeten ten opzichte van de marktwaarde van de verplichtingen. In onderstaande tabel is dit beleidskader weergegeven. Op basis van de rentestand ultimo 2021 bedroeg het matchpercentage 50%.

Dynamisch kader renteafdekking 2021:

Bij rentestijging 30 jaars EUR swap rente

1,75%	55%
2,00%	60%
2,25%	65%

De rente is in 2021 gestegen. De verplichtingen zijn door de gestegen rente gedaald. De waarde van de beleggingen in de matchportefeuille daalde door de rentestijging ook; de matchportefeuille deed dus wat verwacht werd. Omdat maar een deel van het renterisico wordt afgedekt, zijn de verplichtingen – afgezien van het UFR-effect – sneller gedaald dan de waarde van de renteafdekking. Per saldo heeft de rentestijging dus een positief effect op de dekkingsgraad gehad.

6.4 Samenstelling beleggingsportefeuille

Onderstaande tabel laat de beleggingen in procenten zien per eind boekjaar.

Categorie	Weging 31 december 2021	Norm 2021	Belegd vermogen (* 1.000) 31 december 2021
Return portefeuille	45,4%	43,2%	603.158
Match portefeuille	54,6%	56,8%	724.885
Totaal portefeuille	100,0%	100,0%	1.328.043
- Liquide Returnportefeuille			
Aandelen	36,0%	33,2%	478.544
Liquide middelen	0,7%	0,0%	9.161
- Illiquide Returnportefeuille			
Vastgoed	8,7%	10,0%	115.453
Totaal Returnportefeuille	45,4%	43,2%	603.158
Match portefeuille			
Obligaties *)	20,7%	20,0%	274.614
Maatwerk LDI Pool **)	24,0%	26,8%	318.978
Hypotheken	9,9%	10,0%	131.293
Totaal Matchportefeuille	54,6%	56,8%	724.885

* Deze portefeuille bevat Bedrijfsleningen

** De maatwerk LDI pool bestaat uit Eurostaatsleningen en renteswaps.

6.5 Rendement van de beleggingsportefeuille

Het rendement van de portefeuille wordt afgezet tegen een meetlat (de benchmark) om de resultaten te kunnen beoordelen. Het rendement van de totale portefeuille over geheel 2021 bedroeg -2,25%. De benchmark bedroeg -2,67%. Het fonds behaalde dus een outperformance ten opzichte van de benchmark. Zowel de match- als de returnportefeuille droegen hieraan bij, zoals blijkt uit de volgende tabel.

In de tabel hieronder worden de absolute rendementen per categorie en van de totale portefeuille van 2021 weergegeven.

Rendementen %	2021	Benchmark
Return portefeuille (45,4%)	17,61%	17,59%
Match portefeuille (54,6%)	-16,06%	-16,80%
Totaal portefeuille	-2,25%	-2,67%

Return portefeuille		
Aandelen	19,57%	18,68%
Liquide middelen	0,0%	0,0%
Vastgoed	9,73%	12,41%
Totaal Return portefeuille	17,61%	17,59%

Match portefeuille		
Obligaties	-1,81%	-1,75%
Maatwerk LDI Pool	-29,51%	-29,51%
Hypotheke	2,41%	-3,43%
Totaal Match portefeuille	-16,06%	-16,60%

De z-score wordt ieder jaar berekend en laat het verschil zien tussen het werkelijke rendement van de portefeuille en het rendement van de benchmark die gebaseerd is op het strategisch beleid van het pensioenfonds. Een positief getal betekent dat de beleggingen van het pensioenfonds beter hebben gerendeerd dan de markt; bij een negatief getal geldt het omgekeerde. Bij de berekening worden ook de kosten in de beschouwing opgenomen.

Naast de jaarlijks berekende z-score wordt een zogenaamde performancetoets gedaan, waarvoor de z-scores over een periode van 5 jaren worden berekend. In het Vrijstellingsbesluit Wet Bpf 2000 is opgenomen dat een aangesloten werkgever vrijstelling van de verplichte deelname aan een bedrijfstakpensioenfonds kan vragen als de performancetoets lager is dan 0. Het feitelijk behaalde rendement van het pensioenfonds ligt in die situatie over die periode van 5 jaar beduidend lager dan de benchmark. Volgens de vrijstellingsregeling zal de performancetoets worden toegepast over de periode 2017 tot en met 2021. Indien de uitkomst van de performancetoets lager is dan 0, dan kan een werkgever vanaf 1 januari 2022 een verzoek indienen tot vrijstelling van deelname.

Over 2021 is een z-score behaald van 0,36 (2020: 0,37). De performancetoets over de periode januari 2017 tot en met december 2021 bedraagt 0,54 (2020: 0,47). De uitkomst van de performancetoets ligt daarmee voor het pensioenfonds boven de toegestane norm. Het aanvragen van vrijstelling is op grond van de performancetoets dus niet mogelijk.

6.6 Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB)

Het pensioenfonds voert een beleid voor maatschappelijke verantwoord beleggen (MVB) gericht op het identificeren en terugdringen van duurzaamheidsrisico's, maar ook op het signaleren van kansen. Pensioenfonds Kappers kwalificeert zijn regeling als een regeling, die geen duurzame belegging als doelstelling heeft of ecologische of sociale kenmerken promoot (artikel 6 op grond van de SFDR). De strategie richt zich op het uitvoeren van een ESG Screen, het zoeken van de dialoog met ondernemingen waarin wordt belegd (aandelen en bedrijfsobligaties) en de uitvoering van een actief stembeleid. Hierbij wordt gekeken naar diverse thema's op het gebied van milieu, de maatschappij en goed ondernemingsbestuur (ESG – Environmental, Social, Governance). Uitgangspunt hierbij zijn de wereldwijd geaccepteerde standaarden zoals de UN Principles for Responsible Investment (UNPRI) en de UN Global Compact (UNGC).

De afgelopen periode heeft het pensioenfonds in samenwerking met zijn fiduciair BMO GAM verdere stappen gezet in de integratie van de Sustainable Development Goals (SDG's) binnen het engagementproces. De SDG's zijn door de Verenigde Naties geïntroduceerd als gemeenschappelijk vocabulaire tussen beleggers, ondernemingen en overheden. Deze SDG's kunnen als katalysator voor het engagementproces dienen en de transparantie bij ondernemingen bevorderen. Ook zijn ze bruikbaar om de gevolgen van de engagementinspanningen verder in kaart te brengen.

Engagement

Het engagementprogramma speelt een belangrijke rol in uitwerking van ons streven naar lange termijn waarde creatie. Het is bovendien een belangrijk instrument waarmee ESG-due diligence wordt vormgegeven: identificatie, beoordeling en mitigatie van duurzaamheidsrisico's van de portefeuille op maatschappij en milieu en van duurzaamheidsrisico's die mogelijk een materiële impact hebben op de portefeuille. Langetermijnwaardcreatie staat hierbij centraal.

Identificatie en beoordeling van materiële daadwerkelijke en potentiële negatieve impacts is het startpunt van het engagementprogramma waarmee BMO GAM namens het pensioenfonds invulling geeft aan het mitigatieproces. Mitigatie vindt plaats binnen de 3 werkstromen van het engagementprogramma: engagement met prioriteitsbedrijven, reactief engagement op controverses en thematisch engagement:

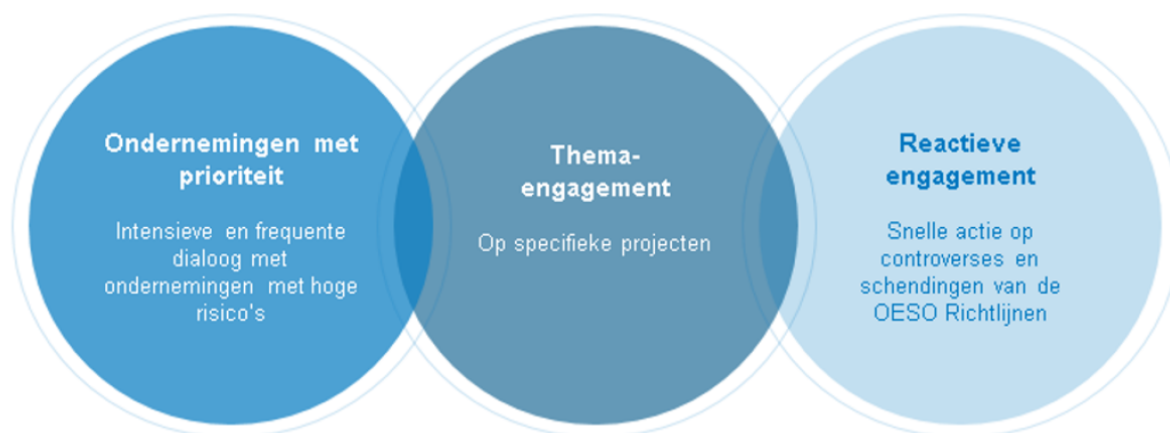
Engagement met prioriteitsbedrijven.

Dit programma richt zich op potentiële negatieve impacts en strategische en ESG-risico's (Environment, Social en Governance). Jaarlijks worden ondernemingen geselecteerd die als risicovol worden beoordeeld en die belangrijk zijn in de portefeuille. Hierbij hanteert BMO GAM een systematische methode van kwantitatieve analyse op basis van ESG-data en scores, gecombineerd met een kwalitatieve beoordeling door eigen analyses.

Startpunt is een beoordeling van ESG-prestaties en risicoclassificatie van ondernemingen in portefeuille aan de hand van ESG-ratings: absolute scores, relatieve scores (ten opzichte van de sector) en veranderingen in de tijd. De uitkomst hiervan is inzicht in prestaties van ondernemingen op belangrijke duurzaamheidsthema's zoals CO₂-uitstoot, arbeidsomstandigheden en corruptie. Daarnaast richt de analyse zich op kernpunten van corporate governance, zoals onafhankelijkheid van bestuur en belangen van minderheidsaandeelhouders.

Vervolgens worden de prestaties en strategie van ondernemingen die als belangrijk en risicovol worden geclassificeerd, kwalitatief beoordeeld aan de hand van onderzoek naar bedrijfsgeschiedenis, strategie, financiële prestaties en doelen, gecombineerd met een nadere analyse van ESG- risicobeheersing en ESG-prestaties en –ambities, onder andere op basis van engagementervaring uit het verleden. Ook wordt daarbij beoordeeld of engagement succesvol kan zijn en de juiste mitigatiestrategie is.

Voor de analyses wordt gebruik gemaakt van gegevens en inzichten van BMO GAM, MSCI ESG en ISS.

Reactief engagementprogramma

Dit programma richt zich op het mitigeren van daadwerkelijke negatieve impacts van ondernemingen op maatschappij en milieu.

Ieder kwartaal worden schendingen van de OESO Richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen en de Global Compact van de Verenigde Naties door ondernemingen in portefeuille beoordeeld door BMO GAM, mede op basis van onderzoek door derden. Daarbij wordt geprioriteerd naar ernst van de schending (wat wordt bepaald door heftigheid, schaal en onomkeerbaarheid van de impact) en de reactie van de onderneming erop.

Engagement met geselecteerde ondernemingen richt zich op het beëindigen van de schending, aanpak van de negatieve effecten door herstel en/of verhaal en het voorkomen van schade in de toekomst.

Thematisch engagement

Naast ESG-risico's op bedrijfsniveau, worden ieder jaar ESG-thema's, trends en risico's geïdentificeerd door BMO GAM die van invloed zijn op groepen ondernemingen, bijvoorbeeld binnen sectoren of regio's, mede op basis van input van het pensioenfonds. Deze thema's worden uitgewerkt in projecten die doorgaans 2 tot 3 jaar lopen. In 2021 zijn de volgende projecten uitgevoerd:

Climate Action 100+ (SDG 13)

Wij zijn een actieve deelnemer aan Climate Action 100+ en zijn op dit moment betrokken bij 28 engagements met ondernemingen. Wij dragen ook bij aan de strategische richting van CA100+ via de nieuw opgerichte Institutional Investors Group on Climate Change (IIGCC).

Climate Action 100+ is een initiatief dat is gestart door een aantal grote internationale beleggers en dat tot doel heeft om ervoor te zorgen dat 's werelds grootste uitstoters van broeikasgassen actie ondernemen tegen klimaatverandering. In totaal worden 167 bedrijven die van cruciaal belang zijn voor de overgang naar een koolstofarme economie bij het initiatief betrokken. De drie uitdagingen die wij meegeven aan de ondernemingen zijn: invoeren van een sterk governancekader inzake klimaatverandering; actie ondernemen om de uitstoot van broeikasgassen in de hele waardeketen te verminderen; en verbeteren van de informatieverstrekking door bedrijven.

In 2021 hebben wij 45 bijeenkomsten gehouden. Dit resulteerde in een aantal belangrijke mijlpalen bij ondernemingen waarmee wij in gesprek waren. Vistra Energy heeft bijvoorbeeld een duidelijke doelstelling voor emissies vastgesteld. China Shenhua stelde een net zero doelstelling vast en publiceerde een klimaatrapport gebaseerd op de principes van de Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD). General Motors heeft ambitieuzere doelstellingen voor de elektrificatie van voertuigen vastgesteld. Total was een van de bedrijven die een door het bestuur van Total gesteunde resolutie over de klimaatverandering ter stemming aan de aandeelhouders hebben voorgelegd.

Uitfaseren van kolen (SDG 13)

Dit al iets langer lopende project heeft tot doel om bedrijven in een aantal belangrijke landen te doordringen van het belang van een geleidelijke afschaffing van steenkool in de energievoorziening. De betrokken bedrijven zijn steenkoolmijnen en nutsbedrijven met een grote blootstelling aan steenkool. We richten ons op landen en/of bedrijven waar we het meeste potentieel voor verandering zien, zoals in de VS, Japan en Zuid-Korea.

In 2021 hebben wij met 15 bedrijven engagement gevoerd over dit onderwerp. Er was enige overlap met het Climate Action 100+-project, dat betrekking heeft op enkele van dezelfde bedrijven. Grote, gediversifieerde mijnbouwbedrijven, zoals BHP, Anglo en Glencore, hebben toegezegd dat hun steenkoolmijnen tegen 2050 verkocht of uitgeput zullen zijn. Veel Europese nutsbedrijven hebben soortgelijke toezeggingen gedaan, zoals de volledige uitfasering van het steenkoolgebruik door SSE. Amerikaanse nutsbedrijven zoals Duke Energy en Dominion hebben plannen om het gebruik van steenkool geleidelijk stop te zetten, maar we blijven er bij hen op aandringen om een einddatum vast te stellen. We hebben ook vooruitgang gezien op het gebied van de financiering van steenkool: KEPCO heeft aangekondigd dat de financiering van overzeese steenkoolprojecten wordt stopgezet. Hoewel we een aandeelhoudersresolutie van Kansai Electric Power over de uitfasering van steenkool hebben gesteund, was er weinig vooruitgang in Japan, waar nog steeds nieuwe kolencentrales worden gebouwd.

Verantwoorde medicijnprijzen in de gezondheidszorg (SDG 3)

Het thema verantwoorde medicijnprijzen stond in 2021 in de schijnwerpers toen behandelingen en vaccins voor Covid-19 beschikbaar kwamen. Wij hebben samengewerkt met bedrijven die werken aan de behandelingen en vaccins voor Covid-19, waarbij wij de leiding hadden over de samenwerking met AstraZeneca, GSK en Endo International. Wij hebben deelgenomen aan twee samenwerkingsinitiatieven die gericht waren op verantwoorde bedrijfspraktijken tijdens de pandemie.

Wij hebben onze dialoog met farmaceutische ondernemingen verbreed van Covid-19 naar toegang tot medicijnen in het algemeen, met gebruikmaking van de bevindingen van de Access to Medicine Index. In totaal hebben wij bij 29 verschillende gelegenheden met 17 ondernemingen gesproken.

In de loop van 2021 hebben AstraZeneca, Johnson & Johnson en Pfizer actie ondernomen om een makkelijker toegang tot hun Covid-19-vaccins te garanderen. Farmaceutische bedrijven nemen krachtige maatregelen om werknemers te beschermen en te ondersteunen, en ze zijn bezig om de beschikbaarheid van hun medicijnen te verbeteren.

Leefbaar loon – SDG 1, 5, 8, 12

Dit meerjarige engagementproject rond grote winkelbedrijven uit Noord-Amerika en het VK richtte zich in 2021 op negen ondernemingen - Walmart, Tesco, Dollar Tree, Dollar General, Sysco, Costco, Loblaws, George Weston en Fast Retailing. Binnen de sector betreft dit vijf koplopers en vier achterblijvers op basis van ESG-criteria. Dit stelt ons in staat om de 'best practices' binnen de sector in kaart te brengen.

Ons engagement was erop gericht de bredere aanpak van ondernemingen inzake hun personeelsbeleid te bespreken. Wij hebben het gebruik van het Workforce Disclosure Initiative (WDI) bevorderd. WDI biedt bedrijven een manier om inzicht te krijgen in hun eigen beleid en zorgt ervoor dat dit beleid in overeenstemming gebracht kan worden met internationale normen. Het stelt bedrijven ook in staat om naar buiten toe aan te kunnen tonen dat hun personeelsbeleid resultaten oplevert voor zowel het bedrijf als de werknemers.

We hebben deelgenomen aan een aantal initiatieven van beleggers: 1) Platform Living Wage Financials (PLWF), waar we voorzitter zijn van de Garment & Footwear Working Group en vanaf januari 2022 zullen toetreden tot het PLWF Management Committee; en 2) Good Work Coalition, een samenwerkingsverband georganiseerd door ShareAction, dat zich richt op Britse supermarkten.

Het bedrijf Fast Retailing heeft toegezegd te zorgen voor leefbare lonen in haar toeleveringsketen. Wij hebben bij de onderneming aangedrongen op meer transparantie over hun beleid ten aanzien van leefbare lonen.

Ook buiten de sector detailhandel zijn wij ons gaan bezighouden met de kwestie van leefbare lonen. Na onze engagement met Hargreaves Lansdown aan het begin van het jaar is het bedrijf in juni 2021 een door de Living Wage Foundation geaccrediteerde werkgever geworden.

Energie-efficiëntie in de woningmarkt – SDG 11

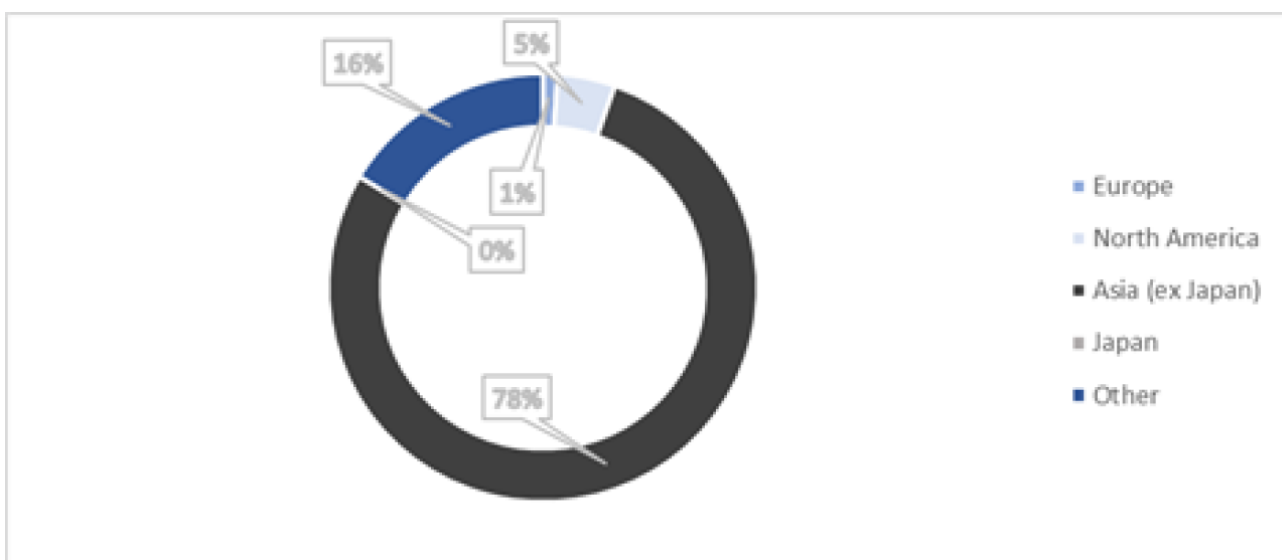
Dit nieuwe project had tot doel om met bedrijven in de vastgoedsector in gesprek te gaan over het belang van energie-efficiëntie in de woningmarkt. Gezien de trage goedkeuring door de lidstaten van strengere milieuriichtlijnen en het huidige lage tempo van renovatie van woningen, zullen we de gesprekken met de betreffende vastgoedbedrijven voortzetten om de vooruitgang te evalueren die is geboekt bij het opknappen en nieuw ontwikkelen van energie-efficiënte woningen. Door energie-efficiëntie aan te pakken kunnen de totale huisvestingskosten voor de bewoners worden verlaagd en kan de energieonzekerheid worden verminderd.

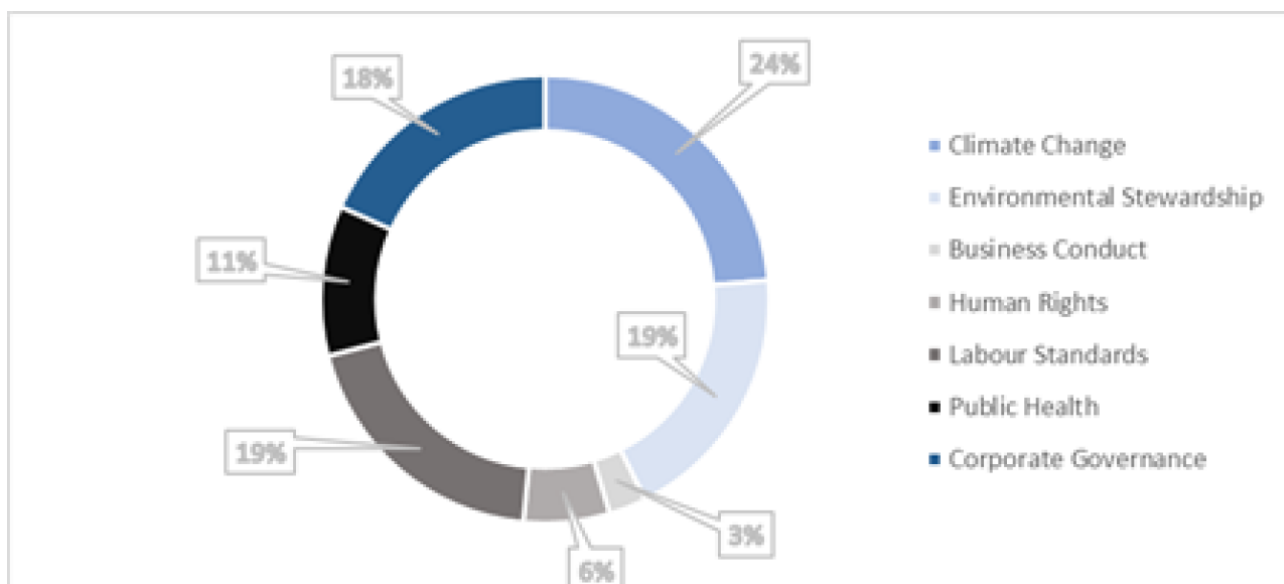
Wij hebben negen van de tien ondernemingen gesproken die wij in ons plan hadden opgenomen en hebben er nog eens zes aan toegevoegd voor 2022. Er is duidelijk behoefte aan een consistentere en betere informatieverstrekking in de hele sector.

Wij werken aan een beleidskader voor informatieverstrekking dat met een bredere groep beleggers moet worden besproken. Daartoe hebben wij besprekingen gevoerd met GRESB, dat ESG-benchmarks voor de vastgoedsector opstelt, over de ontwikkeling van een methodologie om deze kwestie naar voren te brengen bij de bedrijven in de vastgoedsector.

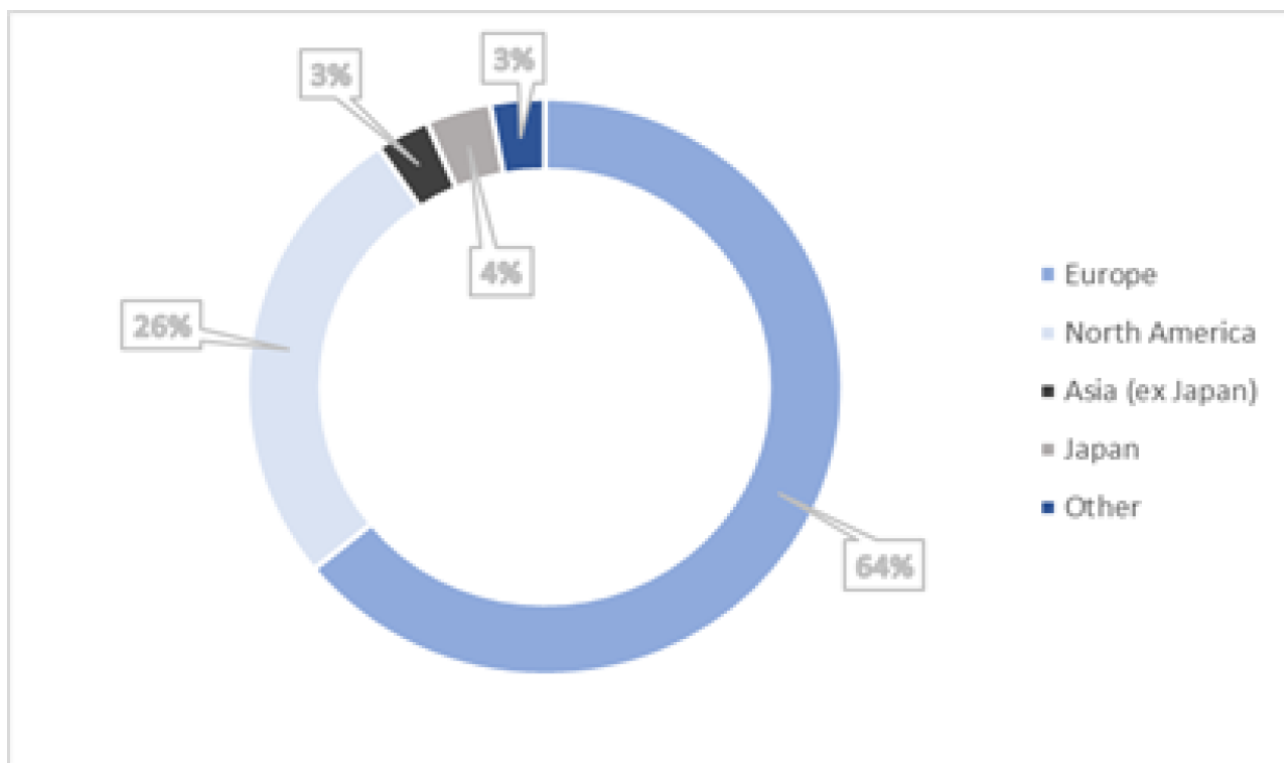
Engagement in cijfers

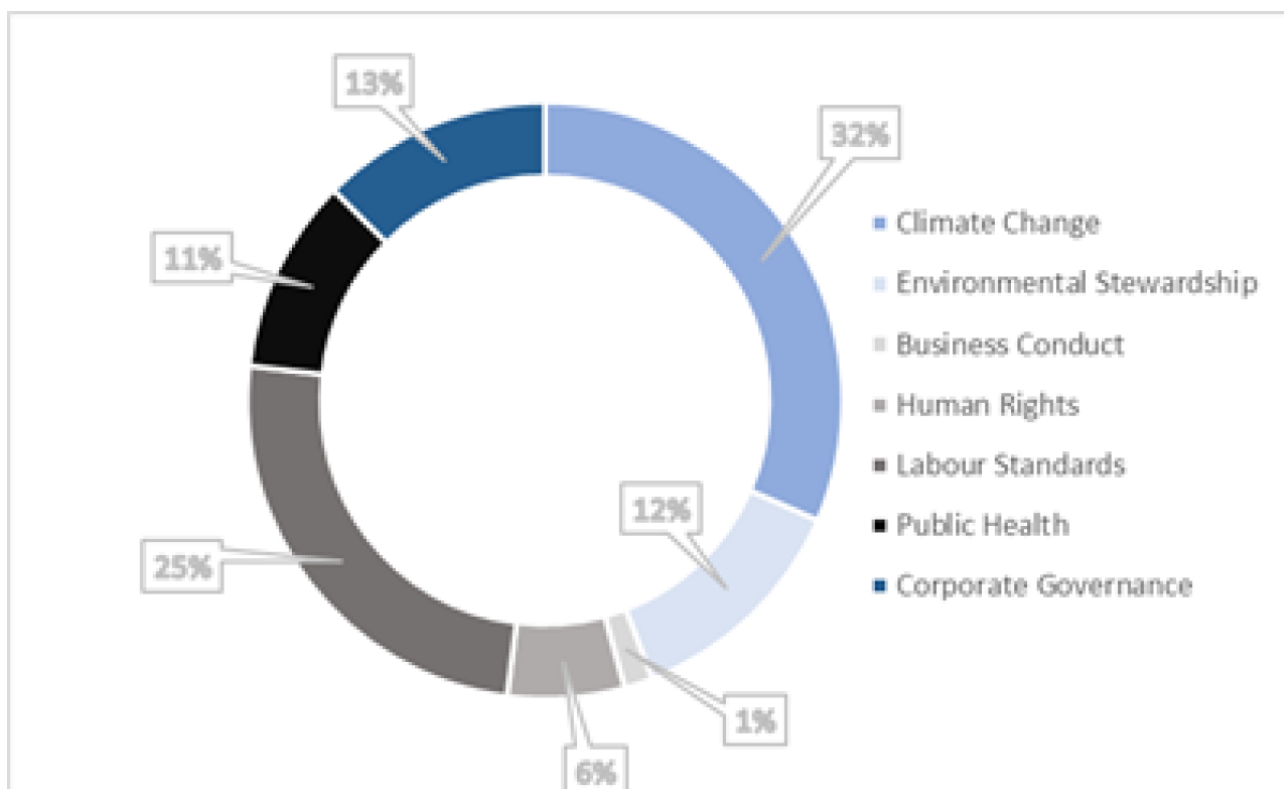
Namens het pensioenfonds zijn binnen de aandelenportefeuille 92 ondernemingen aangesproken, in 15 landen over de volgende onderwerpen:

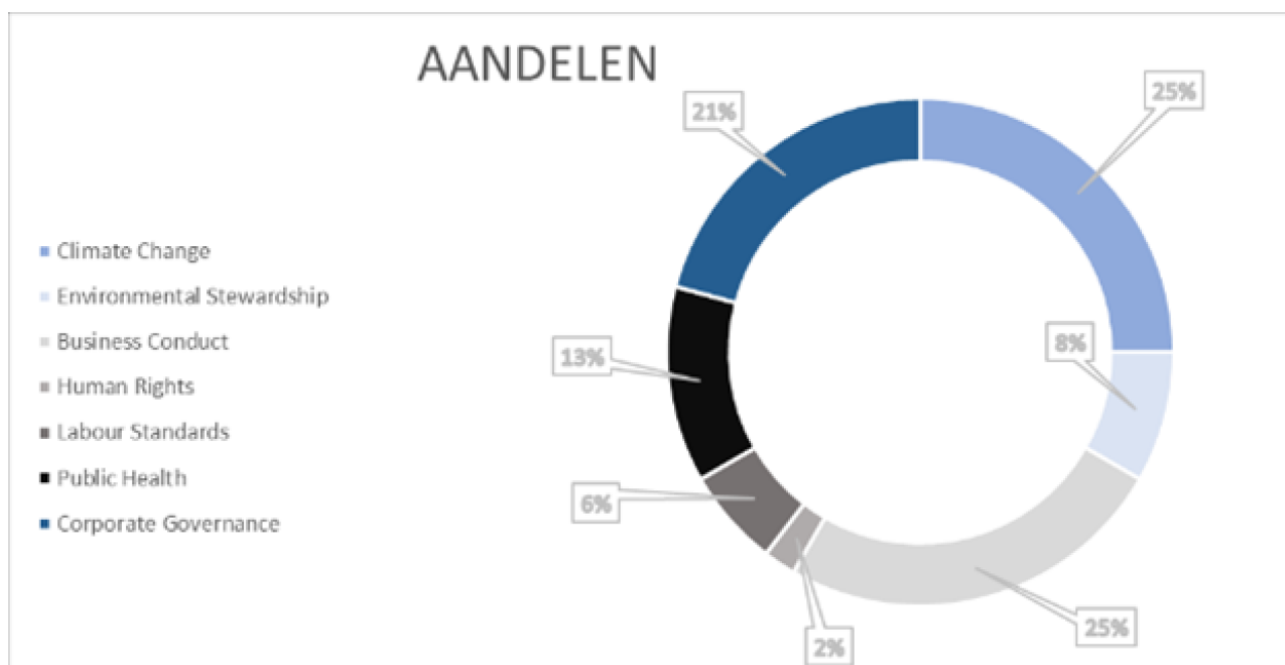

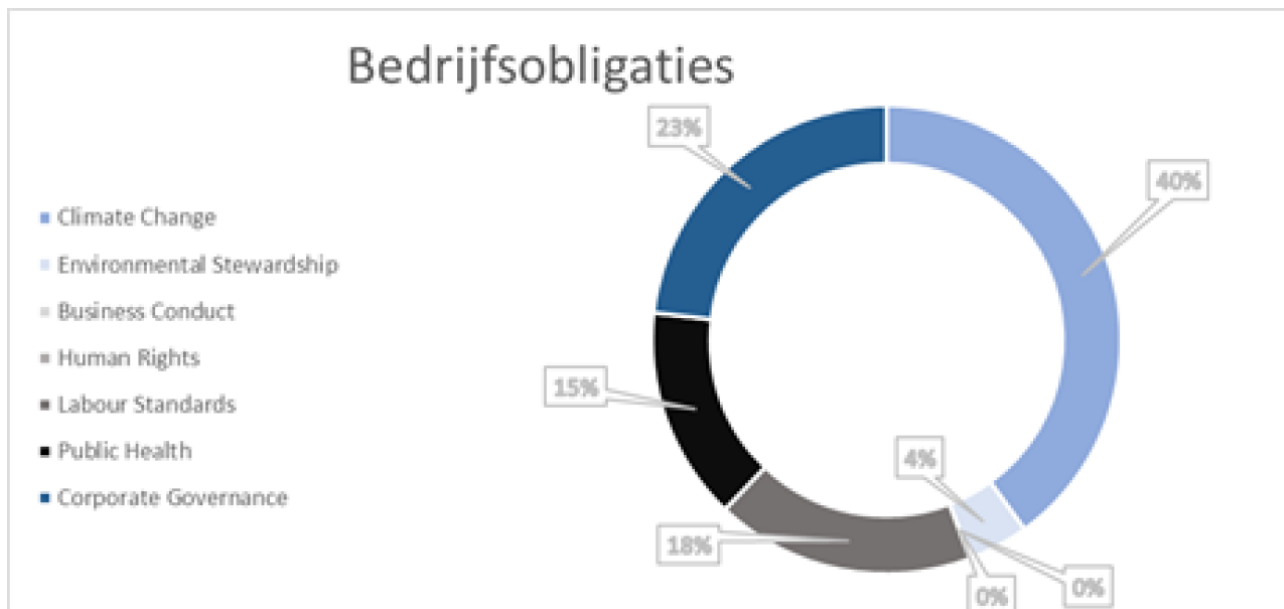
Namens het pensioenfonds zijn binnen de bedrijfsobligatieportefeuille 170 ondernemingen aangesproken, in 21 landen over de volgende onderwerpen:

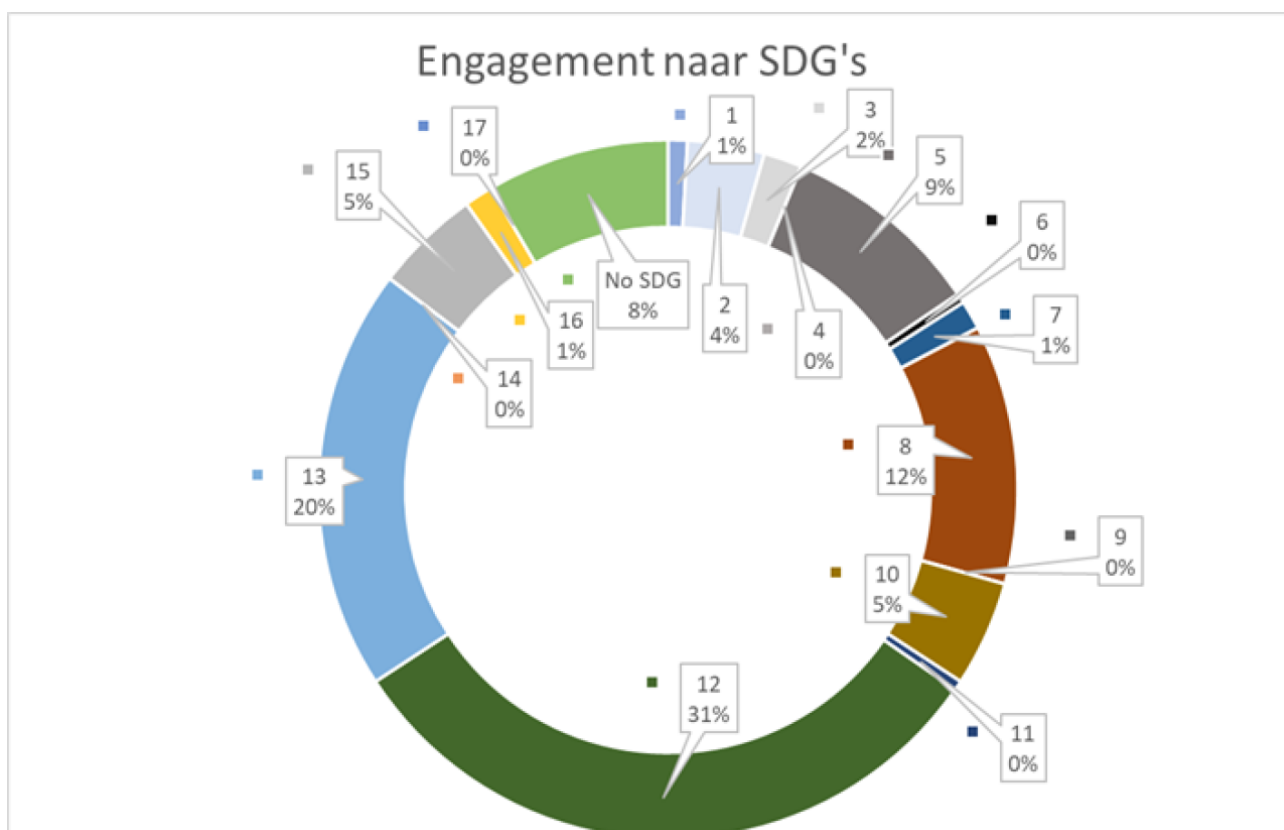

Engagement heeft in 2021 143 keer aantoonbaar resultaat heeft opgeleverd op de volgende onderwerpen:

We monitoren de engagement activiteiten en -resultaten ook naar bijdrage aan de Sustainable Development Goals (SDG's) van de Verenigde Naties. In 2021 was de verdeling van activiteiten(aandelenportefeuille) naar SDG's als volgt:

Stembeleid

Binnen de ontwikkelde markten aandelen zijn in 2021 18.325 stemmen uitgebracht. In 1.425 van de gevallen is er een tegenstem uitgebracht.

Uitsluitingen

Het pensioenfonds belegt middels beleggingsfondsen wereldwijd in aandelen. Binnen het ontwikkelde markten fonds zijn uitsluitingen van toepassing op: thermische kolen, controversiële wapens, tabak en uitsluitingen op basis van schendingen van de VN Global Compact principes.

Op grond van het besluit marktmisbruik Wet op het Financieel Toezicht (Wft) moet het pensioenfonds bedrijven uitsluiten als die cluster munitie of cruciale onderdelen daarvan produceren, verkopen of distribueren. Binnen de wet- en regelgeving is overigens wel toegestaan om vanuit beleggingsfondsen een positie te hebben in deze bedrijven door transacties (in door derden beheerde beleggingsinstellingen) gebaseerd op een index die voor minder dan vijf procent bestaat uit deze ondernemingen.

Duurzaam vastgoed

Investeren in duurzaam vastgoed is de manier om op de lange termijn een stabiel financieel rendement in combinatie met maatschappelijke impact te realiseren en risico's te minimaliseren.

In het Klimaatakkoord uit 2019 is afgesproken dat de CO₂-uitstoot in Nederland in 2050 95% lager zal zijn dan in 1990. SAREF wil daarbij aansluiten en streven naar een CO₂-neutrale vastgoedportefeuille in 2050. In 2019 zijn er voor het eerst CO₂-reductie Routekaarten opgesteld voor de woningportefeuilles met verschillende scenario's om de CO₂-uitstoot te reduceren. In 2021 zijn deze Routekaarten geactualiseerd. Zowel de doorgerekende maatregelen als de planning van de maatregelen sluit nu beter aan bij de praktijk.

De CO₂ Routekaarten zijn een theoretische verkenning van de mogelijkheden om de uitstoot te verminderen op basis van beschikbare data over de woningen in de portefeuille. Daarnaast wordt de werkelijke CO₂ uitstoot gemonitord, zodat inzichtelijk is of de doelstellingen worden gehaald.

In 2021 is de vastgoedportefeuille voor de tweede keer onderzocht op klimaatrisico's, zoals hittestress, wateroverlast en overstromingsgevaar. De risico's per object zijn bepaald op basis van de locatie waar de gebouwen zijn gelegen. Dit is het zgn. bruto klimaatrisico. In 2022 zal worden onderzocht op welke wijze de gebouwkenmerken in het onderzoek kunnen worden meegenomen. Op basis van de locatie en de gebouwkenmerken kan dan het zgn. netto klimaatrisico worden bepaald.

Zorgvastgoedmarkt

Door de aanhoudende coronapandemie was 2021 operationeel een uitdagend jaar voor de zorg. Mede door de hoge werkdruk was het ziekteverzuim onder medewerkers hoog. Financieel heeft de sector de pandemie goed doorstaan, ook door de financiële regelingen die overheden en zorgverzekeraars hebben opgezet. Het aantal faillissementen was zeer laag. Wel blijven de financiën onder druk staan door het hoge ziekteverzuim en oplopende personeelskosten. Bepaalde ondersteuningsregelingen als de compensatie voor meerkosten worden in 2022 voortgezet.

Door de aanhoudende interesse van beleggers in zorgvastgoed was het transactievolume voor het derde jaar op rij hoger dan 1 miljard euro. Waar het aantal transacties met 30% afnam ten opzichte van het voorgaande jaar, lag het gemiddelde transactievolume 25% hoger. De toename van het transactievolume hangt samen met een trend van schaalvergroting. Door de aanhoudende interesse van beleggers en het relatief geringe aanbod van zorgvastgoed zijn de aanvangsrendementen in de meeste vastgoedsegmenten verder gedaald. Alleen bij de eerstelijnszorg bleven de aanvangsrendementen stabiel. Door de relatief geringe risico's en de verwachte groei van de markt blijft zorgvastgoed een interessante belegging, waardoor naar verwachting de rendementen onder druk zullen blijven staan.

Woningmarkt

De Nederlandse woningmarkt heeft opnieuw een zeer sterk jaar achter de rug. De goede economische omstandigheden en de lage hypotheekrente zorgden voor sterk stijgende huizenprijzen. In november lagen de huizenprijzen ruim 20% hoger dan een jaar eerder (CBS/Kadaster). Door de stijgende huizenprijzen verslechterde de betaalbaarheid, wat heeft geleid tot lagere transactieaantallen en problemen voor starters. Markthuizenprijzen van woningen in bezit van institutionele beleggers lagen in het derde kwartaal 3,5 procent hoger ten opzichte van een jaar eerder. De financiële leegstand daalde verder en lag in het derde kwartaal op 2,2 procent van de totale huur. Tijdens het begin van de Covid-19-pandemie steeg de leegstand vooral in het duurdere segment in steden als Amsterdam en Rotterdam. In de tweede helft van 2021 is hier een duidelijk herstel zichtbaar (MSCI).

Het beleggingsvolume op de woningmarkt over 2021 komt waarschijnlijk uit op zo'n 3,4 miljard euro, zo blijkt uit voorlopige cijfers van RCA. Het aanbod was beperkt, er kwamen weinig portefeuilles op de markt. Hierdoor bestaat het aanbod vooral uit nieuwbouwprojecten. Traditioneel zijn het vooral institutionele beleggers die deze objecten

kopen, maar wij zien hier steeds meer concurrentie van buitenlandse beleggers. De hoge vraag naar beleggerswoningen heeft eind 2020 ook geleid tot een daling van de prime en gemiddelde aanvangsrendementen, hoewel de prime rendementen in Amsterdam al ruim een jaar stabiel zijn (C&W).

Winkelmarkt

Gedurende 2021 maakte de retailmarkt zich op voor herstel en krabbelde de markt op na het zware coronajaar 2020. De detailhandelsomzet was in november 2021 zelfs 5,2% hoger dan in dezelfde maand een jaar eerder. Vooral de omzet van de non-foodsector groeide sterk door de sterk stijgende omzet in kleding- en schoenenwinkels. Hierbij moet wel worden opgemerkt dat de basis van vorig jaar relatief laag was. Ook de horeca veerde op in het begin van het laatste kwartaal en de omzet bereikte bijna het niveau van voor corona. De grotere steden hadden nog steeds last van het beperkte aantal toeristen en zakelijke reizigers. Helaas eindigde het jaar vooral voor de retailmarkt in mineur door een nieuwe lockdown aan het einde van het jaar. Het aantal besmettingen liep snel op en er ontstonden zorgen over de nieuwe omikronvariant. Ondanks de turbulentie in 2021, daalde de leegstand spectaculair naar 6,8%. Dit komt doordat leegstaande objecten zijn gesloopt of getransformeerd naar andere functies. Ook bleef het aantal faillissementen historisch laag en zijn er veel huurcontracten gesloten of verlengd.

Hoewel de retailmarkt zich kenmerkt door haar diversiteit in locatie en product, lijken de eerder ingezette waardedalingen over de hele linie te vertragen. In de meeste winkelgebieden bleven de tophuren in het laatste kwartaal stabiel, met uitzondering van een aantal steden. In Zwolle, Den Haag en Haarlem daalden tophuren het hardst. De aanvangsrendementen stegen verder in het laatste kwartaal, maar een stuk minder sterk dan in eerdere kwartalen en zonder echte uitschieters. Wijkcentra en supermarkten bleken opnieuw populair bij beleggers, maar langzaam komen de transacties in de binnensteden ook weer op gang. Toch was het volume in 2021 min of meer gelijk aan het volume in 2014, waardoor het een relatief rustig jaar was. Ondanks de relatief goede ontwikkelingen moeten spelers in de retailmarkt rekening houden met verstoringen als gevolg van beperkende maatregelen en een structureel hoger aandeel van e-commerce. Hierdoor zullen vooral institutionele beleggers de komende periode zeer risicomijnd blijven.

AMVEST gaat verder op de weg naar een Paris-proof portefeuille: een portefeuille van duurzaam vastgoed die voldoet aan de doelstellingen van het klimaatakkoord van Parijs. In 2021 hebben zij het CRREM-raamwerk geïmplementeerd om zich te helpen deze lange en uitdagende weg te navigeren. Het CRREM-raamwerk stelt hen in staat de impact en kosten van verschillende scenario's te analyseren - van het installeren van meer zonnepanelen en het toevoegen van isolatie tot het aansluiten op stadsverwarmingssystemen - en een routekaart op te stellen. Het zal AMVEST helpen op koers te blijven naar een energie-efficiëntere portefeuille, met aanzienlijk lagere koolstofemissies, om een gezonde toekomst voor onze planeet en voor het fonds veilig te stellen. En terwijl de routekaart ontwikkeld en bijgewerkt wordt, gaat AMVEST door met duurzaamheidsverbeteringen van de bestaande portefeuille. Na de installatie van zonnepanelen op bijna alle eengezinswoningen heeft AMVEST het zonne-energieprogramma uitgerold naar bestaande MFH eigendommen. In 2021 hebben de duurzaamheidsinspanningen opnieuw een GRESB-rating van vijf sterren opgeleverd. AMVEST is trots op deze prestatie en zet zich in om de duurzaamheidsprestaties het komende jaar te verbeteren.

Vooruitblik 2022

Na een MVB themasessie in oktober 2021 heeft het bestuur besloten om een focus te gaan uitwerken ten aanzien van klimaatverandering. Pf Kappers heeft de ambitie om op korte termijn onderzoek te doen naar eventueel aan te scherpen beleid op het gebied van klimaatverandering. Onderdeel van de analyse kan de haalbaarheid zijn van een net-zero portefeuille. Verder zal Pf Kappers de ontwikkelingen op gebied van wet- en regelgeving volgen en waar nodig het beleid aanpassen.

07 Communicatiebeleid

7.1 Ontwikkelingen

Net als in 2021 speelde corona de kappersbranche parten, met wederom twee lockdowns voor de kappers tot gevolg. De kapperszaken moesten weer de deuren sluiten en kwamen in financiële problemen. Het pensioenfonds heeft in de communicatie veel aandacht besteed aan de gevolgen van de coronacrisis. Via nieuwsbrieven, de website en facturen zijn werkgevers geïnformeerd over de mogelijkheid om een betalingsregeling te treffen en tegemoetkoming van de overheid aan te vragen.

Onderwerpen waar het pensioenfonds in 2021 aandacht aan heeft besteed in de communicatie:

- Financiële situatie;
- Wijzigingen in het pensioenreglement;
- Jaarverslag 2020;
- (G)UPO 2021;
- Coronacrisis;
- Gegevens aanleveren via UPA (voor werkgevers);
- Op tijd aanleveren van gegevens (voorkomen ambtshalve vaststelling – voor werkgevers);
- Premie die in 2022 stijgt;
- Opbouwpercentage dat in 2022 gelijk blijft;
- Digitalisering: uitdraag van e-mailadressen;
- Overgang naar uitvoerder TKP pensioen;
- Chatmogelijkheid bij de Frontoffice;
- Wet toekomst pensioenen;
- Mijn Omgeving op de website met de planner.

7.2 Communicatiebeleidsplan en -jaarplan

Het bestuur vindt het belangrijk dat pensioeninformatie begrijpelijk wordt overgebracht. Daarom kiest het bestuur in het communicatiebeleids- en jaarplan voor concreet taalgebruik, korte teksten, veel beeld en kleurgebruik en aansprekende voorbeelden.

Begin 2021 hebben we een nieuw communicatiebeleidsplan opgesteld. Ook het jaarplan 2021 is in het verlengde daarvan ontwikkeld.

De pensioen- en communicatiecommissie (PCC) stelt dit beleid op en monitort de activiteiten uit het jaarplan gedurende het jaar. Het beleidsplan wordt in principe een keer in de drie jaren opgesteld, maar kan jaarlijks worden herijkt indien nodig.

7.3 Communicatiedoel

Het pensioenfonds heeft als ultiem communicatiedoel 'Zelfredzaamheid en Relatie'. Maar voordat we daar naartoe kunnen werken gaat het om betrokkenheid en vertrouwen creëren. Want we willen graag dat onze deelnemers en werkgevers zo veel mogelijk betrokken zijn bij ons pensioenfonds en dat ze vertrouwen hebben in zichzelf om inzicht in hun pensioen te hebben/krijgen en in actie komen wanneer dat nodig is. Zij moeten daarom ook vertrouwen hebben in het pensioenfonds en daarvoor is het noodzakelijk een goede relatie op te bouwen. Alle activiteiten en uitingen van het pensioenfonds zijn hierop ingericht.

7.4 Terugblik

Deelnemers

De wettelijke communicatie bestaat uit het verzenden van UPO's aan alle groepen deelnemers, inclusief slapers en ex-partners en GUPO's aan gepensioneerden. Daarnaast wordt de Pensioen 1-2-3 (als startbrief) en de stopbrief verzonden aan respectievelijk nieuwe en vertrekkende deelnemers. Het pensioenfonds beschikt verder over een aantal brieven die in veelvoorkomende situaties aan individuele deelnemers worden verstuurd. In alle gevallen is de website een belangrijk communicatiemiddel om naar door te verwijzen. In brieven staat de belangrijkste en meest relevante informatie beschreven. Op de website is meer diepgaande informatie te vinden, evenals het antwoord op veel gestelde vragen.

Een van de belangrijkste operationele communicatiedoelstellingen van het pensioenfonds voor de tweede helft van 2021 was om een start te maken met zoveel mogelijk e-mailadressen te verzamelen. Voordelen hiervan zijn dat de deelnemers al hun pensioenpapieren (digitaal) bij elkaar hebben en het beter is voor het milieu. De eerste campagne leverde een toename van ruim 18% in de digitale bereikbaarheid van de aangeschreven personen.

Het pensioenfonds bracht in 2021 twee keer een papieren nieuwsbrief (Pensioennieuws magazine) uit voor alle deelnemers en pensioengerechtigden. Zo komt het onderwerp 'pensioen' geregeld onder de aandacht bij de doelgroep. In november is ook de allereerste digitale nieuwsbrief verzonden aan deelnemers (actieven en gepensioneerden).

Werkgevers

Werkgevers kregen in 2021 drie keer een reguliere digitale nieuwsbrief. Daarin was vooral veel aandacht voor het aanleveren van gegevens. Aanleveren via UPA is snel, veilig en accuraat. Toch gebruikt een deel van de werkgevers dit nog niet. Via de nieuwsbrief worden ze gemotiveerd om dit te gaan doen en geïnformeerd over nieuwe mogelijkheden. Ook werd informatie gegeven over betalingsregelingen en tegemoetkomingen vanuit de overheid in het kader van de coronacrisis.

08 Risicobeheer

8.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt stilgestaan bij de opzet, bestaan en werking van het risicomanagement van het pensioenfonds en bij de belangrijkste thema's rondom integraal risicomanagement (IRM) in 2021.

8.2 Inrichting IRM

Het pensioenfonds voert de, voor de bedrijfstak verplicht gestelde, pensioenregeling uit en heeft (zoals beschreven in de ABTN) een missie, visie, strategie en doelstellingen. Bij de realisatie hiervan loopt het pensioenfonds risico's. Het pensioenfonds heeft een IRM-beleid opgesteld waarin wordt toegelicht wat de bestuurlijke visie op risico's is, wat de risicostrategie is en op welke wijze het pensioenfonds het risicomanagement heeft ingericht. Deze inrichting betreft zowel de inrichting van de governance als de inrichting van het risicomanagementproces. De governance met betrekking tot risicomanagement is gebaseerd op de three lines of defence. Het proces van risicomanagement kent de volgende stappen:

Uit het IRM beleid blijken de ambitie en doelstellingen van het pensioenfonds met betrekking tot IRM. De uitwerking van het beleid is vastgelegd in het IRM uitwerkingsdocument. Als onderdeel van de inrichting maakt het pensioenfonds bewust onderscheid tussen financiële en niet-financiële risico's.

Financiële risico's

Voor een financiële instelling zoals een pensioenfonds behoort het bewust aangaan en beheersen van financiële risico's, om de financiële doelstellingen te realiseren, tot de kerntaken. Financiële risico's betreffen enerzijds risico's die voortkomen uit het aangaan van pensioenverplichtingen (actuariële risico's) en anderzijds uit het beleggen van de bijbehorende bezittingen (beleggingsrisico's).

Financiële risico's

S1 Renterisico
S2 Zakelijke waarde risico
S3 Valutarisico
S4 Grondstoffenrisico
S5 Kredietrisico
S6 Verzekeringstechnisch risico
S7 Liquiditeitsrisico
S8 Concentratierisico
S9 Operationeel risico
S10 Actief beheer risico

Risicohouding (attitude)

Het pensioenfonds heeft in overleg met sociale partners en het verantwoordingsorgaan een risicohouding vastgesteld. Deze risicohouding moet worden gezien in samenhang met de missie, visie, strategie en doelstellingen van het pensioenfonds en is bepalend voor het beleggingsbeleid en daarmee voor de mate waarin het pensioenfonds blootstaat aan financiële risico's. De kwalitatieve beschrijving van de risicohouding en de kwantitatieve uitwerking van de risicohouding op basis van grenzen is vastgelegd in de ABTN.

Risicocategorieën (identificatie)

De financiële risico's worden onder meer gemeten door middel van een periodieke ALM-studie. Aan de hand van het door DNB opgelegde standaardmodel voor het bepalen van het vereist eigen vermogen worden specifiek op gebied van solvabiliteit de financiële risico's gemeten. In voorstaande tabel zijn de onderscheiden risicocategorieën opgenomen. Voor kwalitatieve uitleg en kwantificering van deze risico's wordt verwezen naar de paragraaf over het risicobeheer en derivaten bij de toelichting op de jaarrekening.

Niet-financiële risico's

Naast financiële risico's wordt het pensioenfonds bij de uitvoering geconfronteerd met niet-financiële risico's.

Risicohouding (attitude)

Ook op het gebied van niet-financiële risico's heeft het pensioenfonds een risicohouding bepaald. Deze risicohouding is bepalend voor de gewenste mate van beheersing van de verschillende risico's. De kwantificering van deze risicohouding hangt samen met de gehanteerde methodiek voor de risicoanalyse en wordt tot uitdrukking gebracht in een matrix. De uitwerking hiervan is vastgelegd in het IRM-uitwerkingsdocument.

Risicocategorieën (identificatie)

Met betrekking tot niet-financiële risico's worden de volgende risicocategorieën onderscheiden

3.1 Vermogensbeheer	3.2 Pensioenbeheer	4.1 Intern (Bestuur en compliance)	4.2 Strategisch
3.1.1 Kwaliteit	3.2.1 Kwaliteit	4.1.1 Kwaliteit	4.2.1 Afhankelijkheid
3.1.2 Continuïteit	3.2.2 Continuïteit	4.1.2 Continuïteit	4.2.2 Verandervermogen
3.1.3 IT	3.2.3 IT	4.1.3 IT	4.2.3 Draagvlak
3.1.4 Integriteit	3.2.4 Integriteit	4.1.4 Integriteit	4.2.4 Beeldvorming extern
3.1.5 Caceis		4.1.5 Juridisch	

Een aantal categorieën is verder onderverdeeld in enkele subcategorieën.

8.3 Inzicht in risico's en beheersmaatregelen

Het risicomanagementproces begint zoals beschreven bij het bestuur, die de *attitude* (risicohouding) bepaalt, en de risico-eigenaren (bestuur en uitvoering) die samen verantwoordelijk zijn voor de *identificatie* (indeling naar categorieën).

Analyse en reactie

Voor ieder van de geïdentificeerde risico-categorieën heeft het pensioenfonds concrete risicodefinities en – scenario's vastgelegd. Deze zijn als basis gehanteerd voor een 'risico self assessment' waarmee is bepaald hoe groot het risico wordt ingeschat, zowel in termen van kans en impact als in termen van bruto (zonder beheersmaatregelen) als netto (ná beheersmaatregelen). De ingeschatte risico's worden afgezet tegen de risicohouding en vervolgens wordt bepaald in hoeverre aanvullende actie wenselijk is. Dit betreft een kosten/baten afweging die kan leiden tot het aanpassen van beheersing, het overdragen, het vermijden of het accepteren van het risico. De methodiek en uitkomsten van dit 'risico self assessment' zijn vastgelegd in het IRM uitwerkingsdocument. Deze uitkomsten vormen vervolgens de basis voor de monitoring en rapportage.

Monitoring en rapportage

Ter invulling van de monitoring is een proces ingericht dat leidt tot een risicorapportage aan het bestuur op kwartaalbasis. De risico-inschattingen worden hiermee op kwartaalbasis geactualiseerd. Hierin wordt gerapporteerd over wijzigingen in risico's en beheersing gedurende het kwartaal.

8.4 Terugblik

Met betrekking tot de financiële risico's wordt gedurende 2021 gerapporteerd dat de dekkingsgraad nog steeds reden is tot zorg, dat de premiedekkingsgraad voor 2021 laag was en dat de maatregel MVEV van toepassing is en het bestuur dient te besluiten of pensioenen gekort dienen te worden. Daarnaast is gerapporteerd dat het Vereist Eigen Vermogen binnen de korte termijn risicohouding valt en dat de pensioenresultaten in de haalbaarheidstoets niet binnen de grenzen van de lange termijn risicohouding vallen. De resultaten van de haalbaarheidstoets zijn met de sociale partners besproken en de afwijking is geaccepteerd omdat "nominaal uitkeren" (niet indexeren, niet korten) als ondergrens is benoemd. Het slechtweerscenario leidt tot een resultaat dat ruim boven deze ondergrens ligt.

Voor wat betreft de financiële risico's zijn gedurende 2021 de bestaande zorgen niet gewijzigd. De financiële positie is dusdanig dat indexatie op korte termijn niet mogelijk is en nominale zekerheid en de lange termijn indexatie nog steeds onder druk staan. In het bestuursverslag is hier dan ook uitvoerig bij stilgestaan. De middelen die het bestuur tot zijn beschikking heeft om hierin verandering te brengen zijn uiterst beperkt.

Met betrekking tot niet-financiële risico's heeft ook 2021 voor een deel in het teken gestaan van de pensioenuitvoering. De zorgen die er bij de uitvoering waren verdwijnen grotendeels als gevolg van de transitie naar de nieuwe pensioenuitvoerder.

8.5 Vooruitblik

In 2022 zal de toekomst van het fonds, mede in relatie tot het pensioenakkoord, een belangrijk bestuurlijk onderwerp zijn. Dit zal van invloed zijn op verschillende risico's zoals het bestuur die op dit moment heeft ingeschat.

Op het vlak van financiële risico's is het fonds voor de korte termijn voornamelijk afhankelijk van externe ontwikkelingen op het gebied van de financiële markten en de rente. De premiedekkingsgraad voor 2022 is hoger dan deze voor 2021 was maar deze draagt nog niet bij aan het herstel van het fonds. Een voorbereiding op de gevolgen en mogelijkheden van het Pensioenakkoord zal zeker voor de financiële risico's leiden tot inzichten en aanpassingen van zowel de risico's als ook de wijze van monitoring daarvan.

09 Personalia

Bestuur

Het bestuur is op 31 december 2021 als volgt samengesteld:

Leden	Eerste benoeming	Benoemd tot	Organisatie	Leeftijd
Namens werkgevers				
Mevrouw R. van Ewijk	1 april 2019	1 april 2025	ANKO	55
De heer T. van der Rijken	19 februari 2020	19 februari 2026	ANKO	44
Namens werknemers				
De heer H. Roeten	1 mei 2018	1 mei 2024	CNV Vakmensen	60
De heer E.P. de Vries	15 december 2016	15 december 2022	FNV Mooi	57
Namens pensioengerechtigden				
De heer G.E. van de Kuilen	24 juli 2014	24 juli 2026		57
Onafhankelijk deskundige				
De heer G.L. Sirks	11 juli 2013	11 juli 2025		66
Stagiaire				
Mevrouw C. A-Tjak	1 september 2020	31 december 2022		40

In 2021 hebben geen wijzigingen in de samenstelling van het bestuur plaatsgevonden. Ook hebben er geen herbenoemingen plaatsgevonden als gevolg van het aflopen van de zittingstermijn.

Op 19 januari 2022 besloot de heer H. Roeten zich terug te trekken als bestuurslid en tevens sleutelfunctiehouder risicobeheer. Op 21 januari 2022 stemde DNB hiermee in. Vanaf 24 februari 2022 is mevrouw E. Vlastuin tijdelijk aangesteld als sleutelfunctiehouder risicobeheer a.i..

Compliance officer

De heer Pullen van TriVu aangesteld als extern compliance officer en tevens privacy officer.

Verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan is op 31 december 2021 als volgt samengesteld:

Leden	Benoemd tot	Organisatie	Afgevaardigd namens	Leeftijd
De heer J. Kerstens	1 juli 2022	CNV Vakmensen / FNV Mooi	pensioengerechtigden	56
Mevrouw K. Boekhorst	1 juli 2024	ANKO	werkgevers	51
De heer B.J.M. van Raaij	9 maart 2025	CNV Vakmensen / FNV Mooi	deelnemers	70

De heer R.L. van Uden is per 31 december 2020 afgetreden wegens het bereiken van de maximale zittingstermijn van 12 jaar. FNV Mooi en CNV Vakmensen hebben de heer B.J.M. van Raaij per 9 maart 2021 benoemd als zijn opvolger.

Raad van toezicht

De raad van toezicht is op 31 december 2021 als volgt samengesteld:

Leden	Einde huidige zittingstermijn	Leeftijd
De heer P. van Gameren	1 oktober 2022	56
Mevrouw H. de Graaf	28 oktober 2023	64
De heer R. Beil	1 januari 2025	34

Per 1 september 2019 was de heer R. Beil als stagiair aan de raad van toezicht toegevoegd. Na het aftreden van mevrouw Van Duijn per 31 december 2020 is de heer Beil door het verantwoordingsorgaan voorgedragen als haar opvolger. Het bestuur heeft de heer Beil per 1 januari 2021 benoemd als lid in de raad van toezicht.

Uitbestedingspartijen

In het jaarverslag zijn in paragraaf 3.8 de partijen opgenomen waaraan taken zijn uitbesteed en in paragraaf 3.9 zijn de controlerende, ondersteunende en adviserende partijen opgenomen.

10 Pensioenregeling, statuten, reglementen

10.1 Inleiding

Doelstelling van het pensioenfonds is het verlenen van pensioenen aan deelnemers, gewezen deelnemers en hun nabestaanden met inachtneming van de statuten en reglementen. In dit hoofdstuk worden de kenmerken van de pensioenregeling, de volumeveranderingen en de wijzigingen in de statuten en reglementen besproken.

10.2 De kenmerken van de pensioenregeling

Pensioensysteem

Het pensioensysteem is een middelloonregeling.

Toetredingsleeftijd

Een werknemer die in dienst is bij een werkgever die is aangesloten bij het pensioenfonds, neemt verplicht deel aan de pensioenregeling. De deelname gaat in op de eerste dag van de maand waarin de werknemer 21 jaar wordt.

Pensioenleeftijd

De pensioenleeftijd is 68 jaar.

Pensioengrondslag

De pensioengrondslag is het bruto jaarsalaris met een maximum van € 58.311 (2020: € 57.232).

Opbouwpercentage ouderdomspensioen

In 2021 wordt 0,80% (2020: 0,80%) van het bruto salaris opgebouwd aan ouderdomspensioen. De verlaging is het gevolg van de fiscale toets.

Partnerpensioen

In 2021 bedraagt het jaarlijks partnerpensioen voor elk opbouwjaar 0,56% van de pensioengrondslag.

Wezenpensioen

Het wezenpensioen bedraagt 20% van het te behalen partnerpensioen en wordt uitgekeerd tot 18 jaar of tot 27 jaar voor studerende kinderen. Als beide ouders zijn overleden, wordt het wezenpensioen verdubbeld.

Premie

De premie bedraagt in het verslagjaar 12,2% (2020: 9,0%) van het bruto salaris.

Toeslagenbeleid

Het bestuur besluit jaarlijks of en in hoeverre de ingegane pensioenen en de opgebouwde pensioenaanspraken verhoogd worden door het verlenen van een toeslag. Toeslagen zijn altijd voorwaardelijk.

Premievrijstelling

Als een deelnemer een WIA- of WAO-uitkering ontvangt, voorziet het reglement in een premievrije opbouw. Voor de voortzetting van de pensioenopbouw is over dit inkomensgedeelte geen bijdrage verschuldigd.

10.3 Volumeveranderingen pensioenregeling

Pensioenuitkeringen

De hoogte van het jaarlijks ouderdomspensioen was gemiddeld € 1.817, van het nabestaandenpensioen € 1.591, van het wezenpensioen € 564. De bedragen zijn afhankelijk van de in de bedrijfstak doorgebrachte diensttijd en de hoogte van het salaris.

Afkoop van het pensioen

Bij kleine pensioenen bestaat bij ingang van het pensioen de mogelijkheid tot afkoop van het pensioen. De afkoopgrens was € 503,24 (2020: € 497,27). In 2021 werd in 219 gevallen het pensioen afgekocht (2020: 104). Dit aantal heeft betrekking op ouderdomspensioen, (bijzonder) nabestaandenpensioen en wezenpensioen.

Individuele waardeoverdracht

Het pensioenfonds werkt mee aan individuele waardeoverdracht bij wisseling van dienstverband. Het doel hiervan is de bestrijding van pensioenbreuk alsook het voorkomen van versnippering van pensioenaanspraken. In 2021

waren er, behoudens waardeoverdrachten kleine pensioenen, geen inkomende (2020: geen) en geen uitgaande (2020: geen) waardeoverdrachten.

Pensioenopbouw tijdens arbeidsongeschiktheid

Voor deelnemers die (gedeeltelijk) arbeidsongeschikt zijn geworden, wordt de pensioenopbouw vanaf de eerste WAO- c.q. WIA-dag zonder verdere premiebetaling voortgezet. Deze voortzetting is afhankelijk van de mate van arbeidsongeschiktheid volledig of gedeeltelijk. Uitgangspunt is de laatst bekende pensioengrondslag. Deze regeling had in 2021 op 547 deelnemers betrekking (2020: 479).

10.4 Mutatieoverzicht pensioenregeling

Aantallen verloop	Actieve deelnemers	Gewezen deelnemers	Pensioen-gerechtigden
Stand per 1 januari 2021	20.186	49.169	3.624
Toetreding	5.075	-2.610	0
Opnieuw indienst	0	0	0
Uitdiensttreding	-5.738	5.738	0
Ingangpensioen	-20	-294	434
Overlijden	-9	-65	-83
Waardeoverdracht	0	0	0
Afkoop	-4	-129	-86
Verval klein pensioen	0	0	0
Expiratie	0	0	-4
Overige oorzaken	-2	1.253	-11
Stand per 31 december 2021	19.488	53.062	3.874

Aantallen verloop	Ouderdoms-pensioen	Partner-pensioen	Wezen-pensioen
Stand per 1 januari 2021	2.767	786	71
Ingangpensioen	297	94	43
Overlijden	-58	-25	0
Afkoop	0	-55	-31
Expiratie	0	0	-4
Overige oorzaken	-13	7	-5
Stand per 31 december 2021	2.993	807	74

Toelichting bij het mutatieoverzicht

Deelnemers

De ultimo stand betreft de werknemers die op 31 december vanwege een dienstverband in de bedrijfstak of vanwege vrijwillige voortzetting deelnemer zijn.

Arbeidsongeschikte deelnemers

Het aantal betreft deelnemers die alleen pensioen opbouwen vanwege de regeling van premievrije opbouw wegens arbeidsongeschiktheid. Het kan gaan om volledige arbeidsongeschiktheid of om gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid en geen dienstverband in de branche.

Pensioengerechtigden

Het aantal betreft de periodieke pensioenuitkeringen. Deelnemers die met pensioen gaan, worden afgeboekt met de mutatie pensionering bij 'Deelnemers', 'Gewezen deelnemers' of 'Arbeidsongeschikte deelnemers'. Vervolgens

worden deze deelnemers met dezelfde mutatie bijgeboekt bij 'Pensioengerechtigden'. De mutatie toetredingen bij 'Pensioengerechtigden' betreft dus niet deelnemers die pensioneren, maar alleen de ingang van het nabestaanden- en wezenpensioen.

Pensioengerechtigden zonder uitkering

Dit zijn pensioengerechtigden aan wie de uitkering niet kan worden toegekend. Dit kan twee redenen hebben: of de persoon is niet traceerbaar, of de persoon heeft zijn uitkering niet opgevraagd.

Afkoop

Wanneer een deelnemer of gewezen deelnemer met pensioen gaat en zijn pensioen direct wordt afgekocht, wordt deze afkoop vermeld in de kolom 'Deelnemers' of 'Gewezen deelnemers'. Een afkoop van het nabestaanden- en wezenpensioen staat vermeld in de kolom 'Pensioengerechtigden'.

Waardeoverdrachten

Bij de waardeoverdrachten staan in dit mutatieoverzicht alleen de uitgaande waardeoverdrachten vermeld. Deelnemers met een inkomende waardeoverdracht hebben geen invloed op het aantal.

Overige oorzaken

De mutatie overige oorzaken bestaat voornamelijk uit een correctie van in het verleden ten onrechte opgenomen deelnemers en deelnemers waarvan de mutatie niet valt onder een van de genoemde redenen.

10.5 Wijzigingen in fondsdocumenten

Deze paragraaf geeft een overzicht van de wijzigingen in de statuten en reglementen die in 2021 zijn doorgevoerd.

10.5.1 Statuten en verplichtstelling

Op 7 oktober 2021 is een akte van de statuten bij de notaris gepasseerd. De aanleiding voor de statutenwijziging komt voort uit de wensen van het bestuur om:

- de zittingsduur van bestuurders te stellen op vier jaar met maximaal twee herbenoemingen;
- het systeem van machtigingen statutair te verankeren;
- de statuten in overeenstemming te brengen met de Wet bestuur en toezicht rechtspersonen (de Wbtr).

De verplichtstellingsbeschikking van het pensioenfonds is in 2021 niet gewijzigd. Op 22 november 2017 publiceerde het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid de huidige verplichtstelling in de Staatscourant.

10.5.2 Pensioenreglement

Wijzigingen per 1 januari 2021

Het pensioenreglement is per 1 januari 2021 op de volgende punten gewijzigd als gevolg van de overstap van de pensioenuitvoering van AGH naar TKP:

- Alleen een maandelijkse pensioenuitkering is mogelijk;
- De wijze waarop de hoogte van het partnerpensioen, het ANW-hiaatpensioen, de premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid en een afkoopwaarde wordt bepaald;
- Regulier onderhoud.

10.5.3 Uitvoeringsreglement

Wijzigingen per 1 januari 2021

Het uitvoeringsreglement is per 1 januari 2021 op de volgende punten gewijzigd:

- de uitvoeringspraktijk bij TKP;
- de klachten- en geschillenregeling;
- de nieuwe parameters voor de pensioenregeling.

10.5.4 Reglement raad van toezicht

Wijzigingen per 14 december 2021

Het reglement raad van toezicht is per 14 december 2021 op de volgende punten gewijzigd:

- de Toezichtcode van de Vereniging Intern Toezichthouders Pensioensector (VITP);
- de Wet bestuur en toezicht rechtspersonen (de Wbtr).

10.5.5 Reglement verantwoordingsorgaan

Wijzigingen per 14 december 2021

Het reglement verantwoordingsorgaan is per 14 december 2021 op de volgende punten gewijzigd:

- de bindende voordracht van de voorzitter en overige leden van de raad van toezicht;
- informatie van externe deskundigen.

10.5.6 Huishoudelijk reglement bestuurlijke commissies

Wijzigingen per 16 november 2021

Het huishoudelijke reglement is per 16 november 2021 op de volgende punten gewijzigd:

- het dagelijks bestuur (was agendaoverleg) en BAC (was BVVB);
- besluitvorming en mandaat;
- de inrichting en taken van de sleutelfuncties.

11 Raad van toezicht en Verantwoordingsorgaan

11.1 Raad van Toezicht

In deze jaarrapportage van de Raad van Toezicht (RvT) van de Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Kappersbedrijf (hierna “het Pensioenfonds”) heeft de RvT vooral aandacht voor de kwaliteit van besturen en let daarbij op een goede governance, de bestuurlijke processen en de gehanteerde principes die aan het beleid ten grondslag liggen. De Pensioenwet en de Code Pensioenfonds vormen hierbij de referentiekaders. Voor wat betreft zijn eigen functioneren hanteert de RvT daarnaast ook de Code van de Vereniging Intern Toezichthouders Pensioensector (hierna VITP).

Algemeen oordeel

De RvT is heel tevreden over de wijze waarop het bestuur de transitie naar TKP heeft aangestuurd en gemonitord. Het bestuur heeft hiermee het Pensioenfonds voor wat betreft toekomstbestendige pensioenuitvoering in veiliger vaarwater gebracht. Dit heeft veel inspanning en energie gekost, waarvoor de RvT de bestuursleden en bestuursondersteuning wil bedanken.

De RvT heeft vastgesteld dat het bestuur de herinrichting van Sleutelfunctie Risicobeheer en bestuurlijke zelfevaluatie goed heeft opgepakt.

Tot slot is de RvT tevreden over de invulling aan de reguliere overleggen met de RvT en tussentijdse afstemming op bepalende momenten.

Financiële situatie van het Pensioenfonds

De financiële situatie van het Pensioenfonds blijft zorgelijk te noemen ondanks het feit dat de langjarige beleggingsresultaten in vergelijking met andere pensioenfondsden goed te noemen zijn.

De rente is in het afgelopen jaar gestegen van 0,43% ultimo 2020 tot % 0,67% ultimo 2021. Het Pensioenfonds is vanwege de lange duratie van de verplichtingen erg gevoelig voor renteontwikkelingen. De actuele dekkingsgraad steeg mede dankzij de rentestijging en de beleggingsresultaten met 3,1% namelijk van 96,2% ultimo 2020 tot 99,3% ultimo 2021. De beleidsdekkingsgraad steeg van 91,6% per ultimo 2020 naar 97,3 per ultimo 2021. Met sociale Partners is een premieverhoging afgesproken, hetgeen voor 2022 leidt tot een premie van 12,5% van het pensioengevend salaris. De premiedekningsgraad is echter nog steeds onvoldoende om een positieve bijdrage te hebben aan de ontwikkeling van de dekkingsgraad.

Goedkeuringsactiviteiten

In de vergadering van 22 juni 2021 heeft de RvT goedkeuring gegeven aan de vaststelling van het jaarverslag door het bestuur. Er waren geen andere zaken die specifieke goedkeuring van de Raad van Toezicht vereisten.

Opvolging aanbevelingen 2020

De aanbevelingen uit het jaarverslag 2020 hebben naar oordeel van de RvT voldoende aandacht van het bestuur gekregen. Belangrijke punt was daarbij de transitie van de pensioenadministratie naar TKP.

Ten aanzien van de voorbereiding op de implementatie van de Wet toekomst pensioenen (Wtp) ziet de RvT dat het bestuur bij Sociale Partners aandringt op het samenwerken en het concreet invulling geven aan de voorbereidingen.

Aanbevelingen 2021

In de uitgebreide rapportage van de RvT aan het bestuur en het Verantwoordingsorgaan heeft de RvT de volgende aanbevelingen gedaan:

- De RvT beveelt aan om de implementatie Wtp op te nemen als prioritair thema voor 2022 en zo snel als mogelijk een regiegroep in te richten met de belangrijkste stakeholders.
- De RvT raadt aan bij de gesprekken met Sociale Partners aandacht te besteden aan de lange termijn visie van de verschillende stakeholders en aan de positie van de zelfstandigen in de sector.
- De RvT beveelt aan om op korte termijn afspraken te maken met TKP over de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel.
- De RvT adviseert in het ERB (Eigen Risico Beoordeling) -beleid scenario's en triggers op te nemen
- De RvT beveelt aan de evaluatie van het ERB-beleid opnieuw in te plannen nadat de Risico-Commissie weer volledig is bezet.
- Gelet op de bredere maatschappelijke aandacht voor ESG acht de RvT zinvol om ook de mening van de deelnemers te peilen.
- De RvT adviseert om meer oog te hebben voor juridische aspecten bij de verschillende werkzaamheden en ervoor te zorgen dat de fondsdocumenten gecontroleerd worden op juistheid en samenhang.
- De RvT vraagt de intensieve aandacht voor het beleggen en invullen van de sleutelfunctie risicobeheer vast te houden waarbij ook voor een juiste weergave in de verschillende fondsdocumenten wordt gezorgd.

- De RvT adviseert aandacht te blijven besteden aan de wijze waarop kan worden voldaan aan de diversiteitsdoelstellingen en invulling geven aan het adequaat organiseren van het integrale risicomanagement met aandacht voor de plaats en rol van de sleutelfunctiehouder risicobeheer.

Vooruitblik 2022

Voor 2022 zal de RvT, naast de wettelijke en statutaire toezichttaak, aan de volgende thema's in het bijzonder aandacht besteden:

- Voorbereiding implementatie van de Wet Toekomst Pensioenen;
- De discussie met Sociale Partners rondom de toekomst van het Pensioenfonds met daarbij de aspecten Wet Toekomst Pensioenen en de deelname van de ZZP-ers;
- De wijze waarop het bestuur aandacht schenkt aan de juridische inkadering van haar werkzaamheden;
- De evaluatie van de inrichting van het sleutelfunctiehouderschap;

De RvT zal het bestuur daarbij graag gevraagd en ongevraagd van advies dienen en als klankbord functioneren.

Woerden, 04 mei 2022

Hennie de Graaf (Voorzitter RvT)
Peter van Gameren
Ruben Beil

11.2 Reactie bestuur

In 2021 heeft het bestuur intensief samengewerkt met de raad van toezicht. De gezamenlijke overleggen verliepen constructief en in een goede sfeer. De waardering die de raad van toezicht uitspreekt naar het bestuur, in het bijzonder ten aanzien van de transitie van de pensioenuitvoering, wordt zeer gewaardeerd. Het bestuur gaf met volle overtuiging opvolging aan de aanbevelingen die de raad van toezicht in het jaarrapport 2020 deed. Ook de negen nieuwe aanbevelingen in het jaarrapport 2021 worden door het bestuur herkend en worden in 2022 ter harte genomen. Het bestuur herkent een nauwe betrokkenheid van de raad van toezicht in hun raadgeving. De vier thema's die in 2022 bijzondere aandacht van de raad van toezicht krijgen, worden door het bestuur onderschreven. Het bestuur maakt hierbij graag gebruik van het door de raad van toezicht aangeboden klankbord. Het bestuur bedankt op deze plaats de leden van de raad van toezicht voor hun waardevolle bijdrage aan het functioneren van het pensioenfonds afgelopen jaar. Het bestuur wenst de leden veel succes bij hun werkzaamheden en spreekt het volste vertrouwen uit in een prettige voortzetting van de goede samenwerking in 2022.

11.3 Verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan bestaat uit drie leden, één namens deelnemers, één namens werkgevers en één namens pensioengerechtigden.

Wijzigingen samenstelling

De heer Van Uden is per 31 december 2020 afgetreden. FNV Mooi en CNV Vakmensen hebben op 9 maart 2021 de heer Van Raaij benoemd als zijn opvolger. Mevrouw Boekhorst heeft zitting genomen in de werkgroep WTP en om belangenverstrengeling te voorkomen heeft zij besloten om haar functie als voorzitter en lid van het verantwoordingsorgaan neer te leggen. Op 15 februari 2022 is de heer Laman benoemd als nieuw lid namens de werkgevers door ANKO. Het voorzitterschap is overgenomen door de heer Kerstens.

Vergaderingen

In 2021 is het verantwoordingsorgaan driemaal bij elkaar gekomen, tweemaal voor een reguliere vergadering en éénmaal voor een zelfevaluatie. Er werd ook een opleidingsmiddag georganiseerd. Daarnaast heeft het verantwoordingsorgaan tweemaal vergaderd met de raad van toezicht en tweemaal met het bestuur.

Taken

De taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van het verantwoordingsorgaan zijn vastgelegd in een reglement. Samengevat heeft het verantwoordingsorgaan een oordeelsbevoegdheid, een adviesrecht en de mogelijkheid voor een bindende voordracht in de raad van toezicht.

Oordeel

Het bestuur legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan over het beleid en de wijze waarop het beleid is uitgevoerd. Het verantwoordingsorgaan heeft de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het bestuur, over het door het bestuur uitgevoerde beleid, alsmede over beleidskeuzes voor de toekomst. Het verantwoordingsorgaan baseert het oordeel op:

- Het bestuursverslag;
- De jaarrekening;
- De bevindingen van de raad van toezicht en
- Overige informatie.

Advies

Het verantwoordingsorgaan heeft een adviesrecht ten aanzien van:

- Het beleid inzake beloningen;
- De vorm en inrichting van het intern toezicht;
- De profielschets voor leden van de raad van toezicht;
- Het vaststellen en wijzigen van een interne klachten- en geschillenprocedure;
- Het vaststellen en wijzigen van het communicatie- en voorlichtingsbeleid;
- Gehele of gedeeltelijke overdracht van de verplichtingen van het fonds of de overname van verplichtingen door het fonds;
- Liquidatie, fusie of splitsing van het fonds;
- Het sluiten, wijzigen of beëindigen van een uitvoeringsovereenkomst;
- Het omzetten van het pensioenfonds in een andere rechtsvorm, bedoeld in artikel 18 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en
- De samenstelling van de feitelijke premie en de hoogte van de premiecomponenten.

In 2021 heeft het verantwoordingsorgaan een positief advies gegeven aan het bestuur over:

- Het communicatiebeleidsplan (7 maart 2021);
- Het communicatiebeleidsplan 2022-2024 (14 december 2021);
- De communicatie jaarstart 2022 (14 december 2021);
- Het reglement raad van toezicht (14 december 2021);
- De premiestijging naar 12,5% (14 december 2021)

Er zijn in 2021 geen afwijzende adviezen gegeven door het verantwoordingsorgaan.

Bindende voordracht

In 2021 waren er geen wijzigingen in de samenstelling van de raad van toezicht. De maximale zittingstermijn van de heer Van Gameren verloopt in oktober 2022. Het bestuur benoemt na bindende voordracht van het verantwoordingsorgaan een nieuw lid in de raad van toezicht. Het verantwoordingsorgaan heeft de selectieprocedure opgestart.

Rapport raad van toezicht

Het verantwoordingsorgaan heeft kennisgenomen van het rapport van de raad van toezicht en de mondelinge toelichting hierop van de leden van de raad van toezicht op 23 mei 2022. Het verantwoordingsorgaan herkent zich in het positieve beeld, onderschrijft de aanbevelingen aan het bestuur en heeft het rapport in zijn oordeelsvorming

meegenomen.

Beleidsdoelstellingen 2021

In het rapport over 2015 deed de raad van toezicht de aanbeveling aan het verantwoordingsorgaan om beleidsdoelstellingen te formuleren. Het verantwoordingsorgaan heeft deze aanbeveling ter harte genomen en formuleert sindsdien jaarlijks beleidsdoelstellingen.

Voor 2021 waren de vier doelstellingen:

1. De pensioenuitvoering:

Het afronden van de transitie van de pensioenuitvoering naar TKP en het monitoren van de eerste ervaringen op de continuïteit, betrouwbaarheid en het gebruikersgemak bij TKP.

Evaluatie: Het verantwoordingsorgaan is positief kritisch geweest over het transitieproces en is positief over de eerste ervaringen met de nieuwe pensioenuitvoerder.

2. De communicatie met deelnemers en werkgevers:

De communicatieactiviteiten blijvend monitoren, aanbevelingen doen over het vergroten van de effectiviteit en beoordelen of de boodschap tijdig, realistisch en begrijpelijk is.

Evaluatie: Het verantwoordingsorgaan is nauw betrokken bij de communicatie-uitingen en het communicatiebeleid. Hierdoor hebben de leden blijvend opmerkingen en suggesties kunnen geven om de communicatie te verbeteren.

3. De financiële situatie van het pensioenfonds:

De ontwikkeling van de financiële situatie monitoren en hierover periodiek overleg voeren met het bestuur.

Evaluatie: Het verantwoordingsorgaan heeft periodiek overleg gevoerd met het bestuur over de financiële situatie. Het verantwoordingsorgaan heeft haar zorg uitgesproken over de kosten, die het fonds moet maken en de last die dit op alle betrokkenen legt. Het verantwoordingsorgaan heeft hier uitdrukkelijk aandacht voor gevraagd, vooral ook in relatie tot het niveau en totaalbedrag aan uit te keren pensioen per deelnemer.

4. Het pensioenakkoord:

Aangehaakt blijven bij de besluiten die het bestuur en de sociale partners maken in het proces. Inhoudelijk kennis opdoen van de Wet toekomst pensioenen en een beeld verkrijgen bij de mogelijkheden voor de toekomst van de pensioenuitvoering.

Evaluatie: De wet is in 2021 wederom uitgesteld. Het verantwoordingsorgaan wordt door het bestuur op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen die spelen voor de toekomst van het pensioen.

Beleidsdoelstellingen 2022

Het verantwoordingsorgaan heeft de volgende vier beleidsdoelstellingen benoemd voor 2022:

1. De pensioenuitvoering:

Het blijvend monitoren van de continuïteit, betrouwbaarheid en het gebruikersgemak bij TKP.

2. De communicatie met deelnemers en werkgevers:

De communicatieactiviteiten blijvend monitoren, aanbevelingen doen over het vergroten van de effectiviteit en beoordelen of de boodschap tijdig, realistisch en begrijpelijk is.

3. De financiële situatie van het pensioenfonds:

De ontwikkeling van de financiële situatie monitoren en hierover periodiek overleg voeren met het bestuur.

4. Het pensioenakkoord:

Aangesloten zijn bij de besluiten die het bestuur en de sociale partners maken in het proces rond de toekomst van pensioen.

Bevindingen

Het verantwoordingsorgaan heeft op grond van de gesprekken met het bestuur en de beoordeelde documentatie de volgende bevindingen over het verslagjaar 2021:

Pensioenuitvoering

De implementatie van de pensioenuitvoering bij TKP Pensioen is nauwgezet gemonitord en is beheerst verlopen. Het verantwoordingsorgaan is tevreden over de ontwikkelingen bij de pensioenuitvoerder en heeft vertrouwen in de continuïteit van een goede pensioenadministratie.

Financiële herstel van het pensioenfonds

Het verantwoordingsorgaan realiseert zich dat het pensioenfonds een “groen fonds” is met veel jonge deelnemers. De lage rentestand belemmert het financiële herstel van het pensioenfonds. Het verantwoordingsorgaan heeft zorgen over een tijdig financieel herstel van het pensioenfonds en over de evenwichtigheid van de belangen gedurende de periode van herstel.

Premiebetalingen

Het verantwoordingsorgaan heeft de premieachterstand nauwgezet gemonitord. De premieachterstand bleef in 2021 onder de wettelijke meldgrens van 5%. Het verantwoordingsorgaan is tevreden over de mogelijkheden die het bestuur heeft geboden om een betalingsregelingen met ondernemers te sluiten, die het zwaar hebben door corona. In 2022 blijft de premieachterstand een punt van aandacht.

Premiebeleid

Het verantwoordingsorgaan is blij dat de premie 2022 stijgt naar het nieuwe kostendeckende niveau van 12,5%. De premie levert hierdoor een minder negatieve bijdrage aan het herstel van het pensioenfonds. Het verantwoordingsorgaan betreurt dat de premie nog steeds geen positieve bijdrage levert aan het financieel herstel.

Toeslagbeleid

De financiële situatie van het pensioenfonds geeft al jaren geen mogelijkheid om de pensioenen te verhogen. Mogelijk biedt de uitkomst van het pensioenakkoord meer perspectief. Het verantwoordingsorgaan vraagt het bestuur open, realistisch en tijdig naar de deelnemers en pensioengerechtigden te communiceren over de kans op een verhoging (en verlaging) van de pensioenen.

Beleggingsbeleid

Het verantwoordingsorgaan realiseert zich dat de beleggingsopbrengsten belangrijk zijn voor het financiële herstel van het pensioenfonds. Het beleggingsbeleid heeft in 2021 een positieve bijdrage geleverd aan de financiële situatie. Het behaalde rendement was hoger dan de benchmark.

Beloningsbeleid

Het verantwoordingsorgaan is tevreden over het geldende beloningsbeleid. De beloningen zijn passend bij de complexiteit en de tijdsbesteding. Het is goed om met elkaar in gesprek te blijven over de beloningen.

Risicobeleid

Het verantwoordingsorgaan moedigt het bestuur aan de risico's mee te wegen in zijn beleid en besluiten.

Communicatiebeleid

Het uitgangspunt bij het nieuwe communicatiebeleid is het richten van teksten aan de doelgroep van 21-30 jaar. Het verantwoordingsorgaan is tevreden over het nieuw gevoerde communicatiebeleid en moedigt het bestuur aan kritisch te blijven op het kostenbewust uitvoeren van het communicatiebeleid. Ook geeft het verantwoordingsorgaan het bestuur in overweging om het deelnemersonderzoek eens te specificeren naar gepensioneerden.

Bestuurssamenstelling

Het verantwoordingsorgaan werd eind 2021 op de hoogte gesteld en gehouden over de aanstaande wijziging in de bestuurssamenstelling. Het verantwoordingsorgaan betreurt dat het heeft moeten komen tot het vertrek van een bestuurder, maar is tevreden over de stappen die zijn genomen in het proces en het verbetertraject. Het verantwoordingsorgaan adviseert het bestuur om kritisch te zijn bij benoeming van bestuursleden en te allen tijde het bestuurlijk functioneren te blijven evalueren.

Oordeel

Op grond van voorgaande bevindingen komt het verantwoordingsorgaan van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Kappersbedrijf tot het oordeel dat:

- Het bestuur voldoende informatie aan het verantwoordingsorgaan heeft verstrekt om zich een oordeel te vormen;
- Het handelen van het bestuur in 2021 in overeenstemming is geweest met de statuten en reglementen;
- Het bestuur in 2021 een consistent beleid heeft gevoerd, waarbij het bestuur zich heeft ingezet om de belangen van alle betrokkenen evenwichtig af te wegen;
- Het bestuur actief en besluitvaardig opereert, in het bijzonder ten aanzien van de pensioenuitvoering en het financieel herstel.
- Het bestuur in 2022 meer aandacht dient te geven aan het wetsvoorstel Toekomst pensioen en stappen onderneemt voor invulling van het nieuwe pensioenstelsel binnen Kappers en het VO hierop aangesloten houdt.
- Het bestuur kritischer moet zijn op de kosten en concreet zal aangeven hoe deze beheersbaar kunnen zijn.

Situatie fonds 2022

Het verantwoordingsorgaan spreekt zijn zorgen uit over de fors stijgende uitvoeringskosten per deelnemer en gepensioneerde. Zowel uitgedrukt als percentage van de premie als ook in relatie tot de bescheiden pensioenen die de sector kent, zijn de uitvoeringskosten hoog. Het verantwoordingsorgaan adviseert het bestuur om met een plan te komen om een 'trendbreuk' in de kostenstijging te realiseren.

Daarnaast verwacht het verantwoordingsorgaan dat het bestuur kritisch blijft bij een oplopende premieachterstand bij de aangesloten werkgevers. Het verantwoordingsorgaan monitort de premieachterstand komende periode nauwgezet en verwacht van het bestuur extra inspanningen om de premies te innen.

Woerden, 21 juni 2022

Namens het Verantwoordingsorgaan van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Kappersbedrijf

Katinka Boekhorst
John Kerstens
Ben van Raaij
Hajo Laman

11.4 Reactie bestuur

Het bestuur is blij met de rol die het verantwoordingsorgaan speelt voor het bestuur en is tevreden over de gegeven adviezen in 2021. De betrokkenheid van het verantwoordingsorgaan bij de transitie naar het nieuwe pensioencontract wordt door het bestuur zeer gewaardeerd en gestimuleerd voor het komende bestuursjaar. Het bestuur onderschrijft de bevindingen van het verantwoordingsorgaan en zal in 2022 volle aandacht besteden aan de opvolging ervan. Het bestuur herkent ook de beleidsdoelstellingen die het verantwoordingsorgaan voor 2022 heeft geformuleerd. Daar waar mogelijk biedt het bestuur aan om een bijdrage te leveren aan de realisatie van deze doelstellingen.

In het huidige jaar nemen we afscheid van één van de drie leden, Katinka Boekhorst, het bestuur is dankbaar voor de tijd die ze heeft gestoken in Pensioenfonds Kappers. Ondanks dat er veel ervaring vertrekt, heeft het bestuur vertrouwen in een professionele en toegewijde samenwerking tussen en met het nieuwe verantwoordingsorgaan. Het bestuur wenst het verantwoordingsorgaan veel succes in het komende jaar.

12 Ondertekening bestuur

Hoofdstuk 1 tot en met hoofdstuk 11 betreft het bestuursverslag. In de in hoofdstuk 13 opgenomen jaarrekening staan de financiële gegevens over het boekjaar 2021 vermeld. In hoofdstuk 14 staan de overige gegevens.

Het bestuur van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Kappersbedrijf,

Woerden, 21 juni 2022

Mevrouw R. van Ewijk
Werkgeversvoorzitter

De heer G.E. van de Kuilen
Werknemersvoorzitter

De heer T. van der Rijken
Bestuurslid

De heer E.P. de Vries
Bestuurslid

De heer G.L. Sirks
Bestuurslid

13 Jaarrekening 2021

In dit hoofdstuk presenteert het bestuur van de Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Kappersbedrijf de jaarrekening over boekjaar 2021 eindigend op 31 december 2021. In hoofdstuk 14 'Overige gegevens' volgen de verklaringen van de certificerend actuaris en onafhankelijk controlerend accountant van het pensioenfonds.

De in dit hoofdstuk vermelde bedragen zijn in duizenden euro's, tenzij anders is aangegeven.

13.1 Balans per 31 december

(na voorgestelde bestemming van het saldo van baten en lasten)

(bedragen x € 1.000)		2021	2020
	Ref.		
ACTIVA			
Beleggingen voor risico pensioenfond	1		
Vastgoedbeleggingen		114.161	105.176
Aandelen		478.938	498.226
Vastrentende waarden		723.709	722.939
Overige beleggingen		11.638	3.985
		1.328.446	1.330.327
Vorderingen en overlopende activa	2	8.887	6.585
Overige activa	3		
Liquide middelen		4.118	4.036
TOTAAL ACTIVA		1.341.451	1.340.948
PASSIVA			
Stichtingskapitaal en reserves	4		
Beleggingsreserve		237.605	227.286
Beleidsreserve		-248.630	-279.637
		-11.025	-52.351
Technische voorzieningen	5		
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfond		1.350.039	1.392.114
Overige schulden en overlopende passiva	6	2.437	1.185
TOTAAL PASSIVA		1.341.451	1.340.948
Dekkingsgraad op basis van FTK (in %)			
Actuele dekkingsgraad		99,2%	96,2%
Beleidsdekkingsgraad		97,3%	91,6%

13.2 Verantwoording van baten en lasten

(bedragen x € 1.000)		2021	2020
	Ref.		
BATEN			
Premiebijdragen voor risico pensioenfonds	7	40.323	32.191
Beleggingsresultaten risico pensioenfonds	8	-30.607	218.694
Overige baten	9	75	77
TOTAAL BATEN		9.791	250.962
LASTEN			
Pensioenuitkeringen	10	6.335	6.000
Pensioenuitvoeringskosten	11	4.852	4.408
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds	12		
Pensioenopbouw		48.785	42.464
Korting van aanspraken en rechten		0	0
Rentetoevoeging		-7.645	-3.771
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten		-6.546	-6.189
Wijziging marktrente		-90.513	253.649
Wijziging actuariale grondslagen		0	-37.422
Wijziging uit hoofde overdracht van rechten		552	-1.987
Overige mutaties		13.292	-358
		-42.075	246.386
Saldo overdrachten van rechten voor risico pensioenfonds	13	-666	2.919
Overige lasten	14	19	23
TOTAAL LASTEN		-31.535	259.736
Saldo van baten en lasten		41.326	-8.774
Bestemming van het saldo van baten en lasten			
Beleggingsreserve		10.319	18.715
Beleidsreserve		31.007	-27.489
Totaal saldo van baten en lasten		41.326	-8.774

13.3 Kasstroomoverzicht

(bedragen x € 1.000)	2021	2020
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangsten		
Premies	39.515	32.126
Inkomende waardeoverdrachten	666	-2.919
Overig	75	1
	40.256	29.208
Uitgaven		
Pensioenuitkeringen	-6.334	-5.967
Uitgaande waardeoverdrachten	0	0
Pensioenuitvoeringskosten	-5.491	-3.912
Overig	266	-146
	-11.559	-10.025
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten	28.697	19.183
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Ontvangsten		
Verkopen en aflossingen van beleggingen	162.257	123.760
Directe beleggingsopbrengsten	7.692	13.753
Overig	0	0
	169.949	137.513
Uitgaven		
Aankopen beleggingen	-197.709	-155.331
Kosten vermogensbeheer	-753	-791
Overig	-102	-66
	-198.564	-156.188
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten	-28.615	-18.675
Netto kasstroom	82	508
Liquide middelen per 1 januari	4.036	3.527
Liquide middelen per 31 december	4.118	4.036
Mutatie liquide middelen	82	509

13.4 Algemene toelichting

Inleiding

Het doel van de Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Kappersbedrijf, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 41178953, statutair gevestigd te Woerden (hierna het 'pensioenfonds') is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden; tevens verstrekt het pensioenfonds uitkeringen aan arbeidsongeschikte deelnemers. Deze doelstelling is nader uitgewerkt in onder andere de statuten, het pensioenreglement, de uitvoeringsovereenkomst en de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota.

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Kappersbedrijf is statutair gevestigd in Woerden
Adresgegevens: Stationsweg 1, 3445 AA Woerden

Overeenstemmingsverklaring

De Jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving in het bijzonder Richtlijn 610.

De bedragen opgenomen in de jaarrekening zijn vermeld in duizenden euro's, tenzij anders is aangegeven. In de tabellen opgenomen berekeningen zijn gebaseerd op niet-afgeronde bedragen; er kunnen zich derhalve afrondingsverschillen voordoen.

Het bestuur heeft op 21 juni 2022 de jaarrekening vastgesteld.

Vergelijking voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaand jaar.

Continuïteit

De jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

ALGEMENE GRONDSLAGEN

Opname in de balans en staat van baten en lasten

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het pensioenfonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post "nog af te wikkelen transacties". Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Baten worden in de verantwoording van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen en van baten en lasten.

De schattingen en hiermee verbonden veronderstellingen zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en verschillende andere factoren die gegeven de omstandigheden als redelijk worden beschouwd. De uitkomsten hiervan vormen de basis voor het oordeel over de boekwaarde van activa en verplichtingen die niet op eenvoudige wijze uit andere bronnen blijkt. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, indien de herziening alleen voor die periode gevolgen heeft, of in de periode van herziening en toekomstige perioden, indien de herziening gevolgen heeft zowel de verslagperiode als toekomstige perioden.

Schattingswijziging

De opstelling van de financiële opstelling in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het Bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten.

De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld.

Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende posten in de financiële opstelling. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Voor het pensioenfonds geldt dat er dit jaar geen wijzigingen in de actuariale grondslagen plaats hebben gevonden.

Dekkingsgraden

De actuele dekkingsgraad van het pensioenfonds wordt berekend door op balansdatum het pensioenvermogen te delen op de totale technische voorzieningen zoals opgenomen in de balans.

De beleidsdekkingsgraad is gebaseerd op het rekenkundig gemiddelde van de dekkingsgraden over de laatste 12 maanden. Bij de bepaling van de beleidsdekkingsgraad wordt steeds gebruik gemaakt van de meest actuele inschatting van de betreffende dekkingsgraden.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief transactiekosten, provisies, valutakoersverschillen, e.d. worden verantwoord in de staat van baten en lasten, onder indirecte beleggingsopbrengsten.

Vreemde valuta

De jaarrekening is opgesteld in euro's, zijnde de functionele en de presentatie valuta van het pensioenfonds. Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de jaarrekening verwerkt tegen de koers op transactiedatum. Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum. Alle valutakoersverschillen worden verantwoord in de staat van baten en lasten en zijn opgenomen onder indirecte beleggingsopbrengsten.

	31-12-2021	31-12-2020
CHF	1,03	1,08
DKK	7,44	7,44
GBP	0,84	0,90
HKD	8,87	9,49
NOK	10,03	10,48
SEK	10,30	10,05
SGD	1,53	1,62
USD	1,14	1,22

SPECIFIEKE GRONDSLAGEN

Beleggingen voor risico pensioenfonds

Algemeen

De beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde, slechts indien de reële waarde van beleggingen niet betrouwbaar kan worden vastgesteld, vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs. Overlopende activa en passiva alsmede liquiditeiten vermogensbeheer worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of actuele waarde.

Participaties in beleggingspools en -instellingen die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor die onderliggende beleggingen (look-through benadering). Bij gemengde beleggingsfondsen wordt aangesloten bij de hoofdcategorie, bepaald op basis van reële waarde. Beleggingen voor risico pensioenfonds en beleggingen inzake VPL worden op dezelfde wijze gewaardeerd.

Financiële instrumenten worden gebruikt ter afdekking van beleggingsrisico's en het realiseren van het vastgelegde beleggingsbeleid. De derivatenposities zijn opgenomen als een afzonderlijke beleggingscategorie. Derivaten die deel uitmaken van een beleggingsfonds zijn opgenomen in de beleggingscategorie waarin dit beleggingsfonds is gerubriceerd.

Reële waarde

De beleggingen van het pensioenfonds worden gewaardeerd tegen de reële waarde per balansdatum. Voor een deel van de financiële instrumenten van het pensioenfonds kan gebruik worden gemaakt van genoteerde marktprijzen. Derivaten worden gewaardeerd door gebruik te maken van netto contante waarde berekeningen. Bepaalde instrumenten, zoals participaties in beleggingsfondsen worden gewaardeerd door gebruik te maken van de intrinsieke waarde. Het is gebruikelijk en mogelijk om de reële waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. Slechts indien de reële waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld, vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs. Voor financiële instrumenten zoals beleggingsvorderingen en -schulden geldt dat de boekwaarde de reële waarde benadert als gevolg van het korte termijn karakter van de vorderingen en schulden. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de reële waarde.

Vastgoedbeleggingen

Beleggingen in direct vastgoed worden gewaardeerd tegen de actuele waarde, zijnde de reële waarde per balansdatum, gebaseerd op periodieke door onafhankelijke deskundigen verrichte taxaties. Indien daartoe aanleiding is, wordt bij de waardering rekening gehouden met de feitelijke verhuursituatie en/of renovatieactiviteiten. Resultaten door wijziging in reële waarde worden in de staat van baten en lasten verantwoord. Beursgenoteerde (indirecte) vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Niet-beursgenoteerde (indirecte) vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd op de per ultimo verslagperiode berekende intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde wordt ontleend aan de op lokale grondslagen gebaseerde meest recente opgaven van de desbetreffende fondsmanagers welke uitgaan van waardering op marktwaarde.

Aandelen

Beursgenoteerde aandelen en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Participaties in beleggingsfondsen in aandelen die geen beursnotering kennen worden gewaardeerd op de per ultimo verslagperiode berekende intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde wordt ontleend aan de op lokale grondslagen gebaseerde meest recente opgaven van de desbetreffende fondsmanagers welke uitgaan van waardering op marktwaarde. Dividenden worden in de staat van baten en lasten verantwoord onder directe beleggingsopbrengsten op het moment dat het recht van de entiteit wordt gevestigd. In het geval van beursgenoteerde effecten is dit de datum waarop het aandeel ex-dividend gaat. Alle gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen worden verantwoord in de staat van baten en lasten onder indirecte beleggingsopbrengsten.

Vastrentende waarden

Beursgenoteerde vastrentende waarden en participaties in beursgenoteerde beleggingsinstellingen zijn gewaardeerd tegen de per balansdatum geldende beurskoers. Participaties in beleggingsfondsen in vastrentende waarden die geen beursnotering kennen worden gewaardeerd op de per ultimo verslagperiode berekende intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde wordt ontleend aan de op lokale grondslagen gebaseerde meest recente opgaven van de desbetreffende fondsmanagers welke uitgaan van waardering op marktwaarde. Couponrente wordt in de staat van baten en lasten verantwoord onder directe beleggingsopbrengsten. Alle gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen worden verantwoord in de staat van baten en lasten onder indirecte beleggingsopbrengsten.

Obligatiefondsen

Participaties in niet-beursgenoteerde beleggingsfondsen die beleggen in obligaties worden gewaardeerd op het aandeel in de nettovermogenswaarde van het beleggingsfonds.

Hypotheken

Participaties in beleggingsfondsen die beleggen in hypothecaire leningen worden gewaardeerd tegen reële waarde. De reële waarde is berekend door middel van de "discounted cashflow"-methode (hierna: DCF-model). Bij de reële waarde berekening is uitgegaan van een aantal parameters c.q. veronderstellingen met betrekking tot de disconteringsvoet en de verwachte kasstroom. De disconteringsvoet bestaat uit een basisrente gelijk aan de euroswapcurve plus opslagen voor type onderpand, soort financiering en risicocategorie. De verwachte kasstroom is de te ontvangen rente en aflossing op basis van het gewogen gemiddelde moment van ontvangst inclusief vervroegd aflossingsrisico. De gehanteerde parameters in het DCF-model zijn ultimo boekjaar geactualiseerd.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd tegen reële waarde, te weten de relevante marktnotering of, als die er niet is, de waarde die wordt bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingsmodellen. De derivaten zijn onderdeel van de vastrentende waarden. Derivaatcontracten met een negatieve waarde worden in de balans onder de overige schulden en overlopende passiva verantwoord. Alle (on)gerealiseerde waardeveranderingen worden verantwoord in de staat van baten en lasten onder indirecte beleggingsopbrengsten.

Overige beleggingen

Overige beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde. De waardering hiervan geschiedt tegen de intrinsieke waarde, die de reële waarde van de onderliggende beleggingen representeert. De intrinsieke waarde wordt ontleend aan de op lokale grondslagen gebaseerde opgaven van de desbetreffende fondsmanagers.

Securities lending

Beleggingen die in het kader van een securities lendingcontract worden uitgeleend, blijven deel uitmaken van de balans en worden gewaardeerd conform de grondslag voor waardering en resultaatbepaling zoals die geldt voor deze beleggingen. Indien uit hoofde van een securities lending programma als zekerheid beleggingen zijn ontvangen worden deze beleggingen en de daarmee samenhangende verplichtingen niet in de balans opgenomen. Alle uit het securities lending programma voortvloeiende baten en lasten worden volgens het toerekenbeginsel over de looptijd van de betreffende transacties verantwoord onder de (in)directe beleggingsopbrengsten. Het pensioenfonds voert geen directe securities lendingactiviteiten uit. Binnen de beleggingspools kan sprake zijn van securities lending.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Na de eerste verwerking worden vorderingen gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten) onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Bij de waardering van vorderingen wordt rekening gehouden met het risico van oninbaarheid door hiervoor een voorziening in aftrek te brengen op het saldo van de uitstaande vorderingen. Voor gelijksoortige posten met gelijksoortige risico's wordt gezamenlijk een schatting gemaakt van verliezen en risico's op balansdatum. Deze systematiek om de voorziening vast te stellen wordt gerekend tot de statische methode.

Overige activa

Onder overige activa worden onder meer liquide middelen opgenomen voor zover dit onmiddellijk opeisbare banktegoeden betreft. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Zij worden onderscheiden van tegoeden in verband met beleggingstransacties. Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de overige beleggingen.

Stichtingskapitaal en reserves

Algemeen

Stichtingskapitaal en reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen, inclusief de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de balans zijn opgenomen. In de toelichting wordt opgenomen het krachtens de Pensioenwet minimaal vereiste eigen vermogen volgens de in het Besluit financieel toetsingskader (FTK) voorgeschreven berekeningsmethodiek als het surplusvermogen.

Beleggingsreserve

De beleggingsreserve is een bestemmingsreserve, die niet ter vrije beschikking staat, om alle risico's, zoals vastgelegd in de Regeling Pensioenwet onder vaststelling vereist eigen vermogen op te kunnen vangen. Deze bestemmingsreserve wordt wel meegenomen in de bepaling van de dekkingsgraad.

Beleidsreserve

De beleidsreserve bevat het resterende gedeelte van het eigen vermogen van het pensioenfonds. Deze reserve wordt gemuteerd door het resultaat nadat de beleidsreserve op het juiste niveau wordt gebracht.

Technische voorzieningen voor risico pensioenfonds

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds

De voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds wordt gewaardeerd tegen reële waarde conform de grondslagen van het fonds. De reële waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen.

Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (toeslag)toezeggingen. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur.

Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds is uitgegaan van de op de balansdatum geldende actuariële en bedrijfstechnische nota (ABTN) en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of op de opgebouwde pensioenaanspraken toeslagverlening kan worden toegepast. Alle per balansdatum bestaande toeslagbesluiten (ook voor toeslagbesluiten na balansdatum voor zover sprake is van ex ante condities) zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van de toekomstige opbouw waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van voor de toezichthouder acceptabele grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen per einde boekjaar:

- *Gehanteerde rekenrente*
De gehanteerde rekenrente is de rentetermijnstructuur zoals door DNB gepubliceerd per 31 december 2021. Deze komt voor het pensioenfonds overeen met een gemiddelde vaste rekenrente van 0,67%.
- *Overlevingstafels*
Prognosetafel AG2020 waarbij de sterftekansen is vermenigvuldigd met een leeftijdsafhankelijke factor die zijn gebaseerd op de ervaringssterfte van het pensioenfonds, waarbij de sterftekansen is vermenigvuldigd met een factor om het verschil tussen de ervaringssterfte van het fonds en de algehele sterfte in de generatietafel tot uitdrukking te brengen.
- *Partnerfrequentie*
Voor de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen voor nog niet ingegane nabestaandenpensioenen wordt een partnerfrequentie gehanteerd die gebaseerd is op de landelijke partnerfrequentie volgens de data van het CBS uit 2020, met uitzondering van de leeftijden 61 tot en met 68. Voor deze leeftijden wordt 100% gehanteerd. Na de pensionering wordt het bepaald partnersysteem toegepast.
- *Leeftijdsverschil man – vrouw*
Voor partnerpensioen is aangenomen dat de partner 3 jaar jonger is dan de verzekerde man en 3 jaar ouder dan de verzekerde vrouw.
- *Voorziening voor uitgesteld wezenpensioen*
De lasten van nog niet ingegaan wezenpensioen zijn gesteld op 3% van de lasten van het nog niet ingegaan partnerpensioen tot 65 jaar; bij de vaststelling van de lasten van ingegaan wezenpensioen wordt verondersteld dat het pensioen moet worden uitgekeerd tot de 18-jarige leeftijd, waarbij geen rekening wordt gehouden met sterftekansen.
- *Voorziening voor toekomstige excassokosten*
Kostenopslag ter grootte van 3% van de technische voorziening in verband met toekomstige administratie- en excassokosten.
- *Voorziening voor toekomstige pensioenopbouw arbeidsongeschikten*
Voor (gewezen) deelnemers wordt 95% van de contante waarde van de toekomstige opbouw gereserveerd.
- *IBNR (Incurred but not reported)*
Een voorziening voor het risico van premievrijstelling van zieke deelnemers die in de WIA terecht kunnen komen, wordt berekend door de invaliditeitsopslag uit de premie van de afgelopen twee jaar te nemen.

- *Onvindbaren*

Niet opgevraagd pensioen: Voor pensioen dat nog niet is ingegaan omdat de deelnemer onvindbaar is of niet reageert wordt de reservering 5 jaar volledig in stand gehouden en vervolgens in 10 jaar lineair afgeschreven tot nihil.

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Na de eerste verwerking worden schulden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Verbonden partijen

Als verbonden partij worden alle rechtspersonen aangemerkt waarin invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid kan worden uitgeoefend. Ook statutaire bestuurders of andere sleutelfunctionarissen in het bestuur van het fonds en nauwe verwanten zijn verbonden partijen.

Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Hiervan wordt toegelicht de aard en de omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van het inzicht.

GRONDSLAGEN VOOR DE RESULTAATBEPALING

Algemeen

Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben. De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de voorzieningen pensioenverplichtingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

Premiebijdragen

Onder premiebijdragen wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen onder aftrek van kortingen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben. De premiebaten in het boekjaar zijn gebaseerd op de definitieve loonsomopgaven van de werkgevers. Voor een beperkt aantal werkgevers, zijn de premiebaten gebaseerd op voorlopige loonsomopgaven.

Beleggingsresultaten

(In)directe beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen en valutaresultaten. In de jaarrekening wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als indirecte beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen. Aankoopkosten zijn verwerkt in de reële waarde van de beleggingen. Verkoopkosten worden verantwoord als onderdeel van de herwaarderingskosten.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten worden verstaan rentebaten en -lasten, dividenden, huuropbrengsten en soortgelijke opbrengsten. Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling.

Kosten van vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer worden de externe en de daaraan toegerekende interne kosten verstaan. Exploitatiekosten van onroerende zaken in exploitatie zijn in de kosten van vermogensbeheer opgenomen.

Verwerking van kosten

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn verrekend de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten, provisies, valutaverschillen, e.d.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Technische voorzieningen voor risico pensioenfonds

Pensioenopbouw

De pensioenopbouw is de contante waarde van de pensioenaanspraken die toegekend zijn in het boekjaar.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de nominale marktrente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. De interesttoevoeging wordt tegen de 1-jaarsrente primo boekjaar berekend over de beginstand en de mutaties gedurende het jaar.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuarieel berekend en opgenomen in de technische voorzieningen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorzieningen betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de pensioenen in de verslagperiode.

Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten

Jaarlijks wordt 3% van de pensioenopbouw en de inkomende waardeoverdrachten toegevoegd aan de technische voorziening ten behoeve van de pensioenuitvoeringskosten. Daarnaast valt 3% van de uitkeringen, afkopen en uitgaande waardeoverdrachten vrij uit de technische voorziening ten behoeve van pensioenuitvoeringskosten (excassokosten).

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de actuele waarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering ten opzichte van de forward-rente zoals die op 1 januari is berekend voor 31 december van de rentetermijnstructuur wordt hieronder verantwoord.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Hieronder zijn opgenomen de aan het verslagjaar toe te rekenen overdrachtswaarde van de overgenomen respectievelijk overgedragen pensioenaanspraken met betrekking tot de actuariële waarde.

Overige wijzigingen

De onder deze post opgenomen mutaties van de voorziening hebben betrekking op de kanssystemen.

Saldo overdrachten van rechten voor risico pensioenfonds

De post saldo overdrachten van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Overige baten en lasten

De overige baten en lasten worden opgenomen voor de aan het verslagjaar toe te rekenen bedragen.

GRONDSLAGEN KASTROOM

Het kasstroomoverzicht is opgesteld overeenkomstig de directe methode. Alle ontvangsten en uitgaven worden hierbij als zodanig gepresenteerd. Er wordt onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en beleggingsactiviteiten.

13.5 Toelichting op de balans

ACTIVA

1. Beleggingen voor risico pensioenfondsen

Verloopoverzicht per beleggingscategorie

(bedragen x € 1.000)	Vastgoed beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2021	105.176	498.226	722.939	3.985	1.330.326
Aankopen	16.120	13.488	160.341	0	189.949
Verkopen	-14.665	-113.089	-34.500	0	-162.254
Herwaardering	7.530	80.313	-125.071	-2.972	-40.200
Overige mutaties	0	0	0	10.625	10.625
Stand per 31 december 2021	114.161	478.938	723.709	11.638	1.328.446

(bedragen x € 1.000)	Vastgoed beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Overige beleggingen	Totaal
Stand per 1 januari 2020	101.068	412.414	573.835	5.651	1.092.968
Aankopen	1.526	80.974	74.496	0	156.996
Verkopen	0	-49.500	-74.260	0	-123.760
Herwaardering	2.582	54.338	148.868	0	205.788
Overige mutaties	0	0	0	-1.666	-1.666
Stand per 31 december 2020	105.176	498.226	722.939	3.985	1.330.326

Securities lending

Het fonds stelt geen (deel van de) aandelen- en obligatiebeleggingen beschikbaar voor het in bruikleen geven van effecten.

Premiebijdragende ondernemingen

Er wordt niet belegd in premiebijdragende ondernemingen.

Reële waarde

De waardering van de beleggingen vindt plaats tegen reële waarde. Afgezien van de beleggingsvorderingen en -schulden zijn de beleggingen van het pensioenfonds gewaardeerd tegen reële waarde per balansdatum. Het is over het algemeen mogelijk en gebruikelijk om de reële waarde binnen een aanvaardbare bandbreedte van schattingen vast te stellen. De boekwaarde van alle activa en de financiële verplichtingen op balansdatum benadert de reële waarde.

Voor de meerderheid van de beleggingen van het pensioenfonds kan gebruik worden gemaakt van marktnoteringen. Echter, bepaalde beleggingen zijn gewaardeerd door middel van gebruikmaking van waarderingsmodellen en -technieken, inclusief verwijzing naar de huidige reële waarde van vergelijkbare instrumenten.

- Beleggingen met genoteerde marktprijzen worden verhandeld aan een effectenbeurs of betreffen liquide middelen. Hieronder vallen aandelen, obligaties, onderpanden en banktegoeden.

- Onafhankelijke taxaties worden toegepast voor de waardering van onroerend goed in bezit van het pensioenfonds. Alle vastgoedobjecten worden jaarlijks getaxeerd door externe taxateurs waarvan de onafhankelijkheid ten opzichte van de waardering onbetwist is. De juistheid en volledigheid van de gebruikte informatie voor de taxatie wordt gecontroleerd.
- De netto contante waarde (NCW) berekeningen wordt bepaald door de te ontvangen kasstromen contant te maken op basis van de geldende marktrente. In de waardering is rekening gehouden met het oninbaarheidsrisico.
- Andere methode: marktwaardebepaling niet gebaseerd op marktdata, maar gebaseerd op aannames en schattingen die de prijs significant beïnvloeden. Hieronder vallen de (equity linked) swaptions, inflations swaps, options OTC en de deelnemingen.

Gehanteerde waarderingssystematiek op basis van Richtlijn 290.916

31 december 2021 (bedragen x € 1.000)	Genoteerde marktprijzen	Onafhankelijke taxaties	NCW berekeningen	Andere methode(n)	Totaal
Vastgoedbeleggingen	0	0	0	114.161	114.161
Aandelen	478.938	0	0	0	478.938
Vastrentende waarden	593.592	0	0	130.117	723.709
Overige beleggingen	9.159	0	0	2.479	11.638
	1.081.689	0	0	246.757	1.328.446

31 december 2020 (bedragen x € 1.000)	Genoteerde marktprijzen	Onafhankelijke taxaties	NCW berekeningen	Andere methode(n)	Totaal
Vastgoedbeleggingen	0	0	0	105.176	105.176
Aandelen	498.226	0	0	0	498.226
Vastrentende waarden	625.295	0	0	97.644	722.939
Overige beleggingen	1.398	0	0	2.587	3.985
	1.124.919	0	0	205.407	1.330.326

Schatting van reële waarde

Vastgoed

Het deel van de waarde aan vastgoedbeleggingen dat is opgenomen op basis van waarderingsmodellen en -technieken betreft zowel direct als indirect vastgoed. Zoals bij de grondslagen staat vermeld is de waarde gebaseerd op de taxatiewaarde. De eerste waardering is verkrijgingsprijs inclusief transactiekosten. Deze taxaties worden verricht door verscheidene externe erkende taxateurs. Iedere externe taxateur hanteert, binnen de algemene richtlijnen zoals binnen de branche gelden, eigen uitgangspunten. De richtlijnen binnen de branche geven aan dat voor de waardebeoordeling in dit geval moet worden uitgegaan van de verkoopwaarde van een object met als doelstelling om met het object huurinkomsten te genereren. Als basis wordt hiervoor een contante waardeberekening gebruikt van de toekomstige kasstromen.

Aandelen

De waarde van de belegging is gebaseerd op direct waarneembare marktnoteringen in een actieve markt.

Vastrentende waarden

Het deel van de vastrentende waarden waarvan de reële waarde op basis van schatting wordt vastgesteld, betreft leningen op schuldbekentenis en hypotheek. De berekeningsgrondslag staat vermeld in de algemene toelichting op de grondslagen. Beleggingen in hypotheek zijn op basis van de Netto Contante Waarde methode gewaardeerd.

Vastgoedbeleggingen

De vastgoedbeleggingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(bedragen x € 1.000)	2021	2020
Direct vastgoed	0	0
Indirect vastgoed	114.161	105.176
Totaal per 31 december	114.161	105.176

Aandelen

De aandelen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(bedragen x € 1.000)	2021	2020
Beusgenoteerde aandelen	0	2
Aandelen beleggingsfondsen	478.938	498.224
Totaal per 31 december	478.938	498.226

Vastrentende waarden

De vastrentende waarden kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(bedragen x € 1.000)	2021	2020
Obligatiefondsen	404.731	431.743
Indirecte beleggingen (via fondsen)	318.978	291.196
Totaal per 31 december	723.709	722.939

De fondsen onder indirecte beleggingen (via fondsen) waren voorgaand jaar (291.196) gepresenteerd onder obligatiefondsen. Door de overgang naar een nieuw systeem worden deze fondsen nu gepresenteerd onder indirecte beleggingen (via fondsen).

Het pensioenfonds participeert in een LDI fonds. Dit fonds wordt gebruikt om het renterisico deels af te dekken. Het LDI fonds bestaat uit obligaties en swaps. De obligaties bestaan uit staatsobligaties en SSA-obligaties. Swaps zijn derivaten. Deze derivaten regelen een uitruil van de lange rente tegen de korte rente. Middels deze uitruil beschermt het pensioenfonds zich tegen een daling van de rente. Het pensioenfonds bestaat uit een mix van deze producten om twee redenen. Zowel obligaties als swaps geven een bescherming tegen dalende rente. Er zijn obligaties benodigd bij het gebruik van swaps als onderpand.

De waarde van de bezittingen in het LDI fonds wordt gerapporteerd als geheel. Er is de keuze gemaakt om in de jaarrekening het LDI fonds in zijn geheel te categoriseren als onderdeel van vastrentende waarden en niet uit te splitsen in vastrentende waarden en derivaten (in de risicoparagraaf van de jaarrekening is de derivatenpositie nader toegelicht).

Overige beleggingen

De overige beleggingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(bedragen x € 1.000)	2021	2020
Liquide middelen	9.159	1.398
Overige activa en vorderingen	2.479	2.586
Totaal per 31 december	11.638	3.984

De overige beleggingen hebben een resterende looptijd korter dan 1 jaar.

De liquide middelen betreffen de banktegoeden bij CACEIS ten behoeve van het pensioenfonds. CACEIS heeft een rating van A+ (bron: Fitch).

De posten overige activa en vorderingen en overig omvat ultimo boekjaar:

- Te vorderen dividend 2.363 (2020: 2.084);
- Te vorderen dividendbelasting 115 (2020: 520);
- Overige vorderingen 1 (2020: 1).

2. Vorderingen en overlopende activa

(bedragen x € 1.000)	2021	2020
Vorderingen op werkgevers	2.111	1.356
Nog te factureren premie	6.738	4.946
Overige vorderingen	38	283
Totaal per 31 december	8.887	6.585

De post "nog te factureren premie" heeft betrekking op de nog te factureren premie over november en december. De premie over deze maanden zijn respectievelijk in januari en februari 2022 aan de werkgevers gefactureerd.

Alle vorderingen en overlopende activa hebben een looptijd korter dan 1 jaar.

Specificatie Vorderingen op werkgevers	2021	2020
Vorderingen op werkgevers	2.142	1.657
Voorziening dubieuze vorderingen op werkgevers	-227	-315
	1.915	1.342
Reclassificatie vorderingen op werkgevers	196	14
Totaal per 31 december	2.111	1.356

De post vorderingen op werkgevers bestaat uit openstaande debiteuren ad 2.111 (2020: 1.657) en een voorziening dubieuze debiteuren ad -227 (2020: -315).

De post reclassificatie vorderingen op werkgevers betreft posten van debiteuren met een creditsaldo.

3. Overige activa

(bedragen x € 1.000)	2021	2020
Liquide middelen	4.118	4.036
Totaal per 31 december	4.118	4.036

Onder de liquide middelen worden opgenomen die kasmiddelen en tegoeden op ING-bankrekeningen die onmiddellijk dan wel op korte termijn opeisbaar zijn. ING-bank heeft een Standard and Poor's rating van A+. Bankrekeningen die beheerd worden door de vermogensbeheerder zijn onder de overige beleggingen opgenomen. Kredietfaciliteiten zijn niet van toepassing.

PASSIVA

4. Stichtingskapitaal en reserves

Mutatieoverzicht eigen vermogen

(bedragen x € 1.000)	Beleggings- reserve	Beleidsreserve	Totaal
Stand per 1 januari 2020	208.571	-252.148	-43.577
Uit bestemmingssaldo van baten en lasten	18.715	-27.489	-8.774
Stand per 31 december 2020	227.286	-279.637	-52.351
Uit bestemmingssaldo van baten en lasten	10.319	31.007	41.326
Stand per 31 december 2021	237.605	-248.630	-11.025

Solvabiliteit

(bedragen x € 1.000)	31-12-2021		31-12-2020	
Pensioenvermogen	1.339.014	99,2%	1.339.763	96,2%
Af: Technische voorzieningen	1.350.039	100,0%	1.392.114	100,0%
Eigen vermogen	-11.025	-0,8%	-52.351	-3,8%
Af: vereist eigen vermogen	237.605	17,6%	227.286	16,3%
Vrij vermogen	-248.630	-18,4%	-279.637	-20,1%
Minimaal vereist eigen vermogen	60.340	4,5%	61.606	4,4%
Actuele dekkingsgraad		99,2%		96,2%
Beleidsdekkingsgraad		97,3%		91,6%

Voor het bepalen van het vereist eigen vermogen (de solvabiliteitstoets) maakt het pensioenfonds gebruik van het standaardmodel. Het bestuur acht het gebruik van het standaardmodel passend voor de risico's van het pensioenfonds. De uitkomsten van de solvabiliteitstoets zijn opgenomen onder toelichting 'Risicobeheer en derivaten'.

De actuele dekkingsgraad is als volgt berekend: (totale activa -/- schulden) / technische voorzieningen * 100%, waarbij de technische voorzieningen gewaardeerd zijn op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de actuele dekkingsgraad van de afgelopen 12 maanden.

De solvabiliteit van het pensioenfonds is niet toereikend. Er is zowel sprake van een reservetekort als van een dekkingstekort.

Herstelplan

Uit de actualisatie van het herstelplan per 1 januari 2021 bleek dat het pensioenfonds zonder het verlagen van de pensioenen, binnen de maximale hersteltermijn van 10 jaar, kon herstellen. Het beleggingsrendement, het niet indexerende en de aanvullende marge bovenop de feitelijke premie zorgen voor dit herstel. Het herstelplan werd op 19 mei 2021 goedgekeurd door DNB.

Per 1 januari 2022 werd een geactualiseerd herstelplan opgesteld. Ook ditmaal bleek dat het pensioenfonds zonder het verlagen van de pensioenen, binnen de maximale hersteltermijn van 10 jaar kan herstellen. Echter was dit ook het zesde meetmoment dat de dekkingsgraad lager is dan de minimaal vereiste dekkingsgraad. Dat betekent dat het pensioenfonds een onvoorwaardelijke korting moet doorvoeren zodat de dekkingsgraad op het niveau van het

MVEV komt. Vanwege de uitzonderlijke economische situatie heeft Minister Koolmees met een noodmaatregel de pensioenfondsen een vrijstellingsregeling geboden. Het pensioenfonds kan gebruik maken van deze vrijstellingsregeling mits:

- De dekkingsgraad minimaal 90% bedraagt
- Een onderbouwing wordt gegeven voor het gebruik van de vrijstellingsregeling
- Er informatie aan alle deelnemers wordt verstrekt over de vrijstellingsregeling

Het pensioenfonds besloot in maart 2022 om gebruik te maken van de vrijstellingsregeling. Het herstelplan werd op 19 mei 2022 goedgekeurd door DNB.

Het verloop van de actuele dekkingsgraad kan als volgt worden gespecificeerd:

Ontwikkeling dekkingsgraad	2021	2020
Beginstand	96,2%	96,2%
Premie	-0,7%	-1,0%
Uitkeringen	0,0%	0,0%
Toeslagen/korting	0,0%	0,0%
Wijziging rentetermijnstructuur	6,7%	-17,0%
Rendement	-1,6%	19,6%
Wijziging Actuariële grondslagen	0,0%	2,5%
Overig	-1,4%	-4,1%
Eindstand	99,2%	96,2%

In het boekjaar heeft de dekkingsgraad zich ten opzichte van het herstelplan als volgt ontwikkeld:

Ontwikkeling ten opzichte van het herstelplan	Werkelijk 2021	Herstelplan 2021
Beginstand	96,2%	96,2%
Premie	-0,7%	-0,8%
Uitkeringen	0,0%	0,0%
Toeslagen/korting	0,0%	0,0%
Wijziging rentetermijnstructuur	6,7%	0,0%
Rendement	-1,6%	3,1%
Wijziging Actuariële grondslagen	0,0%	0,0%
Overig	-1,4%	0,0%
Eindstand	99,2%	98,5%

5. Technische voorzieningen voor risico pensioenfondsen

Specificatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfondsen:

(bedragen x € 1.000)	2021	2020
Basisregeling	1.319.497	1.373.991
AOP	37	41
Premievrijstelling/IBNR	30.505	18.082
Totaal per 31 december	1.350.039	1.392.114

(bedragen x € 1.000)

	2021	2020
Stand per 1 januari	1.392.114	1.145.728
Pensioenopbouw	48.785	42.464
Korting van aanspraken en rechten	0	0
Rentetoevoeging	-7.645	-3.771
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	-6.546	-6.189
Wijziging marktrente	-90.513	253.649
Wijziging actuariale grondslagen	0	-37.422
Wijziging uit hoofde overdracht van rechten	552	-1.987
Overige mutaties	13.292	-358
Totaal per 31 december	1.350.039	1.392.114

Specificatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds:

(bedragen x € 1.000)

	2021		2020	
	Aantallen	Voorziening	Aantallen	Voorziening
Actieven deelnemers	19.488	515.601	20.186	551.609
Gewezen deelnemers	53.062	682.723	49.169	692.300
Pensioengerechtigden	3.874	90.776	3.624	90.120
Overigen	0	21.908	0	18.082
Netto pensioenverplichtingen	76.424	1.311.008	72.979	1.352.111
Toekomstige kosten uitvoering pensioenregeling		39.031		40.003
Totaal per 31 december	76.424	1.350.039	72.979	1.392.114

Pensioenregeling

De pensioenregeling kan worden gekenmerkt als een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling met een pensioenleeftijd van 68 jaar. Jaarlijks wordt een aanspraak op ouderdomspensioen opgebouwd van 0,80% (2020: 0.80%) van de in dat jaar geldende pensioengrondslag. De pensioengrondslag is gelijk aan het loon volgens de Wet financiering sociale verzekeringen tot maximaal het maximumloon Wfsv.

Tevens bestaat er recht op nabestaanden- en wezenpensioen. Deelname aan de regeling is verplicht vanaf de leeftijd van 21 jaar of vanaf datum indiensttreding. Jaarlijks beslist het bestuur van het pensioenfonds de mate waarin de opgebouwde aanspraken worden geïndexeerd. Overeenkomstig artikel 10 van de Pensioenwet kan de pensioenregeling worden gekwalificeerd als een uitkeringsovereenkomst.

Toeslagverlening

In 2021 heeft het bestuur besloten geen toeslagen te verlenen. Het bestuur beslist jaarlijks of en in hoeverre het de ingegane pensioenen en de opgebouwde pensioenaanspraken verhoogt door het verlenen van een toeslag. Dit is alleen mogelijk voor zover de beschikbare financiële middelen van het pensioenfonds dit naar het oordeel van het bestuur toelaten. Daarnaast moet het bestuur rekening houden met de strikte eisen die het Financieel Toetsingskader (FTK), onderdeel van de Pensioenwet, aan de dekkingsgraad van het pensioenfonds stelt. Het besluit van het bestuur vindt mede plaats op basis van een schriftelijk advies van de actuaris.

Toeslagen zijn altijd voorwaardelijk. Het bestuur hanteert met ingang van juli 2015 de volgende staffel als leidraad voor toeslagverlening:

- bij een beleidsdekkingsgraad lager dan 110%: geen toeslag;

- bij een beleidsdekkingsgraad gelijk aan of hoger dan 110% maar lager dan de ondergrens toeslagverlening: toeslag naar rato;
- bij een beleidsdekkingsgraad gelijk aan of hoger dan de ondergrens toeslagverlening: toeslag gelijk aan 100% van de toeslagambitie.

Het toeslagenbeleid van het pensioenfonds voorziet niet in onvoorwaardelijke (inhaal)toeslag. Het bestuur streeft naar jaarlijkse verlening van een toeslag die maximaal gelijk is aan 100% van het consumentenprijsindexcijfer, alle huishoudens afgeleid. Dit wordt bepaald aan de hand van de wijziging van de index over de maand oktober voorafgaande aan de verlening en de maand oktober van het daaraan voorafgaande jaar.

Per 1 oktober 2021 heeft het pensioenfonds de pensioenaanspraken en de ingegane pensioenen niet verhoogd. Over de afgelopen 11 jaar, sinds 2011 heeft het pensioenfonds de pensioenen niet kunnen aanpassen. Inclusief 2021 betekent dit dat het pensioenfonds de prijsinflatie van ruim 14% in deze periode niet heeft kunnen compenseren. Ten opzichte van de geambieerde toeslagverlening bedraagt de cumulatieve achterstand over de periode vanaf 2006 tot en met 2021 (exclusief de kortingen in 2013 en 2014) ruim 21%.

6. Overige schulden en overlopende passiva

(bedragen x € 1.000)	2021	2020
Correctie ambtshalve premie	1.573	0
Te betalen belasting	127	126
Te betalen kosten	737	1.059
Totaal per 31 december	2.437	1.185

De 'Correctie ambtshalve premie' heeft betrekking op opgelegde ambtshalve premie waar geen opbouw tegenover staat. Het pensioenfonds legt vanaf 2021 werkgevers die geen gegevens hebben aangeleverd een ambtshalve nota op. De ambtshalve opgelegde premies over 2021 zijn verantwoord onder de premiebaten. Tegenover een gedeelte van de opgelegde ambtshalve premie staat geen opbouw. Ter correctie is hiervoor een ambtshalve oplegde premie opgenomen op de balans.

Alle overige schulden en overlopende passiva hebben een looptijd korter dan 1 jaar.

Specificatie Te betalen kosten	2021	2020
Pensioenuitvoeringskosten	40	9
Advies en controle	133	108
Kosten vermogensbeheer	166	166
Crediteuren	188	554
Overige schulden	1	207
Debiteuren met een negatief saldo	196	14
Overige kosten	13	0
Totaal per 31 december	737	1.058

Risicobeheer en derivaten

Solvabiliteitsrisico

Het pensioenfonds wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het pensioenfonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Voor het realiseren van deze doelstelling wordt gestreefd naar een toereikende solvabiliteit op basis van de reële waarde van de pensioenverplichtingen.

Het belangrijkste risico voor het pensioenfonds betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat het pensioenfonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten zowel op basis van algemeen geldende normen als ook naar de specifieke normen welke door de toezichthouder worden opgelegd. Indien de solvabiliteit van het pensioenfonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat er geen ruimte beschikbaar is voor een eventuele toeslag van opgebouwde pensioenrechten. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het pensioenfonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten moet verminderen.

De actuele dekkingsgraad heeft zich als volgt ontwikkeld:

(bedragen x € 1.000)	Pensioen- vermogen	Technische voorzieningen	Dekkinggraad
Stand per 31 december 2020	1.339.763	1.392.114	96,2%
Uit bestemmingssaldo van baten en lasten	-749	-42.075	1,8%
Stand per 31 december 2021	1.339.014	1.350.039	99,2%

Het tekort op FTK-grondslagen is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31 december 2021	31 december 2020
Technische voorzieningen	1.350.039	1.392.114
Buffers:		
S1 Renterisico	36.305	23.418
S2 Risico zakelijke waarden	183.156	186.837
S3 Valutarisico	46.353	36.927
S4 Grondstoffenrisico	0	0
S5 Kredietrisico	38.889	30.484
S6 Verzekeringstechnische risico	66.024	64.366
S7 Liquiditeitsrisico	0	0
S8 Concentratierisico	0	0
S9 Operationeel risico	0	0
S10 Actief beheerrisico	0	0
Diversificatie-effect	-133.122	-114.745
Totaal S vereiste buffers	237.605	227.286
Vereist vermogen	1.587.644	1.619.400
Artikel 132-pensioenwet		
Aanwezig pensioenvermogen (totaal activa - schulden)	1.339.014	1.339.763
Tekort	-248.630	-279.637

Beleid en risicobeheer

Het bestuur beschikt over een aantal beleidsinstrumenten ten behoeve van het beheersen van deze risico's. Deze beleidsinstrumenten betreffen:

- beleggingsbeleid;
- premiebeleid;
- herverzekeringsbeleid;
- toeslagbeleid.

De keuze en toepassing van beleidsinstrumenten vindt plaats na uitvoerige analyses ten aanzien van te verwachten ontwikkelingen van de verplichtingen en de financiële markten. Daarbij wordt onder meer gebruikgemaakt van ALM-studies. Een ALM-studie is een analyse van de structuur van de pensioenverplichtingen en van verschillende beleggingsstrategieën en de ontwikkeling daarvan in diverse economische scenario's.

De uitkomsten van deze analyses vinden hun weerslag in jaarlijks door het bestuur vast te stellen beleggingsrichtlijnen als basis voor het uit te voeren beleggingsbeleid. De beleggingsrichtlijnen geven normen en limieten aan waarbinnen de uitvoering van het beleggingsbeleid moet plaatsvinden. Ze zijn gericht op het beheersen van de volgende belangrijkste (beleggings)risico's. Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruik gemaakt van derivaten.

Methodiek "Look through"

In de jaarrekening zijn de beleggingen gepresenteerd voor look through waarde. Dat betekent dat de derivatenpositie is verdisconteerd met de beleggingen waar deze betrekking op hebben. Onderstaand laat de balanswaarde ultimo boekjaar zien en de daaruit volgende look through waarde.

(bedragen x € 1.000)		2021		2020	
		Waarde voor look through	Waarde na look through	Waarde voor look through	Waarde na look through
Vastrentende waarden		723.709	706.236	722.939	692.975
Aandelen		478.938	456.226	498.226	478.650
Vastgoedbeleggingen		114.161	127.708	105.176	118.368
Derivaten		0	246.004	0	383.917
Liquide middelen:					
CASEIS		9.159	-210.207	1.398	-346.171
		1.325.967	1.325.967	1.327.739	1.327.739
Overlopende activa / passiva:					
CASEIS		2.479	2.479	2.587	2.587
Totaal per 31 december		1.328.446	1.328.446	1.330.326	1.330.326

Het pensioenfonds belegt niet rechtstreeks in derivaten, maar er zijn wel derivaten opgenomen in het beleggingsfonds. De derivaten kunnen als volgt worden uitgesplitst:

(bedragen x € 1.000)				2021
	Nominale waarde	Activa	Passiva	Saldo
Aandelen	2	0	0	0
Rente derivaten	1.057.820	352.576	108.882	243.694
Valuta derivaten	963.284	2.763	453	2.310
Totaal per 31 december	2.021.106	355.339	109.335	246.004

(bedragen x € 1.000)				2020
	Nominale waarde	Activa	Passiva	Saldo
Aandelen	54	11	0	11
Rente derivaten	1.034.490	502.587	123.527	379.060
Valuta derivaten	942.659	5.163	317	4.846
Totaal per 31 december	1.977.203	507.761	123.844	383.917

S1 Renterisico

Het renterisico is het risico dat de waarden van de vastrentende waarden en de pensioenverplichtingen wijzigen als gevolg van veranderingen in de marktrente. De rentegevoeligheid kan worden gemeten door middel van de duration. De duration is de (met de contante waarde van de kasstromen) gewogen gemiddelde resterende looptijd in jaren. De duration geeft aan hoeveel procent bij benadering de reële waarde verandert bij een parallelle verschuiving van de rentecurve met 1 procentpunt. Een hoge duration geeft een hoge gevoeligheid voor veranderingen in de rente weer.

	31 december 2021	31 december 2020
	Duration	Duration
Vastrentende waarden (excl. derivaten)	9,7	11,7
Vastrentende waarden (incl. derivaten)	33,3	41,2
Totaal beleggingen	18,5	22,5
(nominale) Pensioenverplichtingen	32,2	32,5

Op balansdatum is de duration van de totale beleggingen aanzienlijk korter dan de duration van de verplichtingen. Er is derhalve sprake van een zogenaamde "duration-mismatch". Dit betekent dat bij een rentestijging de waarde van beleggingen minder snel daalt dan de waarde van de verplichtingen, waardoor de dekkingsgraad zal stijgen. Bij een rentedaling zal de waarde van de beleggingen minder snel stijgen dan de waarde van de verplichtingen, waardoor de dekkingsgraad daalt.

Bij een renteswap wordt een vaste lange rente geruild tegen een variabele korte rente. Het pensioenfonds ontvangt in dit geval een lange rente, vergelijkbaar met de kasstroom van een langlopende obligatie en betaalt daarvoor een variabele korte rente (bijvoorbeeld Euribor). Hierdoor wordt de "duration-mismatch" verkleind, maar het pensioenfonds wordt wel afhankelijk van de ontwikkeling van de korte rente die het pensioenfonds aan de tegenpartij betaalt. Bij het afsluiten van een swap kunnen dus mismatchrisico's worden afgedekt en worden nieuwe risico's geïntroduceerd die gepaard gaan met dit soort instrumenten (zoals liquiditeit, tegenpartij en juridisch risico).

De samenstelling van de vastrentende waarden naar looptijd is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	2021		2020	
Resterende looptijd < 1 jaar	60.932	8,6%	156.575	22,6%
Resterende looptijd 1 < > 5 jaar	261.431	37,0%	203.348	29,3%
Resterende looptijd 5 < > 10 jaar	212.269	30,1%	173.679	25,1%
Resterende looptijd 10 < > 20 jaar	124.116	17,6%	100.262	14,5%
Resterende looptijd > 20 jaar	47.488	6,7%	59.112	8,5%
Totaal per 31 december	706.236	100,0%	692.976	100,0%

De resterende looptijd van de verplichtingen kan als volgt worden weergegeven:

(bedragen x € 1.000)	2021		2020	
Resterende looptijd < 5 jaar	34.589	2,6%	31.795	2,3%
Resterende looptijd 5 < > 10 jaar	50.654	3,8%	47.661	3,4%
Resterende looptijd 10 < > 20 jaar	196.210	14,5%	192.988	13,9%
Resterende looptijd > 20 jaar	1.068.586	79,2%	1.119.670	80,4%
Totaal per 31 december	1.350.039	100,0%	1.392.114	100,0%

S2 Risico zakelijke waarden

Het risico zakelijke waarden of prijsrisico is het risico van waardeveranderingen door de ontwikkeling van marktprijzen, die wordt veroorzaakt door factoren gerelateerd aan een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren. Omdat alle beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde waarbij waardeveranderingen onmiddellijk in het saldo van baten en lasten worden verwerkt, zijn alle wijzigingen in marktomstandigheden direct zichtbaar in het beleggingsresultaat. Het prijsrisico wordt gemitigeerd door diversificatie.

Specificatie vastgoedbeleggingen naar aard:

(bedragen x € 1.000)	2021		2020	
Winkels	10.935	8,6%	11.225	9,5%
Woningen	79.664	62,4%	93.951	79,4%
Participaties/vastgoedmaatschappij	13.548	10,6%	13.192	11,1%
Overige	23.561	18,4%	0	0,0%
Totaal per 31 december	127.708	100,0%	118.368	100,0%

Onder 'overige' is het fonds Achmea Dutch Health Care Property Fund opgenomen, voorgaand jaar gepresenteerd onder woningen (22.078). De wijziging heeft te maken met de overgang naar een nieuw systeem waardoor dit fonds niet onder woningen of winkels valt maar onder healthcare.

Specificatie vastgoedbeleggingen naar regio:

(bedragen x € 1.000)	2021		2020	
Europa EU	114.745	89,8%	106.174	89,7%
Europa non EU	287	0,2%	69	0,1%
Noord-Amerika	7.549	5,9%	6.501	5,5%
Azie exclusief Japan	1.150	0,9%	1.996	1,7%
Pacific	3.277	2,6%	2.986	2,5%
Centraal & Zuid Amerika	153	0,1%	129	0,1%
Overige	547	0,4%	514	0,4%
Totaal per 31 december	127.708	100,0%	118.369	100,0%

Specificatie vastgoedbeleggingen naar markt:

(bedragen x € 1.000)	2021		2020	
Vastgoed emerging markets	3.935	3,1%	4.223	3,6%
Vastgoed developed markets	123.773	96,9%	114.145	96,4%
Totaal per 31 december	127.708	100,0%	118.368	100,0%

Specificatie aandelen naar sector:

(bedragen x € 1.000)	2021		2020	
Financiële instellingen	70.044	15,4%	72.221	15,1%
Nijverheid en industrie	38.783	8,5%	39.175	8,2%
Handel	24.601	5,4%	25.451	5,3%
Niet Cyclische consumptiegoederen	29.823	6,5%	32.026	6,7%
Nutsbedrijven	12.414	2,7%	14.305	3,0%
Telecommunicatie	41.805	9,2%	48.253	10,1%
Cyclische consumptiegoederen	60.634	13,3%	69.502	14,5%
Gezondheidszorg	51.246	11,2%	53.227	11,1%
Energie	16.683	3,7%	16.875	3,5%
Technologie	109.720	24,0%	104.554	21,8%
Diversen	473	0,1%	3.062	0,6%
Totaal per 31 december	456.226	100,0%	478.651	100,0%

Specificatie aandelen naar regio:

(bedragen x € 1.000)	2021		2020	
Europa EU	40.064	8,8%	59.701	12,5%
Europa non EU	26.912	5,9%	17.705	3,7%
Noord-Amerika	249.588	54,7%	231.630	48,4%
Azie exclusief Japan	62.650	13,7%	104.852	21,9%
Pacific	58.519	12,8%	40.593	8,5%
Centraal & Zuid Amerika	6.508	1,4%	10.716	2,0%
Overige	11.985	2,6%	13.453	2,8%
Totaal per 31 december	456.226	100,0%	478.650	100,0%

Specificatie aandelen naar markt:

(bedragen x € 1.000)	2021		2020	
Aandelen emerging markets	113.993	25,0%	137.935	28,8%
Aandelen developed markets	342.233	75,0%	340.716	71,2%
Totaal per 31 december	456.226	100,0%	478.651	100,0%

S3 Valutarisico

De vreemde valutapositie is als volgt te specificeren:

(bedragen x € 1.000)	2021		2020	
EUR	1.205.128	90,9%	1.183.416	89,1%
HKD	28.748	2,2%	33.365	2,5%
USD	10.605	0,8%	24.805	1,9%
TWD	21.014	1,6%	20.439	1,5%
CNY	9.381	0,7%	10.301	0,8%
BRL	5.409	0,4%	7.776	0,6%
ZAR	4.516	0,3%	5.863	0,4%
SAR	4.200	0,3%	4.183	0,3%
THB	3.107	0,2%	3.828	0,3%
MYR	2.360	0,2%	3.154	0,2%
RUB	2.713	0,2%	3.060	0,2%
MXN	2.830	0,2%	3.035	0,2%
IDR	1.858	0,1%	2.299	0,2%
CHF	23	0,0%	1.454	0,1%
PHP	1.086	0,1%	1.398	0,1%
QAR	1.013	0,1%	1.180	0,1%
Overig	21.975	1,7%	2.928	0,2%
Totaal per 31 december	1.325.967	100,0%	1.312.484	98,6%

S4 Grondstoffenrisico

In het verslagjaar is niet belegd in grondstoffen.

S5 Kredietrisico

Het kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het pensioenfonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het pensioenfonds (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die obligatieleningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst, marktpartijen waarmee "Over The Counter (OTC)"-derivatenposities worden aangegaan en aan bijvoorbeeld herverzekeraars.

Een voor beleggingsactiviteiten specifiek onderdeel van kredietrisico is het settlementrisico. Dit heeft betrekking op het risico dat partijen waarmee het pensioenfonds transacties is aangegaan niet meer in staat zijn hun tegenprestatie te verrichten, waardoor het pensioenfonds financiële verliezen lijdt.

Beheersing vindt plaats door het stellen van limieten aan tegenpartijen op totaalniveau, dat wil zeggen met inachtneming van alle posities die een tegenpartij heeft jegens het pensioenfonds; het vragen van extra zekerheden zoals onderpand en dergelijke bij hypothecaire geldleningen en het uitlenen van effecten; het hanteren van prudente verstrekingsnormen bij hypothecaire geldleningen. Ter afdekking van het settlementrisico wordt door het pensioenfonds enkel belegd in markten waar een voldoende betrouwbaar clearing- en settlementstelsel functioneert. Voordat in nieuwe markten wordt belegd, wordt eerst onderzoek gedaan naar de waarborgen op dit gebied.

Specificatie vastrentende waarden naar sector:

(bedragen x € 1.000)	2021		2020	
Staatsobligaties	338.382	47,9%	377.359	54,5%
Bedrijfsobligaties (Credit funds)	237.737	33,7%	217.972	31,5%
Hypotheken	130.117	18,4%	97.644	14,1%
Totaal per 31 december	706.236	100,0%	692.975	100,0%

Specificatie vastrentende waarden naar regio:

(bedragen x € 1.000)	2021		2020	
Europa EU	624.226	88,4%	610.876	88,2%
Europa non EU	27.957	4,0%	9.100	1,3%
Noord-Amerika	35.282	5,0%	27.588	4,0%
Azie exclusief Japan	3.429	0,5%	2.269	0,3%
Pacific	12.229	1,7%	7.045	1,0%
Centraal & Zuid Amerika	1.500	0,2%	965	0,1%
Overige	1.613	0,2%	35.132	5,1%
Totaal per 31 december	706.236	100,0%	692.975	100,0%

Specificatie vastrentende waarden naar markt:

(bedragen x € 1.000)	2021		2020	
Vastrentend emerging markets	10.282	1,5%	6.682	1,0%
Vastrentend developed markets	695.954	98,5%	686.293	99,0%
Totaal per 31 december	706.236	100,0%	692.975	100,0%

Ten aanzien van de kredietwaardigheid van de debiteuren van de vastrentende portefeuille kan het volgende overzicht worden gegeven:

(bedragen x € 1.000)	2021		2020	
AAA	201.084	28,5%	239.608	34,6%
AA	123.230	17,4%	162.885	23,5%
A	75.213	10,6%	69.885	10,1%
BBB	96.657	13,7%	73.375	10,6%
Lagere rating	34	0,0%	30.603	4,4%
Geen rating	210.018	29,7%	116.620	16,8%
Totaal per 31 december	706.236	100,0%	692.976	100,0%

Voor de bepaling van de credit rating wordt (afhankelijk van de beschikbaarheid) gebruikt gemaakt van S&P, Moody's en Fitch.

S6 Verzekeringstechnisch risico

Het langlevensrisico is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de technische voorziening. Als gevolg hiervan volstaat de opbouw van het pensioenvermogen niet

voor de uitkering van de pensioenverplichting. Door toepassing van Prognosetafel AG2020 met adequate correcties voor ervaringssterfte is het langlevensrisico nagenoeg geheel verdisconteerd in de waardering ultimo boekjaar van de pensioenverplichtingen.

Overlijdensrisico

Het overlijdensrisico betekent dat het pensioenfonds in geval van overlijden mogelijk een nabestaandenpensioen moet toekennen waarvoor door het pensioenfonds geen voorzieningen zijn getroffen. Dit risico kan worden uitgedrukt in risicokapitalen. Het beleid van het pensioenfonds is om het overlijdensrisico niet te herverzekeren.

Arbeidsongeschiktheidsrisico

Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat het pensioenfonds voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij invaliditeit en het toekennen van een arbeidsongeschiktheidspensioen (schadereserve). Voor dit risico wordt jaarlijks een risicopremie in rekening gebracht. Het verschil tussen de risicopremie en de werkelijke kosten wordt verwerkt via het resultaat. De actuariële uitgangspunten voor de risicopremie worden periodiek herzien. Het beleid van het pensioenfonds is om het arbeidsongeschiktheidsrisico niet te herverzekeren.

Toeslagrisico

Het bestuur van het pensioenfonds heeft de ambitie om het pensioen te indexeren. De mate waarin dit kan worden gerealiseerd is afhankelijk van de ontwikkelingen in de rente, rendement, looninflatie en demografie. Uitdrukkelijk wordt opgemerkt dat de toeslagtoezegging voorwaardelijk is. Het beleid en de ambitie inzake toeslagverlening is weergegeven in de toelichting 6. Technische voorziening voor risico pensioenfonds.

S7 Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen. Hierdoor kan het pensioenfonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen voldoen. Waar de overige risicocomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hierbij om de kortere termijn. Dit risico wordt beheerst door in het strategische en tactische beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities. Er wordt eveneens rekening gehouden met de directe beleggingsopbrengsten en andere inkomsten zoals premies. Inzake het liquiditeitsrisico wordt vermeld dat het pensioenfonds in zijn beleggingsportefeuille over voldoende obligaties beschikt die onmiddellijk zonder waardeverlies te gelde kunnen worden gemaakt om eventuele onvoorziene uitstroom van geldmiddelen te financieren.

S8 Concentratierisico

Grote posten zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen, moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd. Als grote post wordt aangemerkt elke post die meer dan 2% van het balanstotaal uitmaakt. Concentratierisico is gemeten naar concentratie van een land of bij een tegenpartij. Het fonds belegt voornamelijk in beleggingsfondsen waarin dit risico al is afgedekt. Het fonds is van mening dat voor het fonds geen sprake is van concentratierisico's, daarom wordt het concentratierisico op nihil gesteld.

(bedragen x € 1.000)	2021		2020	
Staatsobligaties Duitsland	59.465	4,4%	55.109	4,1%
Staatsobligaties Nederland	78.870	5,9%	86.014	6,5%
Staatsobligaties Frankrijk	81.168	6,1%	91.515	6,9%
Achmea Dutch Residential Fund	62.453	4,7%	0	0,0%
Franse discount T-bill	0	0,0%	45.921	3,5%

S9 Operationeel risico

Operationeel risico is het risico van een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Dergelijke risico's worden door het pensioenfonds beheerst door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de organisaties die bij de uitvoering betrokken zijn op gebieden zoals interne organisatie, procedures, processen en controles, kwaliteit geautomatiseerde systemen, enzovoorts. Deze kwaliteitseisen worden periodiek getoetst door het bestuur.

De beleggingsportefeuille is ondergebracht bij Vermogensbeheerder Syntrus Achmea Real Estate Finance (20% van de portefeuille) en BMO Global Asset Management (80%). Met deze partijen zijn overeenkomsten en service level agreements gesloten.

De pensioenuitvoering was uitbesteed aan AGH tot en met 31 december 2020. Per 1 januari 2021 is de pensioenuitvoering uitbesteed aan TKP. Met TKP is een uitvoeringsovereenkomst en een service level agreement (SLA) gesloten.

Het bestuur beoordeelt jaarlijks de kwaliteit van de uitvoering van de vermogensbeheerders en door middel van performancerapportages (alleen vermogensbeheerders), SLA-rapportages en onafhankelijk getoetste interne beheersingsrapportages (ISAE 3402-rapportages). Als gevolg van de implementatie kan het fonds in 2021 nog niet steunen op de ISAE 3402-rapportage van TKP en daarom is er een acceptable use policy (AUP)-controle uitgevoerd door KPMG.

Aangezien hiermee sprake is van adequate beheersing van de operationele risico's worden door het pensioenfonds hiervoor geen buffers aangehouden in de solvabiliteitstoets.

S10 Actief beheer risico

Onder actief beheer worden afwijkende posities in portefeuilles verstaan die door portefeuillemanagers worden ingenomen ten opzichte van de markt als geheel. Vanwege het door het fonds gekozen passief beheer, is een buffer voor dit risico niet nodig.

Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen het pensioenfonds, haar bestuurders, de aangesloten ondernemingen en hun bestuurders, voor zover zij bestuurder zijn in het pensioenfonds.

Transacties met bestuurders

Er zijn geen leningen verstrekt aan, noch is sprake van vorderingen op, (voormalige) bestuurders. De bestuurders nemen geen deel aan de pensioenregeling van het pensioenfonds.

Overige transacties met verbonden partijen

Het fonds kent geen overige transacties met verbonden partijen.

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Ontvangen zekerheden en garanties

Het fonds heeft geen ontvangen zekerheden en garanties voor zover niet reeds in de jaarrekening is toegelicht.

Kortlopende contractuele verplichtingen

Het fonds kent geen kortlopende contractuele verplichtingen.

Langlopende contractuele verplichtingen

Het pensioenfonds heeft een uitbestedingsovereenkomst afgesloten met BMO Global Asset Management. Het contract met BMO Global Asset Management is met ingang van 1 januari 2012 verlengd voor onbepaalde tijd met een opzegtermijn van 3 maanden.

Het pensioenfonds heeft een uitbestedingsovereenkomst afgesloten met CACEIS. Het contract met CACEIS is met ingang van 1 januari 2014 van kracht voor onbepaalde tijd. Met het bestuur zijn afspraken gemaakt over de vergoedingensystematiek. De vergoeding zowel uit vaste componenten voor de beleggingsadministratie en variabele componenten (tariefafspraken) voor handelingen en custody.

Met WTW is voor de actuariële certificering een driejarige overeenkomst gesloten voor de boekjaren 2020, 2021 en 2022.

Het pensioenfonds heeft per 1 juli 2017 een bestuursondersteuningsovereenkomst voor onbepaalde tijd afgesloten met Actor met een opzegtermijn van een jaar.

Het pensioenfonds heeft een uitbestedingsovereenkomst afgesloten met TKP. Per 1 januari 2021 is een contract met TKP Pensioen gesloten voor een periode van vijf jaar en een opzegtermijn van 12 maanden.

Voor 2022 zal de vergoeding voortvloeiend uit de langlopende verplichtingen nagenoeg gelijk blijven. In het bestuursverslag geeft het bestuur een toelichting op de kosten.

Voorwaardelijke rechten en verplichtingen

Per jaareinde lopen er geen juridische procedures tegen het pensioenfonds en heeft het pensioenfonds geen juridische procedures aangespannen tegenover derden.

In 2022 heeft het pensioenfonds een dagvaarding ontvangen van Appel Pensioenuitvoering voor het ingebreke blijven van betaling van een factuur voor de transitiewerkzaamheden van de pensioenadministratie naar TKP. Pensioenfonds Kappers heeft gereageerd middels een dagvaarding op zowel Appel Pensioenuitvoering als AGH wegens vastgestelde gebreken in de administratie. Pensioenfonds Kappers heeft de rechtbank gevraagd de beide dagvaardingen te voegen.

Verstreckte zekerheden en garanties

Het pensioenfonds heeft geen verstreckte zekerheden en garanties voor zover niet reeds in de jaarrekening is toegelicht.

Transitiekosten

Het bestuur heeft gekozen voor het onderbrengen van de administratie bij TKP per 1 januari 2021. Dit betekende een transitie van de pensioenadministratie en het uitvoeren van werkzaamheden door AGH (en rechtsopvolger Appel Pensioenuitvoering) in 2021. De kosten die hier mee samenhangen hebben zijn voor selectie, transitie, implementatie en additionele werkzaamheden. Met TKP en (toenmalig) AGH zijn hier afspraken over gemaakt, die contractueel zijn vastgelegd. De totale kosten zijn begroot voor 1.800 en hiervan is tot en met 2021 1.159 gerealiseerd. Dit is inclusief het eerste termijn van de implementatiekosten bij TKP. De implementatie kosten bij TKP worden in rekening gebracht in vijf gelijke delen over de periode 2021-2025.

Belangrijke gebeurtenissen na balansdatum (na bestemming van het saldo van baten en lasten)

Situatie Oekraïne en Rusland

Met het binnenvallen van Oekraïne door Rusland is een erg zorgelijke situatie ontstaan. Deze raakt de hele wereld, direct of indirect. Deze oorlog vraagt om waakzaamheid van het pensioenfonds. Het bestuur is dan ook extra scherp op welke invloed de situatie tussen Oekraïne en Rusland heeft op het pensioenfonds. Het Pensioenfonds heeft alleen indirecte beleggingen in Rusland via een passief beleggingsfonds. Dat was op het moment van uitbreken van de oorlog ca. 0,3% van de beleggingsportefeuille. De aandelenmarkten in Rusland zijn momenteel gesloten. Zodra de mogelijkheid zich voordoet zal het fonds de beleggingen verkopen.

Daarnaast is er wereldwijd een groot aantal sanctiemaatregelen met onmiddellijke werking van kracht geworden en is er nagegaan of er deelnemers, werkgevers of leveranciers op de sanctielijst zijn gekomen. Dit is niet het geval. Ook is gekeken naar aangesloten werkgevers of deelnemers die, vanwege een bankrekening in Oekraïne, Rusland of Belarus, geraakt worden door de beperkingen in het internationale betalingsverkeer. Ook hiervan bleek geen sprake te zijn. Verder zijn er geen directe of indirecte afhankelijkheden van leveranciers, dienstverleners of uitbestedingspartijen in één van deze landen.

Herstelplan 2022

De financiële positie van het pensioenfonds wordt bepaald aan de hand van de beleidsdekkingsgraad en de vereiste dekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad moet tenminste het niveau hebben van de vereiste dekkingsgraad. Als de beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds onder de vereiste dekkingsgraad ligt, is er sprake van een tekortsituatie en maakt het pensioenfonds een herstelplan. Op basis van het nFTK is per 1 januari 2022 sprake van een tekortsituatie. Het pensioenfonds heeft per 1 januari 2022 een geactualiseerd herstelplan ingediend bij DNB. Op 19 mei 2022 heeft DNB instemming gegeven bij het herstelplan 2022.

Actuele financiële positie

Per 31 mei 2022 is de actuele dekkingsgraad 104,1%. De beleidsdekkingsgraad is per diezelfde datum 98,7%.

Nieuwe UFR

De Nederlandsche Bank (DNB) heeft op 28 augustus 2020 aangegeven dat invoering van de nieuwe UFR-methode vanaf 1 januari 2021 plaats vindt in vier gelijke stappen. Deze Ultimate Forward Rate (UFR) is onderdeel van de rentetermijnstructuur zoals maandelijks gepubliceerd door DNB. De overgang naar een nieuwe UFR-methode is onderdeel van het advies van de Commissie Parameters uit juni 2019.

De stapsgewijze invoering zorgt ervoor dat het effect van de nieuwe UFR-methode op de dekkingsgraad zich geleidelijk in de tijd materialiseert. Hoe 'jonger' een Pensioenkring, hoe hoger de rentegevoeligheid van de pensioenverplichtingen, en hoe groter de impact van de invoering van de nieuwe UFR-methode. Ook een lagere rentetermijnstructuur zorgt voor een grotere impact.

Het toepassen van de tweede stap van de nieuwe UFR-methode zou per 1 januari 2022 een effect hebben van ongeveer -2,4%-punt op de dekkingsgraad van het Pensioenfonds.

13.6 Toelichting op verantwoording van baten en lasten

7. Premiebijdragen voor risico pensioenfondsen

De gedempte kostendeekkende premie is hoger dan de feitelijke premie. Het tekort is toe te schrijven aan de hoogte van de kostendeckende premie, want deze bedraagt 1,1% van de pensioengrondslag.

(bedragen x € 1.000)	2021	2020
Premiebijdragen	40.323	32.191
Totaal per 31 december	40.323	32.191

De totale feitelijke bijdrage van werkgevers bedraagt 12,2% (2020: 9,0%) van de premiegrondslag.

De kostendeckende, gedempte en feitelijke premie volgens artikel 130 en 130a van de Pensioenwet zijn als volgt:

(bedragen x € 1.000)	2021	2020
Zuiver kostendeekkende premie	61.504	54.420
Gedempte kostendeekkende premie (volgens ABTN)	40.714	27.572
Feitelijke premie	40.323	32.191

Zuiver kostendeekkende premie

De zuiver kostendeekkende premie is gebaseerd op de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per 31 december van het vorige jaar en de op dat moment geldende uitgangspunten voor de bepaling van de technische voorzieningen. De zuivere kostendeekkende premie bestaat uit de volgende onderdelen:

- Actuariële inkoop van onvoorwaardelijke onderdelen;
- Opslag voor premievrijstelling bij invaliditeit van 0,3% van de pensioengrondslagsom;
- Opslag voor uitvoeringskosten;
- Opslag voor solvabiliteit ter grootte van het vereist eigen vermogen.

De samenstelling van de zuiver kostendeekkende premie is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	2021	2020
Actuarieel benodigd	47.389	41.273
Opslag in stand houden vereist vermogen	7.950	7.728
Opslag voor uitvoeringskosten	4.773	4.228
In premie bedragen voor toekomstige kosten	1.392	1.191
Totaal	61.504	54.420

Gedempte kostendeekkende premie

De gedempte kostendeekkende premie bestaat uit de volgende onderdelen:

- Actuariële inkoop van onvoorwaardelijke onderdelen;
- Opslag in verband met toekomstbestendige toeslagverlening;
- Opslag voor premievrijstelling bij invaliditeit van 0,3% van de pensioengrondslagsom;
- Opslag voor uitvoeringskosten.

De samenstelling van de gedempte kostendeekkende premie is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	2021	2020
Actuarieel benodigd	16.699	11.127
Premies bestemd voor voorwaardelijke toeslagverlening	15.972	9.845
Opslag in stand houden vereist vermogen	2.799	2.079
Opslag voor uitvoeringskosten	4.773	4.228
In premie bedragen voor toekomstige kosten	471	294
Totaal	40.714	27.573

De gedempte premie is in 2021 hoger dan in 2020 en dit heeft als oorzaak dat de grondslagen voor de gedempte kostendeekkende premie op twee punten zijn aangepast:

- Met ingang van 2021 zijn de maximaal te hanteren parameters voor het verwacht rendement aangepast. Deze zijn in 2019 opnieuw vastgesteld door de Commissie Parameters.
- Het verwacht rendement op vastrentende waarde vanaf 2021 opnieuw voor 5 jaar vastgezet.

De samenstelling van de feitelijke premie is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	2021	2020
Actuarieel benodigd	16.699	11.127
Premies bestemd voor voorwaardelijke toeslagverlening	15.972	9.845
Opslag in stand houden vereist vermogen	2.799	2.079
Opslag voor uitvoeringskosten	4.773	4.228
In premie bedragen voor toekomstige kosten	471	294
Subtotaal = gedempte kostendeekkende premie	40.714	27.573
Marge in premie	-391	4.619
Totaal	40.323	32.192

8. Beleggingsresultaten voor risico pensioenfondsen

(bedragen x € 1.000)	Directe beleggings-opbrengsten	Indirecte beleggings-opbrengsten	Totaal
2021			
Vastgoedbeleggingen	2.614	7.530	10.144
Aandelen	3.131	80.314	83.445
Vastrentende waarden	2.452	-125.072	-122.620
Derivaten	0	0	0
Overige beleggingen	-612	-99	-711
Totaal	7.585	-37.327	-29.742
Kosten vermogensbeheer			-865
			-30.607

(bedragen x € 1.000)

	Directe beleggings- opbrengsten	Indirecte beleggings- opbrengsten	Totaal
2020			
Vastgoedbeleggingen	3.071	2.582	5.653
Aandelen	8.572	54.338	62.910
Vastrentende waarden	2.119	148.868	150.987
Derivaten	0	0	0
Overige beleggingen	-8	-66	-74
Totaal	13.754	205.722	219.476
Kosten vermogensbeheer			-883
			218.593

De aan de (in)directe beleggingsresultaten gerelateerde externe transactiekosten, provisies en valutaverschillen zijn op de (in)directe beleggingsresultaten in mindering gebracht. Het pensioenfonds belegt volledig in fondsen. Er is een inschatting gemaakt van de transactiekosten van 240 (2020: 142) (zie 5.7 Kosten uitvoering vermogensbeheer).

De in bovenstaande tabel gepresenteerde kosten van vermogensbeheer betreffen met name advieskosten, kosten van de custodian en een deel van de pensioenuitvoeringskosten dat is toegerekend aan vermogensbeheer. Zowel in 2021 als in 2020 bedragen de uit performance gerelateerde vergoedingen 0.

De totale kosten vermogensbeheer exclusief transactiekosten en inclusief aan vermogensbeheer toegerekende kosten van pensioenuitvoeringskosten bedragen over 2021 2,98 miljoen (0,22% van het gemiddeld belegd vermogen) en over 2020 3,68 miljoen (0,30% van het gemiddeld belegd vermogen).

9. Overige baten

(bedragen x € 1.000)

	2021	2020
Overige baten	4	0
Interest AGH	0	1
Vrijval mutatie voorziening debiteuren	56	76
Ontvangen interest incassodossiers	15	0
Totaal	75	77

10. Pensioenuitkeringen

(bedragen x € 1.000)

	2021	2020
Ouderdomspensioen	4.479	4.194
Partnerpensioen	1.009	975
Wezenpensioen	31	32
Reguliere uitkeringen	5.519	5.201
Afkopen	786	742
Overige uitkeringen	30	58
Totaal	6.335	6.001

11. Pensioenuitvoeringskosten

(bedragen x € 1.000)	2021	2020
Administratiekostenvergoeding	3.268	2.859
Bestuurskosten	326	348
Controle en advies Actuaris	197	154
Kosten adviseur	240	88
Accountantskosten	75	63
Contributies en bijdragen	128	121
Incassokosten	7	21
Overige kosten	163	174
Aan vermogensbeheer toegerekende pensioenuitvoeringskosten	-111	-101
Subtotaal	4.293	3.727
Transitievergoeding	559	580
Totaal	4.852	4.307

Toelichting pensioenuitvoeringskosten

De post "Administratiekostenvergoeding" omvat naast de reguliere vergoeding ook extra kosten voor projecten. Dit betreffen onder andere projecten ten aanzien van vaststellen van flex- en afkoopfactoren, pensioennieuws en de campagne e-mailadressen verzamelen.

In de post "Administratiekostenvergoeding" zijn ook de kosten van Bestuursbureau meegenomen ad 543.

De post "Controle en advies Actuaris" omvat de kosten certificering ad 15 en kosten van advies ad 182.

De post "Kosten adviseur" zijn toegenomen ten opzichte van 2020 als gevolg van het hoger uitgevallen kosten voor IRM, de Compliance Officer en Interne Audit Sleutelfunctie houder. Daarnaast zijn er extra kosten gemaakt voor het ALM onderzoek en advieskosten inzake de transitie van het pensioenfonds.

Onder "Overige kosten" zijn de communicatiekosten en bankkosten betalingsverkeer meegenomen.

In de kosten voor de uitvoering van het pensioenbeheer zitten ook kosten die toegerekend kunnen worden aan het vermogensbeheer. Hiertoe horen bijvoorbeeld een gedeelte van de beloning van de bestuurders, de ALM-studie en een gedeelte van de controlekosten van de accountant en actuaris. In 2021 was dit een bedrag van 111 (2020: 101). De stijging wordt met name veroorzaakt doordat in 2021 een ALM-studie is verricht.

Personeelsleden

Het pensioenfonds heeft geen werknemers in dienst. De bestuursondersteuning is uitbesteed aan Actor, de pensioenuitvoering en financiële administratie is vanaf 1 januari 2021 uitbesteed aan TKP Pensioen (TKP).

Honoraria onafhankelijke accountant

(bedragen x € 1.000)	Onafhankelijke accountant	Overige netwerk	Totaal
2021			
Controle van de jaarrekening	75	0	75
Andere controle werkzaamheden	0	0	0
Fiscale advisering	0	0	0
Andere niet-controle diensten	0	0	0
Totaal	75	0	75

(bedragen x € 1.000)	Onafhankelijke accountant	Overige netwerk	Totaal
2020			
Controle van de jaarrekening	63	0	63
Andere controle werkzaamheden	0	0	0
Fiscale advisering	0	0	0
Andere niet-controle diensten	0	0	0
Totaal	63	0	63

De werkzaamheden zijn dit boekjaar uitgevoerd door Mazars Accountants N.V.

In de opstelling is de methode gehanteerd waarbij wordt opgegeven de in het boekjaar ten laste gebrachte totale honoraria voor onderzoek van de jaarrekening en verslagstaten en de totale honoraria voor andere controleopdrachten, uitgevoerd door de externe accountant.

Overeenkomstig artikel 96 van de Pensioenwet wordt vermeld dat:

- Het pensioenfonds in het boekjaar 2021 geen dwangsommen en boetes zijn opgelegd;
- Het pensioenfonds in het boekjaar 2021 geen aanwijzing als bedoeld in artikel 171 van de Pensioenwet is gegeven;
- In het boekjaar 2021 geen bewindvoerder als bedoeld in artikel 173 van de Pensioenwet is aangesteld.

12. Mutatie technische voorzieningen voor risico pensioenfondsen

(bedragen x € 1.000)	2021	2020
Pensioenopbouw	48.785	42.464
Korting van aanspraken en rechten	0	0
Rentetoevoeging	-7.645	-3.771
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	-6.546	-6.189
Wijziging markttrente	-90.513	253.649
Wijziging actuariale grondslagen	0	-37.422
Wijziging uit hoofde overdracht van rechten	552	-1.987
Overige mutaties	13.292	-358
Totaal	-42.075	246.386

Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuariael berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de voorziening pensioenverplichtingen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten

ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen. Verder is hierin begrepen het effect van de individuele salarisontwikkeling.

Rentetoevoeging

De voorziening pensioenverplichtingen is in het boekjaar opgerent met -0,533% (2019: -0,324%). Dit is de éénjaarsrente uit de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur per januari 2021.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en -uitvoeringskosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariëel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de uitbetaling van pensioenen van de verslagperiode.

Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuariëel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de verwachte uitvoeringskosten in de verslagperiode.

Wijziging actuariële grondslagen

Voor het pensioenfonds geldt dat er dit jaar geen wijzigingen in de actuariële grondslagen plaats hebben gevonden.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de actuele waarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering ten opzichte van de forward-rente zoals die op 1 januari is berekend voor 31 december van de rentetermijnstructuur wordt hieronder verantwoord.

Daarnaast heeft DNB er in 2020 voor gekozen om de nieuwe UFR-methode gefaseerd in te voeren. De eerste aanpassing heeft per 1 januari 2021 plaatsgevonden. Het totale effect van de wijziging van de rente bedraagt 90.513. Hiervan wordt 122.808 veroorzaakt door de reguliere wijziging van de (markt)rente en - 32.295 door de aanpassing van de UFR-methodiek.

Overige mutaties

Resultaat op kanssystemen en overige technische grondslagen:

(bedragen x € 1.000)	2021	2020
Resultaat op sterfte	-50	-716
Resultaat op arbeidsongeschiktheid	5.479	-563
Resultaat op mutaties	-137	277
Resultaat op ov. technische grondslagen	8.000	644
Totaal	13.292	-358

Resultaat op sterfte

De technische voorzieningen, de jaarlijkse koopsom voor de inkoop van pensioenaanspraken en de risicopremies voor het partner- en wezenpensioen zijn gebaseerd op aannames betreffende de te verwachte sterfte. Het pensioenfonds hanteert daarvoor in 2021 de Prognosetafel AG 2020. De sterftekansen uit deze Prognosetafel worden gecorrigeerd gebaseerd op de ervaringssterfte van het pensioenfonds. Daarbij worden voor zowel mannen als vrouwen leeftijdsafhankelijke correctiefactoren gehanteerd.

De waargenomen sterfte in de populatie van het pensioenfonds gedurende het boekjaar zal anders zijn dan de veronderstellingen die het pensioenfonds hanteert. Dit verschil leidt tot een actuariëel resultaat, dat bestaat uit een resultaat op langlevensrisico (het risico dat deelnemers langer leven dan is verondersteld) en kortlevensrisico (het risico dat meer deelnemers overlijden dan verondersteld, waardoor het pensioenfonds meer partner- en wezenpensioen moet gaan uitkeren dan verwacht).

Resultaat op arbeidsongeschiktheid

Er wordt een voorziening voor zieke deelnemers aangehouden ter dekking van toekomstige schades in verband met de voorzetting van pensioenopbouw bij arbeidsongeschiktheid. Deze voorziening wordt gevoed door de opslag in de premie ter dekking van dit arbeidsongeschiktheidsrisico. Elk boekjaar valt een deel van de voorziening vrij ter dekking van de ontstane schades.

Resultaat op mutaties en overige technische grondslagen

Door uitruil van de ene pensioensoort in een andere kan een actuariael resultaat ontstaan omdat de gebruikte uitruilfactoren sekseneutraal zijn vastgesteld. Voorts zijn ook administratieve mutaties in dit resultaat verwerkt.

Het resultaat op overige technische grondslagen in 2021 is een schatting voor de uit te voeren herstelactie in 2022 voor deelnemers die mogelijk in 2018, 2019 en 2020 arbeidsongeschikt zijn geworden en met terugwerkende kracht aanspraak kunnen maken op een premievrije pensioenopbouw. Bij het bepalen van de hoogte van het bedrag is rekening gehouden met:

- de hoogte van het (negatieve) resultaat op arbeidsongeschiktheid in het boekjaar 2021;
- het aantal deelnemers dat mogelijk in aanmerking komt voor premievrije opbouw;
- de landelijke WIA-instroom vanaf 2018 t/m 2021 en de toelichting bij de toename van de WIA-instroom in 2021 (bron: UWV)

Het bestuur is zich er van bewust dat deze voorziening een hoge mate van schattingsonzekerheid kent.

13. Saldo overdrachten van rechten voor risico pensioenfonds

(bedragen x € 1.000)	2021	2020
Inkomende waardeoverdrachten kasstroom	663	1.430
Toevoeging aan de voorziening pensioenverplichtingen	0	0
Actuarieel resultaat inkomende waardeoverdrachten	663	1.430
Uitgaande waardeoverdrachten kasstroom	3	-4.349
Onttrekking aan de voorziening pensioenverplichtingen	0	0
Actuarieel resultaat uitgaande waardeoverdrachten	3	-4.349
Totaal	666	-2.919

Pensioenfondsen mogen kleine pensioenen overdragen aan een ander pensioenfonds ook al zijn de fondsen in onderdekking (richtlijn Pensioenfederatie). In het boekjaar hebben diverse pensioenuitvoerders hiervan gebruik gemaakt. De toevoeging aan de technische voorziening uit hoofde van de overgenomen pensioenverplichtingen bedraagt 663 (2020: 1.430). Actuarieel benodigd was 549; het technisch resultaat op de overgenomen pensioenverplichtingen bedraagt derhalve 114.

De overdrachtssom van de overgedragen kleine pensioenen bedroeg -3 (2020: 4.349). Dit betreft een terugstorting van een waardeoverdracht die in 2020 is uitgevoerd. De afname van de technische voorziening uit hoofde van de overgedragen pensioenverplichtingen bedraagt -3 (2020: 0). Het technische resultaat op de overgedragen pensioenverplichtingen bedraagt derhalve 0.

14. Overige lasten

(bedragen x € 1.000)	2021	2020
Bankrente	17	9
Overig	2	14
Totaal	19	23

Belastingen

De activiteiten van het pensioenfonds zijn vrijgesteld van belastingheffing in het kader van de vennootschapsbelasting.

Bestemming van het saldo van baten en lasten

Ten aanzien van de bestemming van het saldo van baten en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van het fonds. De bestemming is nader uitgewerkt in de ABTN. Het voorstel voor de bestemming van het saldo van baten en lasten over het boekjaar is opgenomen onder de staat van baten en lasten.

Vaststelling van de jaarrekening door het bestuur

Het bestuur van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Kappersbedrijf heeft de jaarrekening 2021 vastgesteld in de vergadering van 21 juni 2022.

Mevrouw R. van Ewijk
Werkgeversvoorzitter

De heer G.E. van Kuilen
Werknemersvoorzitter

De heer T. van der Rijken
Bestuurslid

De heer G.L. Sirks
Bestuurslid

De heer E.P. de Vries
Bestuurslid

Overige gegevens 2021

Bestemming van het saldo van baten en lasten

Ten aanzien van de bestemming van het saldo en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van het pensioenfonds. De bestemming is nader uitgewerkt in de ABTN. Het voorstel voor de bestemming van het saldo van baten en lasten over het boekjaar is opgenomen onder de staat van baten en lasten.

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Kappersbedrijf te Utrecht is aan Towers Watson Netherlands B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2021.

Onafhankelijkheid

Als waarmederkend actuaaris ben ik onafhankelijk van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Kappersbedrijf, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 6.695.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 200.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn beoordeling van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuariel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn, als geheel gezien, toereikende technische voorzieningen vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van de artikelen 131 (minimaal vereist eigen vermogen), 132 (vereist eigen vermogen) en 133 (dekking door waarden).

Met betrekking tot artikel 140 (maatregel minimaal vereist eigen vermogen) merk ik op dat het pensioenfonds gebruik heeft gemaakt van de ministeriële vrijstellingsregeling (in verband met uitzonderlijke omstandigheden) om geen kortingsmaatregel toe te passen in 2022.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Kappersbedrijf is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening slecht, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het minimaal vereist eigen vermogen. Voor de volledigheid merk ik op dat, als op balansdatum in de rentetermijnstructuur rekening zou worden gehouden met de UFR-methodiek zoals deze door DNB in 2022 wordt toegepast, mijn oordeel over de vermogenspositie niet zou wijzigen.

In het kader van dit oordeel wijs ik op de ontwikkelingen na balansdatum als gevolg van de Oekraïne crisis, zoals die door het pensioenfonds in het jaarverslag zijn toegelicht.

Apeldoorn, 21 juni 2022

drs. H. Zaghdoudi AAG

Verbonden aan Towers Watson Netherlands B.V.

Controleverklaring van de onafhankelijk accountant

Aan het bestuur van

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Kappersbedrijf

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2021

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2021 van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Kappersbedrijf (hierna ook: "het pensioenfonds") te Woerden gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Bedrijfstakpensioenfonds voor het Kappersbedrijf op 31 december 2021 en van de staat van baten en lasten over 2021 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2021;
2. de staat van baten en lasten over 2021; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Kappersbedrijf zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheids-regels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 6,7 miljoen. De materialiteit is vastgesteld op basis van een percentage van 0,5% van de som van het stichtingskapitaal en reserves en de technische voorzieningen. Wij hebben voor deze grondslag gekozen gelet op het feit dat deze bepalend is bij de berekening van de (beleids)dekkingsgraad. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn. Wij zijn met het bestuur overeengekomen dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 201.000 rapporteren, alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met het bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken. Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Beschrijving kernpunt

Samenvatting uitgevoerde werkzaamheden

Waardering van niet-(beurs)genoteerde beleggingen

De beleggingen zijn een significante post op de balans van het pensioenfonds en bestaan onder andere uit beleggingen in niet-(beurs)genoteerde beleggingsfondsen.

In de algemene toelichting bij de jaarrekening geeft het pensioenfonds de gehanteerde waarderingsgrondslagen weer en de belangrijkste gehanteerde veronderstellingen.

De beoordeling van de reële waarde van deze beleggingen is significant voor onze controle, mede omdat de waardering (deels) gebaseerd is op modellen en subjectieve elementen bevat.

Onze controlewerkzaamheden omvatten onder andere het:

- beoordelen van de juiste werking van interne beheersingsmaatregelen ten aanzien van de uitvoeringsorganisatie belast met het voeren van de beleggingsadministratie en bewaring van de beleggingen. Voor zover relevant voor onze controle van de jaarrekening hebben wij gebruikgemaakt van de ontvangen ISAE 3402 type II rapportages;
- vaststellen dat de waarderingsgrondslagen van de beleggingsfondsen vergelijkbaar zijn met die van het pensioenfonds en dat waarde per participatie volgens de jaarrekening overeenkomt met de door het pensioenfonds gehanteerde waarde;
- toetsen of de in de jaarrekening opgenomen toelichting adequaat is gegeven de geldende verslaggevingsregels.

Waardering van de technische voorzieningen

De technische voorzieningen zijn gevormd ter dekking van de belangrijkste verplichtingen van het pensioenfonds.

In de algemene toelichting op de jaarrekening geeft het pensioenfonds de gehanteerde waarderingsgrondslagen weer. De berekening van de technische voorzieningen is bepaald op basis van actuariële veronderstellingen en overige veronderstellingen.

Bij de vaststelling van de adequate waardering, waaronder de toereikendheid van deze voorziening, hebben wij gebruik gemaakt van de uitkomsten van de werkzaamheden van de certificerend actuaire. Om dit te kunnen doen hebben wij onder andere instructies gegeven aan de certificerend actuaire en zijn de bevindingen en het certificeringsrapport door ons met hem besproken.

Door ons is tevens nagegaan of:

- de administratieve basisgegevens van deelnemers, slapers en pensioengerechtigden, die door de certificerend actuaire worden gehanteerd bij het certificeren van de technische voorziening voor pensioenverplichtingen, in alle van materieel belang zijnde aspecten juist, volledig en in overeenstemming met de pensioenregeling zijn opgesteld;
- de toegepaste methodiek ter bepaling van de voorziening aanvaardbaar is, gegeven de karakteristieken van de verzekerde risico's;
- de door het bestuur gebruikte aannames en schattingen in overeenstemming zijn met de gekozen actuariële grondslagen, voldoende zijn onderbouwd en juist zijn toegepast. voldoende zijn onderbouwd en juist zijn toegepast;

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie bestaande uit de volgende onderdelen; bestuursverslag, overige gegevens en de bijlage.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur met betrekking tot de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW). In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of het pensioenfonds in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsels moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteits-veronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om het pensioenfonds te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van het pensioenfonds;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat het pensioenfonds haar continuïteit niet langer kan handhaven;

- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of het pensioenfonds haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaet zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat het pensioenfonds haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan het bestuur dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met het bestuur over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met het bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Rotterdam, 21 juni 2021

Mazars Accountants N.V.

Origineel getekend door: drs J.A. van Muijlwijk-Duijzer RA

Begrippenlijst

3LoD

Pensioenfondsen dienen te beschikken over een doeltreffend governancestelsel waarin drie sleutelfuncties: de risicobeheersingsfunctie, de interne auditfunctie en de actuariële functie zijn opgenomen. In algemenere literatuur wordt deze organisatiestructuur geschaard onder het “three lines of defence” model (3LoD-model). In een 3LoD-model is de business verantwoordelijk voor haar eigen processen en de beheersing van de risico's hierin (eerste lijn). De risicobeheersingsfunctie vult de tweede lijn in. Tot slot controleert de interne auditfunctie als derde lijn (de samenwerking tussen) de eerste en de tweede lijn.

ABTN (Actuariële en bedrijfstechnische nota)

Pensioenfondsen dienen te werken volgens een ABTN. Hierin zijn de financiële opzet van een pensioenfonds en de grondslagen waarop deze berust, gemotiveerd omschreven.

ALM (Asset Liability Management)

Een methode om modelmatig de samenstelling van de strategische beleggingsportefeuille te bepalen, rekening houdend met de pensioenverplichtingen.

Benchmark

Vergelijkingsmaatstaf. Representatieve herbeleggingsindex waartegen de prestaties van een beleggingsportefeuille worden afgezet.

Dekkingsgraad

De actuele dekkingsgraad is gelijk aan de actuele waarde van de activa minus de kortlopende schulden gedeeld door de actuele waarde van het totaal aan pensioenverplichtingen.

De reële dekkingsgraad geeft de verhouding weer tussen de aanwezige beleggingen en de toekomstige verplichtingen inclusief toeslagverlening. Een percentage onder de 100 geeft aan dat naar de verwachting per 31 december van enig jaar niet een volledige toeslag kan worden verleend.

Per 1 januari 2015 gelden nieuwe regels voor pensioenfondsen. Daarbij hoort ook een nieuwe berekening van de dekkingsgraad. De ‘nieuwe’ dekkingsgraad is het gemiddelde van de laatste twaalf actuele dekkingsgraden. Door een gemiddelde te gebruiken schommelt de dekkingsgraad minder en is dus meer stabiel. De nieuwe dekkingsgraad wordt de beleidsdekkingsgraad genoemd. Deze beleidsdekkingsgraad is onder andere bepalend voor het nemen van maatregelen, zoals bijvoorbeeld het verlagen van de pensioenen als de dekkingsgraad te laag is. De beleidsdekkingsgraad op 31 december is bepalend voor eventueel te nemen maatregelen in het volgende verslagjaar.

Duration

Gewogen gemiddelde looptijd van een lening. Maatstaf om de prijsgevoeligheid van de lening te bepalen voor renteveranderingen.

FTK (Financieel Toetsingskader)

Wettelijk stelsel van De Nederlandsche Bank inzake bijvoorbeeld te hanteren waarderingsmethoden, eisen aan eigen vermogen, regels voor premievaststelling en randvoorwaarden voor indexatie.

Herstelplan

Een herstelplan is een plan van aanpak waarin pensioenfondsen laten zien welke maatregelen zij nemen om de financiële positie te verbeteren. Ook moeten pensioenfondsen aangeven welke maatregelen zij nemen als het herstel niet lukt binnen de termijn die daarvoor staat.

IORP II (Institutions for Occupational Retirement Provision directive)

In januari 2017 is de herziene IORP II in werking getreden. Uiterlijk in januari 2019 moeten de bepalingen uit de richtlijn geïmplementeerd zijn in de Nederlandse wetgeving. IORP II is een Europese richtlijn voor pensioenfondsen en premie-pensioeninstellingen. IORP II verlangt van pensioenfondsen dat zij drie zogenoemde sleutelfuncties inrichten om het bestuur te ondersteunen en te zorgen voor een gezonde en prudente bedrijfsvoering. Het gaat om functies op het gebied van risicobeheer, actuariaat en interne audit. Onder IORP II zijn pensioenfondsen ook verplicht minstens een keer in de drie jaar een ‘eigen risicobeoordeling’ (ERB) uit te voeren. De ERB is een holistische beoordeling van alle materiële risico's en verbindt de strategie van het pensioenfonds met het risicoprofiel.

Ook stelt IORP II nieuwe eisen aan de manieren waarop pensioenfondsen beleggen. Verantwoord beleggen staat al een tijd in de belangstelling van pensioenfondsen en toezichthouders. Bij de meeste pensioenfondsen is beleid op dit gebied al standaard. Maar een aantal fondsen is hiermee nog niet bezig. IORP II eist dat deze fondsen vanaf 2019 rapporteren of en hoe zij milieuaspecten, sociale factoren en governance factoren geïntegreerd hebben in hun hele beleggingscyclus: van beleid, uitvoering en risicomanagement tot de verantwoording. Ook voor de communicatie door pensioenfondsen heeft IORP II nieuwe richtlijnen en gedetailleerde voorschriften.

Maatwerk LDI pool

Beleggingsfonds met beleggingen die gevoelig zijn voor renteveranderingen en daardoor het renterisico van het pensioenfonds verlagen. LDI staat voor Liability Driven Investments.

Pensioenresultaat

Een maatstaf voor koopkrachtbehoud van het pensioen: som van de verwachte uitkeringen conform het beleid van het pensioenfonds gedeeld door de som van de verwachte uitkeringen zonder korten en altijd indexeren.

Pension Fund Governance

De manier waarop het pensioenfonds is georganiseerd (structuur) en de verantwoordelijkheden worden uitgevoerd (processen).

Rekenrente

Fictieve rentevoet die wordt gebruikt om toekomstige verplichtingen terug te rekenen naar het heden.

Solvabiliteit

Het vermogen dat op langere termijn aanwezig moet zijn om de verplichtingen te kunnen nakomen.

Swap

Ruil van het rendement op een vastgestelde referentiewaarde tegen een variabele rente gedurende een vastgestelde looptijd.

Vastrentende waarden

Beleggingssoort waarover in beginsel een vaste rentevergoeding en een vaste looptijd geldt, zoals obligaties, onderhandse leningen en hypotheekleningen.

Technische voorziening

De passiva van het pensioenfonds, gelijk aan de waarde van de pensioenverplichtingen.

Vrijstelling

Vrijstelling van de verplichte deelneming aan de pensioenregeling van het bedrijfstakpensioenfonds.

Waardeoverdracht

Het naar een andere pensioenregeling overdragen van de waarde van een tot zeker moment opgebouwde pensioenaanspraak, in het geval de deelnemer verandert van werkgever of verzekeraar.

Z-score

Mate waarin het werkelijke rendement van een pensioenfonds afwijkt van het rendement van de door het bestuur vastgestelde normportefeuille.

Nevenfuncties bestuursleden

De leden van het bestuur hebben in 2021 de volgende nevenfuncties uitgevoerd:

Naam	Nevenfuncties
Eiko de Vries	Pensioenfonds Recreatie, onafhankelijk voorzitter SPO, Docent Pensioenfonds DSM Nederland, extern bestuurslid namens actieve deelnemers (tot 31 maart 2022), operationeel bestuurder (vanaf 1 april 2022), voorzitter van de commissie pensioen & communicatie en lid van de beleggingscommissie TKP, Lid raad van advies namens Pensioenfonds Recreatie
Gerard van de Kuilen	SPO, docent Stichting Perseus, penningmeester Cavani Analyse & Advies, eigenaar N.V. Schade, lid RvC en voorzitter audit- en risicocommissie Pensioenfonds ERIKS, adviseur en voorzitter beleggingsadviescommissie OPF Blue Sky Group, lid visitatiecommissie Beroepspensioenfonds voor Verloskundigen, lid visitatiecommissie Pensioenfonds Total Nederland, lid visitatiecommissie Protestante Kerk Zeist, lid beleggingsadviescommissie GroenLinks, lid toezichtsraad (vanaf 12 februari 2022)
Gerard Sirks	Bpf Betonproductenindustrie, lid RvT Pensioenfonds Nederlandse Groothandel (SPNG), adviseur BAC Pensioenfonds Wonen, bestuurslid en voorzitter beleggingscommissie
Rita van Ewijk	Stichting Pensioenfonds Yara, bestuurslid Pensioenfonds Nederlandse Groothandel (SPNG), adviseur BAC Pensioenfonds Wonen, bestuurslid en voorzitter beleggingscommissie
Harm Roeten	Bpf Houtverwerkende Industrie en Jachtbouw, Secretaris van het bestuur Bpf Vlakglas, agendacommissie lid namens werknemers en SFH Risicobeheer
Tim van der Rijken	Bpf voor de Banden- en Wielenbranche, niet-uitvoerend bestuurder (tot februari 2022) Stichting Westelijke Tuinsteden, lid RvT Pensioenfederatie, lid bestuur namens bedrijfstakpensioenfonds

De leden van de raad van toezicht hebben in 2021 de volgende nevenfuncties uitgevoerd:

Naam	Nevenfuncties
Peter van Gameren	Pensioenfonds KPN, onafhankelijk voorzitter Pensioenfonds TNT Express, voorzitter (tot 01-12-2021) Pensioenfonds TNT Express i.l., vereffenaar (per 01-12-2021) Pensioenfederatie, voorzitter van de commissie governance & compliance Result!Managers, partner en interim manager St. Algemeen Vliegers Belang, penningmeester Wijnclub, penningmeester Hospice De Cirkel, lid Commissie Extern Financieel Toezicht (per 1 januari 2022)
Hennie de Graaf	PAL Advocatuur, pensioen- en arbeidsrechtadvocaat Sodexo Altys B.V., Lid van de pensioencommissie Pensioenfonds Notariaat, Lid van de raad van toezicht
Ruben Beil (stagiair)	Ministerie SZW, projectleider implementatie pensioenakkoord (tot 01-05-2022)

De leden van het verantwoordingsorgaan hebben in 2021 de volgende nevenfuncties uitgevoerd:

Naam	Nevenfuncties
John Kerstens	Lid bestuur 'Mijn carrière' (fonds duurzame inzetbaarheid schilders) Lid Raad van Commissarissen Bouw- en Infrapark Lid Raad van Toezicht Blik op Werk Voorzitter van de Koepel Gepensioneerden Voorzitter van de commissie ouderenregelingen in de ambulancezorg Voorzitter bestuur NOA, een brancheorganisatie voor het afbouwbedrijf Voorzitter BMNL Nationale Milieudatabase (vanaf februari 2022)
Ben van Raaij	Lid verantwoordingsorgaan Molenaarspensioenfonds Voorzitter/afgevaardigde Nationale vergadering, Zonnebloem Regio IJsselstreek Coördinator en invuller, CNV Belastingsservice Chauffeur Rolstoelbus Fiscale Boekhouding en beleggen voor een lijfrente beleggings-BV Boekhouding van een Christelijke boekwinkel (stichting) Interim management bij ABZ Diervoeding (tot juli 2022)